

CHUMASH BEMIDBAR
The Book of Numbers

Parshat Beha'alotecha

A free excerpt from the Kehot Publication Society's Chumash Bemidbar/Book of Numbers with commentary based on the works of the Lubavitcher Rebbe, produced by Chabad of California.

The full volume is available for purchase at www.kehot.com.

For personal use only. All rights reserved. The right to reproduce this book or portions thereof, in any form, requires permission in writing from Chabad of California, Inc.

With an Interpolated English Translation and Commentary Based on the Works of

The Lubavitcher Rebbe

THE TORAH - CHUMASH BEMIDBAR

WITH AN INTERPOLATED ENGLISH TRANSLATION AND COMMENTARY BASED ON THE WORKS OF THE LUBAVITCHER REBBE

> Copyright © 2006-2009 by Chabad of California

Second, revised printing 2009

A project of **Chabad of California**

741 Gayley Avenue, Los Angeles, CA 90024 310-208-7511 / Fax 310-208-5811

Published by

Kehot Publication Society

770 Eastern Parkway, Brooklyn, New York 11213 718-774-4000 / Fax 718-774-2718 editor@kehot.com

Order Department:

291 Kingston Avenue, Brooklyn, New York 11213 718-778-0226 / Fax 718-778-4148 www.kehot.com

All rights reserved, including the right to reproduce this book or portions thereof, in any form, without permission, in writing, from Chabad of California, Inc.

The Kehot logo is a trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch, Inc.

ISBN: 978-0-8266-0193-3 ISBN: 978-0-8266-0195-2 (set)

Published in the United States of America

הומש למדלר THE TORAH

With an Interpolated English Translation and Commentary Based on the Works of The Lubavitcher Rebbe Rabbi Menachem M. Schneerson זצוקללה"ה נבנ"מ זי"ע

Chumash Bemidbar

The Book of Numbers

Parshat Beha'alotecha

Kehot Publication Society
770 Eastern Parkway, Brooklyn NY 11213
5769/2009

09

GENESIS

Bereishit
Noach
Lech Lecha
Vayeira
Chayei Sarah
Toldot
Vayeitzei
Vayishlach
Vayeishev
Mikeitz
Vayigash
Vayechi

EXODUS

Shemot Vaeira Bo Beshalach Yitro Mishpatim Terumah Tetzaveh Tisa Vayakheil Pekudei

LEVITICUS

Vayikra Tzav Shemini Tazria Metzora Acharei Mot Kedoshim Emor Behar Bechukotai

NUMBERS

Bemidbar Naso

Beha'alotecha 🚳 בהעלתך

Shelach Korach Chukat Balak Pinchas Matot Masei

DEUTERONOMY

Devarim
Va'etchanan
Eikev
Re'eh
Shoftim
Teitzei
Tavo
Netzavim
Vayeilech
Ha'azinu
Vezot Habrachah

Overview

he first half of *Parashat Beha'alotecha* completes the first part of the Book of Numbers, which describes the people's formation as an army on the eve of their journey through the desert. The second half of the *parashah* begins the second part of the Book of Numbers, in which we watch the people set out on their momentous trek toward the Promised Land.

No sooner do they set out, however, than we see them make a quick succession of mistakes, which continues into the following two *parashiot*. The tragic result of this downward spiral is God's decree that the entire generation perish in the desert and the entrance into the Promised Land be postponed for 38 years. This distressing drama contrasts sharply with the optimistic tone of the first half of the *parashah*.

In particular, *Parashat Beha'alotecha* opens with the commandment of kindling the Candelabrum of the Tabernacle. Aaron is told to kindle the lamps until the wicks catch flame and burn on their own, and, as we will see, this is an allegory for our purpose on earth: to kindle the flame of Divine consciousness until all of created reality burns on its own with the enthusiasm required to fulfill its Divine purpose. In this sense, kindling the Candelabrum encapsulates the entire purpose of creation—to make the world into God's home.

How is it that such opposing passages are comprised within the same *parashah*? The question becomes especially pertinent when we consider the fact that the *parashah*'s name—*Beha'alotecha*, taken from the commandment to kindle the Candelabrum—means "When you raise up," referring to the instruction to make the flame "go up" on its own. How does the image of raising the world's Divine consciousness until it is burning with it on its own fit with the moral decline that unfolds as the narrative progresses?

We can begin to understand this by recalling that the Divine mission to make the world into God's home applies to all aspects of reality—indeed, the *only* way it can be accomplished is if we transform all aspects of life into facets and elements of our relationship with God. It is not enough to feel close to God or teach others to feel close to God when we or they are explicitly involved in holy acts—learning the Torah and fulfilling God's commandments. Divine consciousness must permeate our mundane pursuits as well.

This attitude toward life can be acquired through practice, by training ourselves or others to overcome the natural tendency of material reality to obscure God's presence in

OVERVIEW OF BEHA'ALOTECHA

our lives. Divine life then becomes second nature, ultimately as natural as the material outlook was before.

The more profound way of remaking our selves or others, however, is by revealing our innate Divinity. When we are made fully aware that God's existence is the only true reality, and all other reality is merely contingent on His reality, we uncover our true nature: as part of God's absolute reality, our consciousness is Divine consciousness. We discover that the attitude of seeing God everywhere and being aware of Him in everything we do is not *second* nature—something that supersedes our first nature—but is in fact our *primary* nature, our real self, that is even more deeply part of us than what we thought was our "first" nature.

This is the inner meaning of "kindling a wick until it burns on its own": we must strive to refine ourselves, others, and the world around us until everyone's and everything's intrinsic Divine nature is revealed, and therefore burns with Divine consciousness as part of its own inherent nature. Only when we have accomplished this have we truly and fully made this world into God's home.

This means revealing the inherent Divinity within our rebellions, as well. To be sure, mutiny (or, on a more refined level, thoughts of mutiny) must be quashed as quickly as possible, and if this requires that we "force" ourselves to acquire a second, Divine nature, so be it. But the more profound way of quelling rebellion is by exposing its true nature: our refusal to be satisfied with our present understanding of God and our revulsion against the shallowness of our relationship with Him. Our rebellion articulates our despair: "If this is all there is to the Divine life, I want nothing of it!"

Seen in this light, our rebellions articulate our sincere yearing to return to God (*teshuvah*), for reestablishing our relationship with Him on a much deeper level than it ever was before. The rebellions of the Jewish people so soon after they set forth on their journeys can be understood in the same vein, and thus their rightful place is indeed in the *parashah* whose theme is raising the world's Divine consciousness until all reality is aflame with it.

This is one of the reasons why the Torah mentions Aaron as the one who kindles the Candelabrum, even though in fact anyone—even a lay person—is technically allowed to do so.¹ Aaron was known for his unbounded love for all people, even those who had no redeeming qualities other than their being God's creations: "Be of the disciples of Aaron, loving peace and pursuing peace, loving all creatures and drawing them to the Torah."² Aaron related even to people who were far from holiness, and lovingly raised their Divine consciousness, setting their souls aflame until they, too, were drawn to God's ways.

When we reveal the inner, Divine essence of even the lowest ebbs in our Divine lives, when we feel the least enthused by all things holy, we gain the ability to "kindle the wick" of reality "until it burns on its own," and the lowest as well as the highest points in life become part of the same, ongoing process of "kindling the lamps."³

^{1.} See on 8:2.

^{2.} Avot 1:12.

^{3.} Sefer HaSichot 5751, vol. 2, pp. 598-610.

−® ONKELOS ଔ-

8:1 ומַלֵּיל יְיָ עם משֶׁה לְמֵימָר: 2 מַלֵּל עם אָהָרן וְתֵימֵר לֵה בָּאַדְלָקוּתֶךְ יָת בּוֹצִינַיִּא לְקָבֵל אַפֵּי מְנַרְתָּא יְהוֹן מְנַהֲרִין שַׁבְעָא בוצינַיִא:

8:1 וַיְדַבֶּר יְהוֶה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמְר: 2 דַּבֵּר אֱל־אַהֲהֹן אֱמֵרְהָ אֵלִי בְּהַעְּלְהְךֹּ אֶת־הַנֵּהֹת אֶל־מוּל בְּנִי הַמְּנוֹרָה יָאֲיִרוּ שֶׁבְעַת הַנֵּרוֹת:

-∞ RASHI ഗ്ദ-

רבּוֹתֵינוּ': מִפְּאן שֶׁמַעֲלְה הָיְתָה לְפְנֵי הַמְּנוֹרְה, שֶׁעְלֶיהְ
הַבֹּהֵן עוֹמֵד וּמֵיטִיב: אֶל מוּל פְּנֵי הַמְּנוֹרְה. אֶל מוּל נֵר
הָאָמְצְעִי, שֶׁאֵינוֹ בַּקְנִים אֶלָּא בְּגוּף שֶׁל מְנוֹרְה: יָאִירוּ
שְׁבְּעַת הַנֵּרוֹת. שְׁשָׁה שֶׁעַל שֵׁשֶׁת הַקְּנִים — שְׁלֹשְׁה
הַמְּוְרְחִיִּים פּוֹנִים לְמוּל הָאֶמְצְעִי הַפְּתִילוֹת שֶׁבָּהָן, וְכֵן
שְׁלֹשָׁה הַמַּעֲרְבִיִּים רָאשֵׁי הַפְּתִילוֹת לְמוּל הָאֶמְצְעִי,
ולמה? בדי שׁלֹא יֹאמרוּ: לאוֹרה הוּא צריה:

בְּהַעֵּלֹתְרָּ, לְמָה נִסְמְכָה פְּרָשַׁת הַמְּנוֹרָה לְפְרָשַׁת הַנְּשֹׂרִה לְפְרָשַׁת הַנְּשֹׂרִאִים חְלְשָׁה הַנְּשִׂרִאָּה אֲהָרֹן חֲנֻכַּת הַנְּשֹׂיאִים חְלְשָׁה דַעְתוֹ, שֶׁלֹא הָיָה עִמְּהֶם בַּחֲנָבָה, לֹא הוּא וְלֹא שִׁבְטוֹ. אָמֵר לוֹ הַקְּרוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: "חַנֶּירְּ, שֶׁלְךְּ נְּדוֹלְה מִשֶּׁלְהָם, שֵׁאַתֵּה מִדְּלִיקְרָ וּמֵיטִיב אֶת הַנֵּרוֹת": בְּהַעֲלֹתְרְ. עַל שֵׁם שֶׁאַתֵּה מִוֹלֶה. כְּתוֹב בְּהַדְלְקָתְן לְשוֹן "עֲלִיָה", שֶׁצְרִיךְ שָׁבְּרִלִיק עַד שֵׁתִּהֵא שֵׁלְהָבֶת עוֹלְה מֵאֵלֵיהָ. וְעוֹד דְּרִשׁוּ לְהַדִּלִּיק עַד שֵׁתִּהֵא שַׁלְהֵבֶת עוֹלְה מֵאֵלֵיהָ. וְעוֹד דְּרִשׁוּ לְהַתְּל עַדְ שֵׁתְּהֵא שַׁלְהֵבֶת עוֹלְה מֵאֵלֵיהָ. וְעוֹד דְּרִשׁוּ

.... 1

- & CHASIDIC INSIGHTS 03-

involved in making the world into God's home, we should take it as our cue to join them in whatever way possible.

This is especially true in our generation, the last generation of the exile and the first generation of the Redemption: every redemptive act can be considered a step toward consecrating the third Temple. Can anyone miss an opportunity to contribute to constructing and consecrating the holy Temple?!

The stool in front of the Candelabrum: In order to kindle the lamps, Aaron had to climb up this stool. This teaches us that when we kindle the spark of Judaism in ourselves or in another person, we benefit spiritually: we ascend a level. This ascent affects not only our head, our intellect and consciousness, but our whole body—all aspects of our life. In fact, we ascend even *before* we actually affect the other person; the very decision to help others affects us first.

Thus, helping to rectify the world at large and prepare it for the messianic Redemption is more than just an act of altruism. It is an essential aspect of our own self-refinement and preparation, as well.⁸

The stool in front of the Candelabrum: Just as Aaron lit all seven lamps of the Candelabrum, so was he known for his ability to relate to all types of people, even those whose only redeeming feature was the fact that they were God's creations.

Although the priests are the ones who usually light the Candelabrum, laymen are allowed to light it, as well. This teaches us that it is not only the "Aarons"—the religious professionals—that must light the human menorahs of our world. Every person has the responsibility to seek out people whose souls are not yet aflame with the light of holiness and to ignite them.

Nevertheless, the Torah instructs *Aaron* to light the Candelabrum. This means that in order to ignite another person or enlighten some aspect of reality, we must emulate the high priest—whose entire focus and reality was God and the Torah—and that we are given the power to do so.¹⁰

When you kindle the lamps: Literally, this would be translated "when you raise the lamps." "Raising" a flame means holding the fire to the wick until it is burning steadily on its own. Spiritually, this means that when we light the flame of the human Candelabrum—our own soul or the souls of others—we should not just deliver some quick inspiration and then move on. We should remain near, coddling the flame of the soul to a steady and self-reliant glow.

When you kindle the lamps: This phrase can be read to mean "When you ascend with the lamps." In the book of Proverbs, 13 King Solomon compares the commandments to an oil lamp: "For a commandment is a lamp." The lamp-apparatus comprises several parts: the vessel, the oil, the wick, and the flame. Nonetheless, the essence and purpose of the lamp is not its physical apparatus but the light that shines from it. Similarly, the physical requirements and activities involved in fulfilling God's commandments are the vessel, while the essence of the commandments is the fervor, the love, and the awe that performing them leads us to. Thus, performing God's commandments illuminates our lives with the flame of Divinely-oriented emotion. Submitting ourselves to God's will purifies our hearts, melting away our love for worldly pleasures in the heat of our love for God and our fear of worldly perils in our fear of displeasing Him.

Still, the emotional relationship with God fostered

^{7.} Sefer HaSichot 5748, vol. 2, pp. 478-485. 8. Sefer HaSichot 5748, vol. 2, pp. 486-487. 9. See Yoma 24b. In order for a non-priest to light the Candelabrum, it has to be brought out of the Sanctuary, into a part of the Temple not off-bounds for laymen, lit there, and brought back into the Sanctuary. 10. Likutei Sichot, vol. 2, p. 314 ff. 11. Rashi. 12. Likutei Sichot, vol. 2, p. 316-317. 13. 6:23.

Lighting the Candelabrum

8:1 After the princes of the other tribes finished their inaugural offerings, Aaron was disappointed that his tribe, Levi, had not also brought an inaugural offering. In response, God told him that (a) he had in fact inaugurated the Candelabrum by kindling its lamps throughout the 12 days the princes offered their inaugural sacrifices; (b) he kindled the lamps himself, while they had not sacrificed their offerings themselves; (c) his kindling framed each day's sacrificial rites, while their offerings were just one component of each day's events; and (d) his kindling took place in the inner chamber of the Tabernacle, while their offerings were sacrificed on the Outer Altar. True, Moses had lit the Candelabrum during the installation week, but this was not considered its inauguration, just as the offerings he sacrificed on the Altar were not considered its inauguration.¹ In order to allude to this exchange, the Torah records here those details of how Aaron is to light the Candelabrum that articulate its uniqueness.² **God spoke to Moses, saying:**

2 "Speak to Aaron and say to him: 'The spouts of the Candelabrum's lamps face its central shaft.³ When you ascend the stool in front of the Candelabrum in order to kindle the lamps, be sure to place the wicks in these spouts so the seven lamps shine toward the central shaft of the Candelabrum. Also, be sure to hold the fire to the wick until it burns by itself." '

-⊗ CHASIDIC INSIGHTS ଔ-

2 When you kindle the lamps: Spiritually, lighting the lamps of the Candelabrum means igniting our own souls and the souls of others, as King Solomon says, "The lamp of God is the soul of man." ⁴ The flame of a candle constantly flickers upwards, as if yearning to leave the wick behind and ascend to the heavens. The soul shares this nature, constantly striving to break out of the boundaries imposed on it by the body and the physical world and reconnect with its spiritual source.

At times, however, this nature recedes and becomes dormant. The soul is so blinded by its surroundings that it forgets its natural thirst for Divinity. This is why the lamps must be kindled. They must be reminded of their innate desire to ascend.

The seven lamps signify the seven basic types of souls, each having its particular path in accomplishing God's purposes based on one of the seven basic emotions.⁵ Just as the seven lamps are all part of one candelabrum, all the diverse types of Jews form one collective body. Still, because our Divine mission is the purpose of our existence, our separate paths in achieving it make us separate "lamps"; what we do defines who we are.

However, there is a deeper level of the soul, where it has intrinsic value beyond its Divine mission. At this level, the soul is an end in itself rather than merely a means to an end, and there is therefore no differentiation of souls based on the differences in the way they achieve their Divine mission. The Torah therefore first refers to the lamps in general, rather than to a specific number, for the elevation it requires us to seek is intended to reach the level where we are all one.⁶

Aaron was disappointed that God did not command him to participate in the inauguration of the Tabernacle. Inasmuch as we have all been called upon to make ourselves, our lives, and our world into a sanctuary, a home for God, we can learn from Aaron's example: we should aspire to participate in every pursuit that furthers this goal, in Jewish education or in specific activities aimed at kindling the spark of Divine consciousness in ourselves or others.

True, no one can be directly involved in everything. But we should nevertheless be so consumed with our Divine purpose that we are disappointed that we are limited in this way.

Furthermore, Aaron became disappointed only after the inaugural rites were finished; as long as they were still going on, he entertained the hope that he would be able to participate. In our case, the "inauguration rites" are still in full swing: until the Temple has been rebuilt and reality brought to its ultimate perfection, we still have the opportunity to participate in the process. Whenever we see others

^{1.} Likutei Sichot, vol. 18, pp. 92-98. 2. The other laws of lighting the Candelabrum are given in Exodus 27:20-21 and Leviticus 24:1-4. 3. See on Exodus 25:37. 4. Proverbs 20:27. 5. See on Exodus 25:31 ff. 6. Sefer HaMa'amarim Melukat, vol. 3, pp. 185-190.

−‰ ONKELOS ശ–

זַעַבָּד פַן אַהְרֹן לָקְבֵּל אַפִּי מְנַרְהָא אַרְלֵק בּוֹצִינָהָא בְּמָא דִּי מְנַרְהָא אַרְלֵק בּוֹצִינָהָא בְּמָא דִּי מַנְרְהָא אַרְלֵק בּוֹצִינָהָא בְּמָא דִּי מַנְרְהָא נְגִידְא רְהִב עַד שִׁדָּה עַד יִי יְת מֹשֶׁה בָּן עַבַּד יְת מְנַרְתָּא וֹיְיִ יָת מֹשֶׁה בָּן עַבַּד יְת מְנַרְתָּא:
 זֹמְלֵּיל יִיִ עִם מֹשֶׁה לְבֵיין תַּעְבֵּד יְת מְנַרְתָּא:
 זֹתְדַבֵּי יַתְהוֹן אַדֵּי עֲלֵיהוֹן מַיְאַל לְּתִיבְּי יִתְנְיַבְּרוֹן מַסְפַּר עַל בָּל לְתִישְׁרֹהוֹן וְיִדְּבוּן מַיְאַרְרוֹן לְבוֹשִׁיהוֹן וְיִדְּבוּן:
 זִישְׂרְהוֹן לְבוֹשִׁיהוֹן וְיִדְּבוּן:
 זִישְׁרְהוֹן לְבוֹשִׁיהוֹן וְיִדְּבוּן:
 זְיִשְׁרוֹן תוֹר בָּר תוֹרֵי וֹמְנְחֲתַה בָּיִלְּתְבִּי וְמִנְּחָתַה מִּלְּלָּא בְּמִשְׁח וְתוֹר תִּנְיָן בַּר תוֹרֵי תַּסְבּר לחפאתא:

זַיִּעַשׁ כֵּן אֲהַרֹן אָל־מוּל פְּנֵי הַפְּנוֹרָה הֶעֶלָה נֵרֹתֶיהַ
 זַיִּבְעָשׁ בִּן אֲהַרֹן אָל־מוּל פְּנֵי הַפְּנוֹרָה הֶעֲשָׁה הַוֹּא בַּפִּוְרָשׁה אַשָּׁה בִּן עֲשֶׂה הָוֹא בַּפִּוְרָשׁה בַּאַרְה מִקְשָׁה הָוֹא בַּפִּוְרָשׁה בַּאַרָּה מִקְשָׁה לָהֶם לְמַהְלִּה בְּאַרְה מְעִבּיה לָהֶם לְמַבְּרָה פַּבְּיִבְּעָה וְהָנָה אָל־מֹשֶׁה לֵאכְר: 6 כַּח אָת־הַפְּנֹרָה: פּ בְּזַיְבָּתְ וְמְהַרְהָ אֹתְם: 7 וְכֹה־תַעֲשֶׂה לָהֶם לְמַבְּלְה בִּשְּׁרָם מִתְּוֹךְ בַּבְּילִר וְמְבָּלְר וֹמְעַבְירוּ תַעַל עַל־בְּלְרְהְלוֹ בִּשְּׁר וְמְבָּלְר וֹמְלְּחוּ פַּרְיבָּשְׁר וֹמְעַבְירוּ הַשְּׁאַה בִּשְׁבָּן וּבְּבְּקְר וּמְנְיְהְה בִּשְׁבְּי וְבְּבְּקְר וּמְבָּוֹת וְבִּעְבְיה בִּשְׁבְּר וֹבְבְּלְר תִּבְּי בְּבְּבְּר וּמְבָּוֹת וֹנְבְּבְּלְר וּמְבַּלְתוֹי בִּישְׁבוֹי בִּשְׁבְּי וְבְּבְּלְר וּמְבַּלְתוֹי בִּשְׁבוֹי וּבְּבְּבְּתְר תִּבְּח לִחְבָּאַה.

- ® RASHI 🗷

מִי שֶׁעֲשְׂאָה. וּמְרַרִשׁ אַנְּדָהיּ: על יְדֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא נַעֲשֵׂית מֵאֵלֶיהָ: 6 לַחְ אֶת הַלְוִּיִּם. קְחָם בִּדְבָרִים:
אַשְׁרֵיכָם שֶׁתִּוְכּוּ לְהִיוֹת שַׁמְּשִׁים לְמְּקוֹם: 7 הַזָּה עֲלֵיהֶם
אַשְׁרֵיכָם שֶׁתִּוְכּוּ לְהִיוֹת שַׁמְּשִׁים לְמְקוֹם: 7 הַזָּה עֲלֵיהֶם
אַשְׁרֵיכָם שֶׁתִּוְכּוּ לְהִיוֹת שַׁמְשִׁים לְמְקוֹם: 7 הַדֵּרְשְׁן: לְפִי
מְעָר. שֶׁצְאַתִי בְּדְבִיי רַבִּי משֶׁה הַדַּרְשְׁן: לְפִי
שֻׁנְּתְנוּ בַּפְּרָה עֵל הַבְּכוֹרוֹת שֶׁעְבְדוּ עֲבוֹדְה וְרָה וְהִיא
קְרְנִים: 8 וְלְקְחוּ בִּּרְ בְּן בְּקֹר. וְהוּא עוֹלְה,
תְּלְחַת בַּמְצֹרְעִים: 8 וְלְקְחוּ בִּּרְ בְּן בְּקָר. וְהוּא עוֹלְה,
תְּלְחֵת בַּמְצֹרְעִים: 8 וְלְהָוּ בִּרְ בְּן בְּקְר. וְהוּא עוֹלְה,
קְרבוּן צִבּוּר בַּעֲבוֹדְה וְרָה: וּבָּר שִׁנִי. מֵה תַּלְמוּד לוֹמֵר
בְּמְצֹרְרִעִים: 1 וְבָּה שִׁנִי. מָה תַּלְמוּד לוֹמֵר
הַשֵּׁנִי"? לוֹמֵר לְּךָּ: מָה עוֹלָה לֹא נָאֱכֶלֶת, אַף חַשָּאת לֹא
נְאֵכֶלֶת. וּבְזוֹ יֵשׁ סֶמֶך לְּדְבָרִיוּ בְּתוֹרַת כַּהְנִים. וְאוֹמֵר
הְאָנִי, שֶׁהוֹרְאַת שְׁעָה הְיִתְה, שֶׁשְּׁעִיר הְיִה לְהָם לְהָבִיא
לְחִםשִּת עֲבוֹרָה וְרָה עם בַּר הִעִּלְרִית בְּרָבִיי בְּתוֹלַה. לִהְה לְהָם לְהָבִיא
לְחִיבּת שְׁבוֹּרִה וְרָה עִם בּּר הְשִׁנִיר הָיְה לְהָם לְהָבִיי בְּתִרּים בְּתוֹלְה. בְּיִבְּיים בְּיִים שְׁנִּיִים בְּיִבְּיִים בְּתִּים בְּיִבְּיִם בְּבִיים בְּתִּבְייִם בְּתוֹבִים בְּבִיים בְּתִרִים בְּתוֹבְיִים בְּתִּיִבְיים בְּתִרֹים בְּתוֹבְיִים בְּיִבְיִים בְּרִים בְּרִים בְּתִבּיִים בְּבִּיִּים בְּרִים בְּתִּבּיִים בְּרִים בְּבִיים בְּרִים בְּיִבְּיִים בְּיִבְּיִים בָּבְּרִים בְּרִים בְּרִים בְּבִיּים בְּיִבְּיִים בְּיִבְיִים בָּבְּרִים בְּיִבְיִים בְּרִים בְּיִבְיים בָּיִים בְּיִבְּיִים בְּיִים בְּיִבְיִים בְּיִבְּיים בָּיִבְיים בְּיִים שְׁבִּים בְּיִבְּיוּים בָּבְּרִים בְּיִרְישׁיבְיים בְּלְבִיים בְּיבְישׁים בְּיִבְיים בְּיבְיים בְּיבְיים בְּיבְיים בְּיבְיים בְּיבְיים בְּיבְיים בְּיבְיים בְּיוֹים בְּיבְּעָלְים בְּים בְּיבְישׁיּים בְּיִים בְּיוֹים בְּיִּים בְּיבְייִים בְּיִים בְּיִבְישׁים בְּיבְישִׁיּים בְּיבְישִׁיּים בְּיִים בְּיִיבְישׁיּעִים בְּיוֹים בְּיבְיים בְּיִים בְּיוֹים בְּיִים בְּיִים בְּיִּבְי

זַיַּצשׁ בַּן אַהַרֹן. לְהַגִּיד שׁבְחוֹ שֶׁל אַהַרֹן, שֶׁלֹא שִׁנְּה:
זְיָה מֵעֲשֵׂה הַמְּנְרָה. שֶׁהָרְאָהוּ הַקְּרוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעְדִי, לְפִי שֻׁנְּתְלְשָׁה בָּה, לְכָךְ נָאֶמֵר ״וְזָה״: מִקְשָׁה. בְּטִירִ״ץ בְּלַעַזי, לְשוֹן ״דְּא לְדָא נְקְשְׁוֹ״. עֻשֶׁת שֶׁל בָּבַר זְיְתָה, וּמִקִּישׁ בְּקָרְנָס וְחוֹתֵהְ בְּכַשִּׁיל לְפַשֵּׁט אִיבְרֶיהְ זְּרָבְה עֵּד בְּרָחָה. ״וְרֵכְה״ הִיא הַשְּׁרִים: עֵד יְרַבְה עֵד בְּרָחָה. שְׁלִּוֹל בָּסֶף שֶׁלְפְנֵי הַשְּׁרִים: עֵד יְרַבָּה עֵד בְּרָחָה. שֶׁרִּא בַּבְּרְחָה. שֶׁרִּא הַבְּרָחְה. שֶׁרִּא הַנְעְשִׁה בָּלְרְחָה. שֶׁרִּא הַנְעְשְׁה בְּרָבְּר וְדְרָה בְּלְחָה. שֶׁהוּא מַעֲשֶׂה בַּרְתְבְּה שָׁלְ שְׁבְּרְ שְׁרִבְּה שְׁלְל הָהְלוֹי בְּהָ שְׁרִל הָבְּלְשוֹן זָה, עֵד יִרְכָה. שֶׁהוּא מֵלְשְׁה וְדֶר בְּרֶם זְיִת״: בְּבְּלְשוֹן זָה, בְּקְל שֶׁבְּה וְעָר קְמְה וְעָר בְּרֶם זְיִת״: בְּבְּלְשוֹן זָה, בְּתְבְנִית אֲשֶׁר הָרְבָר ״נִרְי״: בַּבְּרְאָה אֲשֶׁר הָרְאָהוּ בְּתַבְנִיתְ אֲשֶׁר הָרְאָהוּ בְּהָר, בְּמוֹ שֻׁנְאֵשׁה אֶת הָמְּלְּה. הַרְּאָהוּ בְּתַבְנִיתְם וְגוֹי״: בַּן עִשְׁה אֶת הָמְּלְרָה. הַרְאָהוּ בְּתַבְנִיתָם וְנִוֹיֹי״: בַּן עְשָׁה אֶת הָמְלִרָּה הְנִאְר הְרָאהוּ בְּתַבְנִיתְם וְנִוֹי״: בַּן עְשָׁה אֶת הְמְּנִרְיָם וֹנִיתְ וְנִיתְ בְּיִים וְנִיתְבְיִישׁ וְעִדְיִם וְנִוֹיִת אֲשֶׁר הָרְאָהוּ בְּבְע עְשְׁה אָת הְמְּנְרָה בְּרָה וְנְשֵׁה אֶת הְמְּבְּיִשׁ וְיבְרִים וְנִיתְבְיִתְם וְנִוֹיִת בְּיִבְם וְנִיתְבְיִית בְּשְׁה בְּרִיתְם וְנִוֹיתִם וְנִוֹית בְּיִשְׁה וְבִשְׁה בְּתַבְנִיתְם וֹנִוֹיִת בְּיִת בְּיִתְבְיִתְם וְנִבִיתְם וְנִוֹיִת בְּיִבּים בְּיִבְיתְבְּישׁ בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִיתְם וְנִוֹיִים בְּיִבְּיִים בְּיִבְיתְם וְנִבְשְׁה בְּיִבְיתְם וְנִבֹיתְם וְנִבִיתְם וְנִבְיתְם וֹבְיִתְם בְּיִבְּיתְם בְּיִבְּיתְּה בְּיבִּיתְם וְבִילְים בְּישׁבְּית בְּיבְּיתְם בְּיִרִים בְּבִיתְבְּיִבְּיתְּים בְּבִיתְבְיתְם בְּיִבְּית בְּיבּבְיתְבְיתְם בְּבִיתְּבְּיתְם בְּיִבְּית בְּיִים בְּבְּיתְּבְּיתְם בְּיִבְּיתְּיִים בְּבִּיתְּים בְּיתְבִּיתְּיִים בְּיִבְּיִבְּים בְּיִבְּיִבְּית בְּיבְּבְּיִים בְּבִּיתְבְּיִבְּיִבְּיִם בְּבְּיִבְּבְּבְים בְּיִבְּבְּיִבְּיִ

2. מְיַעֶד לְהַקֶּשֶׁה. 3. דניאל ה, ו. 4. שופטים טו, ה. 5. שמות כה, מ. 6. תנחומא בהעלותך ג. 7. להלן פסוק יב.

- 80 CHASIDIC INSIGHTS 03 -

When you ascend with the lamps: "When you ascend the ladder of spiritual life through performing the commandments"—

toward the center of the Candelabrum: i.e., "focus on the inner dimension of your love and fear, God Himself. Then"—

shall the seven lamps shine: i.e., "your focus on God will illuminate your seven emotions with true, self-less spirituality." Every commandment is an opportunity to connect with God, and that connection must be our clear focus and goal. Through achieving that connection, we are able to truly illuminate every facet of our emotional makeup.²⁴

2-3 Moses only told Aaron to light the lamps such that all the flames "shine" toward the "face" of the Candelabrum, i.e., that the wicks point toward its center branch as soon as they are kindled. Once they are burning on their own, however, it was apparently

not important which way the wicks faced. Yet, when Aaron lit the Candelabrum, he "raised (kindled) the lamps toward the face of the Candelabrum," meaning that he ensured that the flames continue to face the center of the Candelabrum even after they were "raised"—i.e., burning steadily on their own.²⁵

Aaron's behavior demonstrates an important lesson in our relationship with God. At the beginning of our relationship—at the flame's initial ignition—it is easy to face the center, to keep our eyes on God's exact instructions. But once we become more advanced—once the flame is "raised" and burning steadily—we might imagine that we, too, are authorities on spirituality, on the proper method of accomplishing God's purposes. Aaron realized that even after he had raised the flame—after he had reached lofty heights in his Divine service—it is important to follow God's exact instructions with the simplicity and devotion of a beginner.²⁶

^{24.} Or Torah 132; Sefer HaMa'amarim Melukat, vol. 3, pp. 186-187. 25. Likutei Torah (Arizal), Beha'alotecha. 26. Likutei Sichot, vol. 2, p. 686.

- 3 **Aaron did so; he kindled the lamps** such that their wicks faced **toward the** central shaft **of the Candelabrum**, exactly **as God had commanded Moses**.
- 4 Having the lamps face the central shaft emphasized the fact that the Candelabrum was one, undivided entity. This was also reflected in the unique way the Candelabrum was made: it was a hammered work of gold; it was made out of one block of gold hammered out to form all its parts, from its base—its largest part—to its flower—its most delicate part. It was not made of separate pieces joined together.¹⁴ When God told Moses to make the Candelabrum this way, he did not understand how it could be done. God therefore showed him a visual representation of it and said, "This is how the Candelabrum is to be made." According to the form that God had shown Moses, 15 so did the artisan construct the Candelabrum by throwing the block of gold into the fire, after which God caused it to be fashioned on its own.¹⁶ In fact, God showed Moses a visual representation of the Candelabrum not only because he did not understand how to make it, but also because the miraculous way the Candelabrum's light shone¹⁷ indicated that God's presence rested on the Jewish people. It was therefore appropriate that fashioning the Candelabrum required a special Divine revelation. Thus, the fact that Aaron was to kindle the Candelabrum such that all its lamps shone toward its central shaft—reflecting the unique way the candelabrum was fashioned—indicated that his inauguration of the Candelabrum was superior to the princes' inauguration of the Altar. 18

Installing the Levites

- 5 Continuing with the account of the first day of Nisan, 2449, the Torah now describes how the Levites were installed into their office. **Gop spoke to Moses, saying:**
- 6 "Encourage the Levites to separate themselves from the rest of the Israelites by telling them how fortunate they are to be conscripted into God's service. Then, purify them, as follows.
- 7 This is what you shall do to them to purify them: sprinkle them with purification-water produced by the rite of the red cow,¹⁹ in case any of them have become defiled through contact with a corpse. Next, have them shave all their skin with a razor, the same way a *metzora* must when he is purified from *tzara'at*.²⁰ They must do this since they are substituting for the firstborn, who became disqualified from Divine service when they worshipped the Golden Calf, and idolatry and *tzara'at* are related (in that both are associated with death²¹). Finally, have them immerse their garments in a *mikveh*. Thus shall they purify themselves.
- 8 They shall then take a young bull for an ascent-offering with its prescribed²² grain-offering of fine flour mixed with oil, since this is the offering prescribed when a group of people commit idolatry.²³ And you shall take a second young bull as a sin-offering. The priests must not eat this bull, just like the first, even though they are usually required to eat sin-offerings whose blood is sprinkled on the outer Altar.

- ⊗ CHASIDIC INSIGHTS 🗷

by the performance of His commandments is not the consummate end of the spiritual life. Praiseworthy as they most certainly are, love and fear of God nonetheless focus us on *our* side of the relationship—our rapture, our passion, our awe, our assiduity. A higher form of relationship with God is one in which we are focused on *Him* rather than on ourselves. Therefore, the Torah tells us:

^{14.} Exodus 25:31, 36. **15.** Exodus 25:40. **16.** See on Exodus 25:31. **17.** See on Leviticus 24:3. **18.** *Likutei Sichot*, vol. 38, pp. 33-37. **19.** Below, ch. 19. **20.** Leviticus 14:8. **21.** Idolatry: Psalms 106:28; *tzara'at*: below, 12:12. **22.** Below, 15:9. **23.** Below, 15:22-26.

פְּלִיצְרַבְּתָּ אֶתִּיבְּלְּוֹיִם לִפְּנֵי אֲהֶל מוֹעֵד וְהִקְּהַלְּהָ אֶתִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל חוֹעֵד וְהִקְּהַבְּתְּ אֶתִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל חוֹנִים עַלִּיבָּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶתִייְבִיהֶם עַלֹּיבְלְוִיִם לְפְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶתִיבְרָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶתִיבְלְוֹיִם הְנוּפָּה לִפְנֵי יְהוֹיָה מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יְהִיּה לַבְבָּר עַלֹּיבְלְוֹיִם יִסְמְרֵּוּ אֶתִי בְּעָבִר אֶתִי בְּבָּרִים וְעֲשֵּׁה אֶתִיבְאָל יְהִיּה לְבַבֶּר עַלֹּיבְלְוִיִם: 13 וְבִעְּמַדְּהָּל וְהִיּנִ בְּנֵי וְהַנְפְּהָ אֹתְבְּבְרִים וְנִשְׁבַּבְּר עַלִּיבְלְוִיִם: 13 וְבִּעְבַּוְרְהָּל אֶתִיבְלְּוֹיִם מִתְּוֹךְ בְּנֵי וְהַנְפְּהָ אֹתְם הְנוּפְּה לְנִים לִפְנֵי בְנֵיוֹ וְהַנְפְּהָ אֹתְם הְנוּפָּה לִיהְוֹה לְכַבֶּר עַלֹּיבְלְוֹיִם מִתְּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהִיּנִם בְּנִי בְנֵיוֹ וְהַנְפְּהָּ אֹתִים הְנוֹבְּבְּי בְנֵי וְהִנְבְּתְּ אֹתִים הְנוֹבְּלְ וְהִינִּם בְּנִי בְנֵיוֹ וְהַנְפְּהָ לְּבְּרְ לְּתְּבְּרְלְּתְ אֶתִיבְלְוֹיִם מִתְּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהִינִם לִּבְּבְּרְ לְּתְלְנִים מִתְּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהִינִם לִּנְתָּל מִיתְוֹן בִּבְּרְוֹלְ אֶתִיבְוֹה בִּוֹלְיִים מִתְּוֹךְ בְּנִיים בְּתְוֹבְים מִתְוֹךְ בְּנִים בְּנִיים בְּנִיים בְּנִיים בְּנִיים בְּנִיים בְּנִים בְּנִים בְּנִים בְּנִיים בְּבְּיוֹ בְּבְיוֹים בְּלְנִים בְּבְּיִים בְּבְּיִים בְּנִים בְּבְבְייִים בְּבְיוֹבְים בְּבְּבְיִים בְּבְיוֹים בְּבְּבְיִים בְּבְיוֹים בְּבְיוֹבְים בְּבְיִים בְּבְיִים בְּבְיוֹבְים בְּבְייִים בְּבְּבְיִים בְּבְּבְיִים בְּבְּבְיִים בְּבְיוֹבְים בְּבְּבְיִים בְּבְּבְיִים בְּבְּבְיִים בְּבְּבְיִים בְּבְּבְיִים בְּבְיִים בְּבְיִים בְּבְּבְייִים בְּבְּבְיִים בְּבְּבְיִים בְּבְּיִים בְּבְּבְיִים בְּבְּבְיִים בְּבְּבְייִים בְּבְבְייִים בְּבְבְיִים בְּבְבְייִים בְּבְּבְייִים בְּבְבְּייִים בְּבְּיִים בְּבְייִים בְּבְיבְייִים בְּבְּיבְיים בְּבְייִים בְּבְייִים בְּבְּבְייִים בְּבְיבְייִים בְּבְייִים בְּבְייִים בְּבְייִים בְּבְיּבְיים בְּבְייִים בְּבְיּבְיִים בְּבְּיִים בְּבְּיִים בְּבְּיִים בְּבְּיִים בְּבְייִים בְּבְיּבְייִים בְּבְּיוֹים בְּבְיּבְיִים בְּבְיים בְּבְּיוֹים בְּיוֹים בְּיִיםּים בְּבְיוֹים בְּבְּיוּבְיוּבְייוֹים בְּבְי

שני 15 וְאַחֲבריבֵן יָבְּאוּ הַלְוֹיִם לַעֲבְד אֶת־אָהֶל מוֹעֵד וֹמְהַרְתְּ אֹהָם וְהַנַּפְתָּ אֹהֶם הְנוּפְה: 16 כִּי נְתֻנִּים נְתֻנִים הַבְּלוֹר הַבְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַּחַת בְּכִּוֹר בְּלֹיבְׁתְם בְּכוֹר בֹּלְיבְנֵי יִשְׂרָאֵל לָקַחְתִּי אֹתֶם לִי: 17 כִּי לִי כְּלֹ־בְּכוֹר בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בָּקְחְתִּי אֹתֶם לִי: 18 וֵאֶקַּח אֶת־הַלְוֹיִם בְּבְנִי יִשְׂרָאֵל בָּנִי יִשְׂרָאֵל בָּנִי יִשְׂרָאֵל בָּנִי יִשְׂרָאֵל בְּבִי יִשְׂרָאֵל בָּנִי יִשְׂרָאֵל בָּנִי יִשְׂרָאֵל בָּנִי יִשְׂרָאֵל בְּנִי יִשְׂרָאֵל בְּבְּנִי יִשְׂרָאֵל בְּבְּנִי יִשְׂרָאֵל בְּבְנִי יִשְׂרָאֵל בְּנִי יִשְׂרָאֵל בְּנִי יִשְׂרָאֵל בָּנִי יִשְׂרָאֵל בְּנִי יִשְׂרָאֵל בְּנִי יִשְׂרָאֵל בָּנִי יִשְׂרָאֵל בָּנִי יִשְׂרָאֵל בָּנִי יִשְׂרָאֵל בָּנִי יִשְׂרָאֵל בָּנִי יִשְּׂרָאֵל בָּנִי יִשְּׁרָאֵל בָּנִי יִשְּׁרָאֵל בָּנִי יִשְּׁרָאֵל בָּנִי יִשְּרָאֵל בָּנִי יִשְּׁרְאֵל בָּנִי יִשְּרָאֵל בָּנִי יִשְּרָאֵל בָּנִי יִשְּרָאֵל בָּנִי יִשְּרָאֵל בָּנִי יִשְּׁרְאֵל בָּל בְּנִי יִשְּרָאל בְּנִיי יִשְּרָאל בָּנִי יִשְּרָאל בָּנִי יִשְּרָאל בְּנִיי יִשְּרָאל בְּנִי יִשְּרָאל בָּנִי יִשְּרָבאוֹ בְּיִי יִשְּרָאל בָּנִי יִשְּרָאל בְּנִי יִשְּרָבאוֹ בְּיִי יִשְּרָבאל בְּיִי יִשְּרָבאל בְּיִי יִשְּרְבאל בְּיִי יִשְּרְבאל בְּיִי יִשְּרְבאל בְּיִי יִשְּרָבאל בְּיִבּי יִשְּרָבאל בְּיִי בְּיִבְּיִים בְּעִים וּבְּבְי יִישְׁרְבאל בְּנִים בְּבְּיִי יִשְּרְבאל בְּיִבּי בְּיִבְּיִים בְּבְּיִים בְּנְיִים בְּבְּייִי שִּבְּיבְייִי בְּיִבּים בְּבְייִים בְּבְּיי בְּבְּיוֹ בְּיבְבְיי בְּיִים בְּבְּיבְבְיי יִישְּרְבּיל בְּיוּ בְּיבְּים בְּבְּיוּ בְּיוּים בְּבְּיוּבְיי בְּיבְּים בְּבְּיוּבְּים בְּבְּים בְּבְּיוּם בְּבְּיוּם בְּבְּיוּים בְּבְּיוּבְים בְּיבְּיוּבְיים בְּבְּיוּבְיים בְּבְּיוּים בְּבְּבְיוּים בְּבְּיוּבְיוּים בְּבְּיוּבְייִים בְּבְּיוּבְייִים בְּבְּבְיו

——⊗ ONKELOS ശ—— ּ וּתְקָרֵב יָת לֵוָאֵי קֶדְם מַשְׁבַּן 9 זִמְנָא וְתִכְנוֹשׁ יָת כָּל כְּנִשְׁתָא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל: 10 וֹתְקָרֵב יָת לֵוָאֵי קֶדְם יָיָ וְיִסְמְבוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יָת יְדֵיהוֹן עַל לֵוָאֵי: 11 וִירִים אַדְרֹן יָת לֵוָאֵי אָרָמָא קֶדָם יְיָ מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וִיהוֹן לִמְפָלַח יָת פָּלְחָנָא דַייַ: 12 וַלֵּוְאֵי יִסְמְבוּן יָת יְדֵיהוֹן עַל רֵישׁ תּוֹרַיָא וַעֲבֵיד יָת חַד חַטָּאתָא וְיָת חַד עֲלָתָא קֶדָם יְיָ לְבַפָּרָא עַל לֵוְאֵי: 13 וֹתְקִים יָת לֵוְאֵי קֶדָם אַהָרן וּקְדָם בְּנוֹהִי וּתְרִים יַתְהוֹן אֲרָמָא קָדָם יְיָ: 14 וְתַפְּרֵשׁ יָת לֵוָאֵי מִגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וִיהוֹן מְשַׁמְּשִׁין קֶדְמַי לַנְאֵי: 15 וּבְתַר כֵּן יֵעֲלוּן לֵנְאֵי לְמִפְלַח יָת מַשְׁכַּן זִמְנָא וּתְדַבֵּי יַתְהוֹן וּתְרִים יַתְהוֹן אֲרָמָא: 16 אֲרֵי אַפְרָשָא מַפְרְשִין אַנון לִי מִגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל חֲלַף פָּתַח כָּל וַלְדָּא בֻּכְרָא כֹלָא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל קָרֵבִית יַתְהוֹן קֶדְמָי: 17 אֲרֵי דִילִי כָּל בֻּּכְרָא בּבְנִי יִשְׂרָאֵל בָּאֱנְשָׁא ובִבְעִירָא בְּיוֹמָא דִּקְטָלִית כָּל בֻּכְרָא בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם אַקְדֵּשִׁית יַתְהוֹן קֶדְמָי: 18 וְקָרֵבִית יָת לֵוָאֵי חֲלַף כָּל בָּכְרָא בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל: 19 וִיהָבִית יָת לֵוָאֵי מְסִירִין לְאַהֲרֹן וְלִבְנוֹהִי מָגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִפְלַח יָת פֻּלְחַן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא וּלְכַפְּרָא עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלָא יְהֵי בִבְנִי יִשְׂרָאֵל מוֹתָא בְּמִקְרַב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַקְדְשָא:

-∞ RASHI 🕫

إוֹהְקְהַלְּתְּ אֶת כָּל עֲרַת. לְפִי שֶׁהַלְוִיִּם נְתוּנִים קְרְבַּן
 בַּפְּרָה תַּחְמֵּיהֶם, יָבוֹאוּ וְיַעִמְדוּ עַל קְרְבָּנְם וְיִסְמְכוּ אֶת
 נְבִּירָה עֲלֵיהֶם: 11 וְהַבִּיף אָהָרֹן אֶת הַלְוִיִּם תְּנוּפָּה
 יְדִיהֶם עֲלֵיהֶם מְצֹרְע טְעוּן תְּנוּפָה חַיִּ. שְׁלֹשׁ תְנוּפּוֹת
 נָאֶמְרוּ בְּפְּרָשָׁה זוֹ: הָרִאשׁוֹנָה לְבְנֵי קְהָת, לְכָךְ נָאֱמִר בְּם: "יְהְיוּ לַעֲבֹד אֶת עֲבֹדַת הֹ", לְפִי שֻׁעֲבוֹדַת קֹדֶשׁ הַמֵּדְשִׁים עֲלֵיהֶם — הָאָרוֹן וְהַשְּׁלְחָן וְגוֹי. הַשְּׁנִיה לְבְנֵי תְּבְּשׁים עֲלֵיהֶם — הְאָרוֹן וְהַשְּׁלְחָן וְגוֹי. הַשְּׁנִיה לְבְנֵי עֵרְשׁוֹן, לְכָךְ נָאֱמֵר בְּם: "הְנוּפָה לַהִ", שָׁאף עֲלֵיהֶם הְיִתְה עֲבוֹדַת קֹדְשׁ עֲבוֹדַת הַלְּדָשׁי זְרִיעוֹת הַקְּרָשִׁים הַנִּרְאִים בְּבֵית לְדָשׁ הַבֵּיִת לְדָשׁ הַבְּיִים, וְהַשְּׁלִישִׁית לְבְנֵי מְרְרִי: 16 נְתְּנִים נְתְנִים נְתְנִים נְתְנִים נְתְנִים נְתְנִים נְתְנִים נְתְנִים נְתְנִים בְּנִים לְרָרִי: 16 נְתְּנִים נְתְנִים נְתְנִים בְּנִים לְרָרִי: 16 בְּתְנִים נְתְנִים נְתְנִים בְּנִים בְּנִים בְּנִים בְּנִים בְּנִים לְרָרִים בְּנִים בְּנִבִים בְּנִים בְּנִים בְּנִים בְּנִים בְּנִים בְּיִים בְּנִים בְּנִים בְּנִבִים בְּיִבְּנִים בְּיִבְים בְּנִשְׁלִישִׁית לְבְנִי מְרְרִיי: 18 בְּיִבְּים בְּתְנִים בְּעִבִּים בְּבִי בְּיִבְיִים בְּנִבְיִים בְּיִבְּיִבְּים בְּיִבְּיִים בְּתְּנִים בְּתְּבִים בְּיִבְּיִם בְּנִבְּיִים בְּיִבְּיִים בְּיִבְיִים בְּיִבְּים בְּיִבְּיִים בְּיִבְּיִים בְּיִבְּיִבְּיִּים בְּיִים בְּבְּיִבְּעְבִּים בְּיִנִּבְּיִים בְּיִבְּיִים בְּיִבְּיִים בְּבִיי בְּבְּיִים בְּיִבְּיִים בְּיִים בְּיִבְּיְיִבְּיִים בְּיִים בְּבְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִייְיִים בְּיִים בְּיִי בּיִים בְּיִים בְּיִבְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִבְּים בְּיִים בְּיִים בְּיבִים בְּיִישְׁים בְּיִים בְּיִים בְּיבְּים בְּיִים בְּי

נְתוּנִים לְמַשָּׂא, נְתוּנִים לְשִׁיר: **פִּטְרַת.** פִּתִיחַת: 17 בִּי

לִי כָל בְּבוֹר. שֶׁלִּי הָיוּ הַבְּבוֹרוֹת בְּקו הַדִּין שֶׁהֵגְנְתִּי

ּעֲלֵיהֶם בֵּין בְּכוֹרֵי מִצְרַיִם, וְלְקַחְתִּי אוֹתָם לִי עַד שֶׁטְעוּ

בְּעֵגֶל, וְעַכְשָׁו ״וְאֶקַח אֶת הַלְּוִיִּם״: 19 וְאֶ**תְּנָה** וְגּוֹ׳. חָמֵשׁ פְּעָמִים נֶאֶמַר ״בְּנֵי יִשְׂרָאֵל״ בְּמִקְרֵא זֶה, לְהוֹדִיע חַבְּתָן, שֶׁנְּכְפְּלוּ אַוְּכְרוֹתֵיהֶן בְּמִקְרֵא אֶחָד בְּמִנְין חֲמִשְׁה חֻמְשֵׁי תוֹרָה. וְכָךְ רָאִיתִי בִּבְרֵאשִׁית רַבְּה״: וְלֹא יִהְיֶה בְּבְנֵי יִשְׂרְאֵל נָגֶף. שֶׁלֹא יִצְטְרְכוּ לְגָשֶׁת אֶל הַקּרֶשׁ, שֶׁאִם יִגְשׁוּ — יִהְיֶה נָגֶף:

^{8.} במהדורות שלנו לא נמצא. עיין בויקרא רבה ב, ד.

- 9 You shall then bring the Levites in front of the Tent of Meeting, and you shall gather as well the entire congregation of the Israelites, since the Levites are to effect atonement for them.
- 10 You shall bring the Levites before God, and the Israelites shall lay their hands upon the Levites, similar to the way a penitent lays his hands on his atonement offering.²⁷
- 11 **Then**, just like a *metzora* must lift up and wave his purification offering,²⁸ **Aaron**, on behalf of the Israelites, **shall lift up the** first clan of the **Levites**, the clan of Kehat, one Levite at a time, **as a wave-offering before God**, **that they may perform God's service."** (Since they carry the holiest objects when the people travel, the clan of Kehat are described as being "before God, performing God's service.")
- 12 "The Levites shall then lay their hands on the heads of the two bulls mentioned before. Bring one as a sin-offering and one as an ascent-offering to God to atone for the Levites.
- 13 You shall present the second clan of Levites, the clan of Gershon, before Aaron and his sons, and he will lift them as a wave-offering before GoD." (Since the clan of Gershon carried the objects of secondary holiness, they are described as only being "before God.")
- 14 "Thus shall you set apart the Levites from the rest of the Israelites, and the Levites shall become Mine.
- ♦ Second Reading 15 Thereafter, the Levites shall come to serve in the Tent of Meeting. You shall purify them and Aaron will lift the third Levite clan, that of Merari, as a wave-offering." (Since they carried the least holy objects, they are not even described as being "before God" relative to the other clans.)
  - 16 "For the Levites are given to Me from among the Israelites to carry the Tabernacle in transit and given over also to sing in the Sanctuary choir. I have taken them for Myself in place of those that open the womb—that is, all the firstborn—of the Israelites.
  - 17 For all the firstborn among the Israelites are Mine, whether man or beast; I sanctified them for Myself on the day I smote all the firstborn in Egypt and spared them.
  - 18 But since the Israelite firstborn participated in the sin of worshipping the Golden Calf, I have taken the Levites, who did not, instead of all the firstborn of the Israelites,
  - 19 and I have given the Levites as a gift to Aaron and his sons from among the Israelites to perform the service for the Israelites in the Tent of Meeting and to atone on behalf of the Israelites, so that the Israelites will not be inflicted with a plague when the Israelites approach the Sanctuary. For because they worshipped the Golden Calf, they cannot enter the Sanctuary without being inflicted with a plague. Nonetheless, this does not mean that I lack any affection for the Israelites. On the contrary, I hold them as dear as the five books of the Torah, as witnessed by the fact that I have repeated the word 'Israelite' five times in this very verse."

−‰ ONKELOS ശ—— נעֲבַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְכָל כְּנִשְׁתָּא 20 דָבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְלֵוָאֵי כְּכֹל דִי פַּקֵיד יִי יָת מֹשֵה לִלֶנְאֵי כֵּן עַבָדוּ לְהוֹן בְּנֵי יִשְרָאֵל: 21 וְאָדַּכִּיוּ לֵוְאֵי וְחַוְּרוּ לְבוֹשֵׁיהוֹן וַאֲרֵים אַהֶרֹן יַתְהוֹן אָרָמָא קֶדָם יִיָּ וְכַפַּר עֲלֵיהוֹן אַהָרֹן לָדַכּוֹאֵיהוֹן: 22 וּבָתַר כֵּן עָלוּ לֵוְאֵי לְמִפְלַח יָת פָּלְחַנְהוֹן בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא קֵדֶם אַהַרֹן וּקָדֶם בָּנוֹהִי כִּמָא דִי פַּקֵיד יִי יָת מֹשֵה עַל לֵוָאֵי כֵּן עֲבָדוֹ לְהוֹן: 23 וּמֵלֵיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימֶר: 24 דָא דִּי לְלֵוְאֵי מִבַּר חַמֵשׁ וִעֲשָׁרִין שָׁנִין וּלְעֵלָא יֵיתֵי לִחַיָּלָא חֵילָא בִּפָּלְחַן מַשְׁכַּן זִמְנָא: 1 ומָבַר חַמְשִין שְנִין יְתוּב מֵחֵיל 25 פְלְחָנָא וְלָא יִפְלַח עוֹד: 26 וִישַׁבֵּוֹשׁ עם אַחוֹהִי בִּמַשִּבַן זִמנָא לִמִטַר מַטְרָא וּפֶּלְחָנָא לָא יִפְּלָח כְּדֵין בְּמַטְרַתְהוֹן: לִלְנָאֵי תעבד 9:1 וּמַלֵּיל יְיָ עם מֹשֶה בְמַדְבְּרָא דְסִינֵי בְּשַׁתָּא תִנְיֵתָא לְמִפַּקְהוֹן מַאַרְעָא דְמִצְרַיִם בְּיַרְחָא קַדְּמָאָה יָת יְשִׂרָאֵל יָת בְּדוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יָת לְמֵימָר: ב וְיַעְבְּדוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

20 וַיַּעשׁ משֶׁה וְאַהָרְן וְכָל־עֲהַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לַלְוֹיִם בְּבֵּל אַשֶּׁר־צִיְּהׁ יְהֹוָה אֶת־משֶׁה לַלְוֹיִם בֵּן־עִשְׂוּ לָהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: 21 וַיִּהְחַמְּאוּ הַלְוִיִם וַיְכַבְּּסוּ בִּגְּדִיהֶם וַיְּנֶף אַהְרְן 22 וְאַחֲרִי־בֵּן בָּאוּ הַלְוֹיִם לַעֲכָּד אֶת־עֲבְדָּתָם בְּאָהֶל 24 מוֹעֵׁד לִפְנֵי אַהַרְן וְלִפְנֵי בָנֵיו בַּאֲשֶׁר צִיְּיָה יְהֹוֶה אֶת־משֶׁה על־הַלְוִיִּם בֵּן עָשִׂוּ לָהֶם: ם

23 וַיְדַבֵּר יְהוֶה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמְר: 24 וְאת אֲשֶׁר לֵלְוֹיֶם מָבֶּל חָמֵשׁ וְעִשְּׂרִים שָׁנָה וְמַעְלָה יְבוֹא לִצְבָא צִבְּא מִבֶּלְה חָמִשׁ וְעִשְּׂרִים שָׁנָה וְמַעְלָה יְבוֹא לִצְבָא צִבְּא בַּגְבְא בְּבְּא מִעֲבִדְר אְהֶל מוֹעֵר: 25 וּמִבֶּן חֲמִשִׁים שָׁנָה יִשְוּב מִצְבָּא הַבְּאַהֶּל הַעְבַרְה וְלָא יַעֲבָד עוֹד: 26 וְשֵׁבֵּר בָּבְה הַעְּשָׁה מוֹעֵר לִשְׁכְּר מִשְׁבָּר עוֹד: 26 וְשֵׁבֹּד בְּבָר הַנְעַבָּר בְּבָּר הַעְּשָׁה לֵא יַעֲבָר בְּבָר הַעְּעָשָׁה לֵא יַנְבָר בְּבָר הַעְּשָׁה לֵּחִם: פּ

 שלישי 1:9 וַיְדַבֵּר יְהֹוֶה אֶל־מֹשֶׁה בְמִדְבַּר יְסִינֵי בַּשְּׂנָה הַשׁנִית לְצֵאהָם מֵאָבֶרץ מִצְרָיִם בַּהְדָׁשׁ הַרִאשׁוֹן לֵאמְר:
 בְּמִינְשְיּוֹ בְנֵי־יִשְּׂרָאֵל אֶת־הַפֶּסַח בְּמִוֹעֲדוֹ:

-∞ RASHI ഗ്ദ

חוֹזֵר הוּא לְּנְעִילַת שְׁעְרִים וְלְשִׁיר וְלִטְעוֹן עֵגְלוֹת. וְזָהוּ
"וְשַּׁרֵת אֶת אֶחָיו" — "עִם אֲחוֹהִי", כְּתִרְגוּמוֹ: 26 לֹשְׁמֹר
מִשְׁמֶּרֶת. לֻחֲנוֹת סְבִיב לְאֹהֶל, וּלְהָקִים וּלְהוֹרִיד בִּשְׁעַת הַמַּסְעוֹת: 1 בַּחֹדֶשׁ הָראשׁוֹן. כְּּרְשָׁה שָׁבְּרֹאשׁ הַסֵּפֶּר לֹא נָאֶמְרָה עַד אִיּר, לְמִדְהְ, שָׁאֵין סֵדֶר מְקְדְם וּמְאָחָר לֹא נָאֶמְרָה עַד אִיּר, לְמִדְהְ, שָׁאֵין סֵדֶר מְקְדְם וּמְאָחָר בַּתוֹרָה. וְלָמָה לֹא פְתַח בְּזוֹּ? מִפְּנֵי שֶׁהוּא גְּנוּתְן שֶׁל בִּתוֹרָה. וְלָמָה לֹא פְתַח בְּזוֹ? מִפְּנֵי שֶׁהוּא גְּנוּתְן שֶׁל יִשְׂרְאֵל, שֶׁבְּל אַרְבָּעִים שְׁנָה שֶׁהִיוּ יִשְׂרְאֵל בַּמִּדְבָּר, לֹא הְקְרִיבוּ אֶלְא בָּסָח זֶה בִּלְבַד: 2 בְּמוֹעֲדוֹ. אַף בְּשַׁבָּת. "אַף בְּטִמְאָה:

פַסְחָא בִּזִמְנֵה:

20 זַיַּעשׁ מֹשֶׁה וְאַהָרֹן וְכָל עֲדַת וְגוֹ'. מֹשֶׁה הֶעֶמִידְן וְאַרָאל סְמְכוּ אֶת יְדֵיהֶם: 22 בַּאֲשֶׁר אָהַרֹן הֱנִיפְּם וְיִשְּרָאֵל סְמְכוּ אֶת יְדֵיהֶם: 22 בַּאֲשֶׁר צְּהָם, אֲהָרֹן הֱנִיפְם וְיִשְּרָאֵל סְמְכוּ אֶת יְדֵיהֶם: 22 בַּאֲשֶׁר בָהֶם, שָׁנִים שָׁאָחָד מֵהֶן לֹא עַבֵּב: 24 זֹאת אֲשֶׁר לַלְוִיָּם. שְׁנִים פּוֹסְלִים בְּהֶם: מִבֶּן חָמֵשׁ פּוֹסְלִים בְּהֶם: מִבֶּן חָמֵשׁ זְּאַלְיִם בְּהָם: מִבֶּן חָמֵשׁ בָּא לִלְמֹד הִלְכוֹת עֲבוֹדָה, וְבְמָשְׁרִים, וּבֶן שְּלֹשִׁים עוֹבֵד. מִבְּאן לְתַלְמִיד שָׁלֹאֵים עוֹבֵד. מִבְּאן לְתַלְמִיד שָׁלֹא רָאָה סִימְן יָבֶּה בְּמִשְׁנָתוֹ בְּחָמֵשׁ שָׁנִים, שָׁשׁוּב אֵינוֹ שֶׁלִשִׁים עוֹבֵד. מַבְּאן לְתַלְמִיד עוֹד. עבוֹדָה, שָׁשׁוּב אֵינוֹ שָׁלֹאִים עוֹבֵד. מִבְּאן לְתַלְמִיד רוֹאָה. בַּרְתַת מַשְׂא בַּבְּתָף, אֲבָל רוֹאָה. 25 וְלֹא יִעֲבֹּד עוֹד. עבוֹדָת מַשְּׁא בַּבְּתָף, אֲבָל

9. במדבר ד, ג.

the second year of their exodus from Egypt, saying:

2 "Even though **the Israelites** are technically exempt from offering the Passover sacrifice until they enter the Land of Israel, they **shall** nonetheless **offer the Passover sacrifice** here, in the desert, **in its appointed time**. And at all times, they **shall offer the Passover sacrifice in its appointed time** even if this happens to fall on the Sabbath.

- 20 **So Moses, Aaron, and the entire congregation of Israel did** what God told them to do **to the Levites:** Moses assembled them, Aaron lifted them up, and the Israelites laid their hands on them. **The Israelites did** in accordance with **all that God had instructed Moses regarding the Levites.**
- 21 The Levites, too, did what was required of them: they purified themselves and immersed their clothes. Then Aaron lifted them as a wave-offering before God, and Aaron atoned for them, to purify them.
- 22 Thereafter, the Levites came to perform the service in the Tent of Meeting before Aaron and before his sons. Moses, Aaron, and the Israelites did to the Levites just as God had commanded Moses regarding them, and neither the Israelites nor the Levites demurred.
- 23 God spoke to Moses, saying:
- 24 "This is the rule concerning the Levites: Whereas the priests can be disqualified from service by bodily blemishes,²⁹ this is not the case with the Levites. For them, only age matters: from 25 years old and upwards they shall enter the service to work in the Tent of Meeting. They shall train for five years and commence their service at age 30.³⁰
- 25 When they are 50 years old, they shall retire from the work troop, and do no more work.
- 26 Those 50 years old and older **shall serve with their brethren in the Tent of Meeting** by opening and closing the Temple gates, playing in the orchestra (except for the heavier instruments³¹), singing in the choir, loading the lighter objects on the wagons, and **to keep the charge** of keeping laymen away from the Tent of Meeting and dismantling and erecting the Tabernacle before and after travel. **But they shall not perform the service** of carrying the sacred objects on their shoulders. **Thus shall you deal with the Levites regarding their charge.**"

Passover in the Desert

Third Reading 9:1 The Torah now records how God gave instructions for offering the Passover sacrifice (which would take place two weeks later, on the 14th of Nisan). Although the narrative has been focused on the events of the 1st of Nisan for some time, 32 this date is given only now, implying that it is due to the episode that is about to be recounted that the events of Nisan are chronicled after the events of Iyar (which are chronicled at the beginning of the book). Indeed, the Torah here describes how, in response to the request of a few individuals, God provided the people with the opportunity to offer the Passover sacrifice late if they could not offer it at its designated time. It follows that once they were sentenced to stay in the desert for 40 years, 33 God would certainly have allowed the people to offer the Passover sacrifice during this period had they asked Him-even though they were technically exempt from offering it until they entered the Land of Israel.³⁴ But they never asked this of God, and this is an embarrassment for the Jewish people. Because it is not appropriate to begin one of the Torah's books with an incident that is deprecatory to the Jewish people, the events are chronicled out of order.³⁵ GoD spoke to Moses in the Sinai Desert, on the first day³⁶ of Nisan, the first month of

^{29.} Leviticus 21:16-24. **30.** See above, 4:3. **31.** See above, on 4:47. **32.** I.e., since above, the beginning of chapter 5. **33.** Below, 14:33. **34.** Exodus 12:25. **35.** *Likutei Sichot*, vol. 23, p. 64 ff. **36.** *Gitin* 60ab.

−® ONKELOS ଔ—

בארבעת עשרא יומא בירחא הָדֵין בֵּין שִׁמְשַׁיָא תַּעִבְּדוּן יָתֵה בזמנה ככל גזרתה וככל דחזי לה תעבדון יתה: 4 ומליל משה עם בְּנֵי יִשֹרָאֵל לְמֵעבַּד פְּסְחָא: זַעַבַדו יַת פָּסָחַא בָּנִיסַן בָּאַרְבָּעַת 5 עשרא יומא לירחא בין שמשיא בְּמַדְבָּרָא דְסִינֵי כָּכֹל דִי פַקֵּיד יִי יַת משה כן עבדו בני ישראל: 6 והוו גָבַרַיָא דִי הַווֹ מִסְאֵבִין לִטְמֵי נַפּשא דאַנשא ולא יכילו למעבד פּסחא בִּיוֹמָא הַהוא וקרִיבוּ קֵדָם משה וקדם אַהַרֹן בִּיוֹמַא הַהוֹא: 7 וַאֲמַרוּ גַבַרַיַא הַאָנון לֶה אַנַחָנַא מִסאַבִין לטמי נפשא דאַנשא למא נתמנע בַּדִיל דָּלָא לְקַרָבָא יַת קַרְבָּנָא דַייַ בְּזִמְנֵה בְּגוֹ בִּנֵי יִשְׂרָאֵל:

זְּבְלְנִהְ עָשֶׂר יוֹם בַּהֹנִישׁ הַיֶּה בֵּין הַעַרְבַּיִם הַעְשִׂוּ אֹתוֹ:
אֹתוֹ בְּמִעֲדוֹ בְּכָל־חֻמֹּתִיוֹ וּכְכָל־מִשְׁבָּטֵיוֹ הַעֲשִׂוּ אֹתוֹ:
זְיִדבּר מֹשֶׁה אֶל־בְּגִי יִשְׂרָאֵל לַעֲשֶׂת הַפְּסֵח:
זְיִבְּר מֹשֶׁה אֶל־בְּגִי יִשְׂרָאֵל לַעֲשֶׂת הַפְּסַח:
זְיִבְרַבִּים בְּמִרְבַּר סִינֵי בְּבֹל אֲשֶׁר צִוְּה יְהוֹּה אֶת־משֶׁה לְנֵפֶשׁ אָרֶם הַהְוּא בִּיוֹם הַהְוּא בִּיוֹם הַהְוּא בִּיוֹם הַהְוּא בִּיוֹם הַהְוּא בִּיוֹם הַהְוּא בִּיוֹם הַהְוּא בְּיוֹם הַהְוּא הַבְּיִם לְנֵפֶשׁ אָרֶם לְנְפֶשׁ אָרֶם לְנְבֶשׁׁה בִּיִּוֹם הַהְוּא בְּיִבֹּים בְּמִבְּיִם בְּמִבְּים הְלִּא־יְכְלְוּ לַעֲשֹׁת־הַפֶּסֵח בַּיִּוֹם הַהְוּא בְּיוֹם הַהְוּא בְּיִבְּים הְבִּבְּים הְלָבְיִים וְלִּא־יְכְלְוּ לַעֲשֹׁת־הַבְּפֶּם הָהְוֹּא בְּיִבְים לְנָפֶשׁ אָרֶם לְנְפֶשׁ אָרֶם לְנָפֶשׁ אָרֶם לְנְפָּשׁ הָלְיוֹ אֲנַחְנוּ מְבִיּוֹה בְּתִוֹלֵ יְהוֹּה בְּמִעֲּהוֹ בְּתִוֹבְן יְהוֹה בְּמִעְּהוֹ בְּתְּוֹבְן יְהוֹה בְּמְעֵבְרוֹ בְּתְּבִן יְהוֹה בְּמְעֵבְרוֹ בְּתִּבְיֹם בְּהְוֹנוֹ בְּתְוֹבוֹ אָבְרְנוֹ מְשְׁהְלִי בְּנְיִבְּיִבְ אָבְרְנִבְּן יְהוֹּה בְּמִעְבְרוֹ בְּתְּבְּוֹי הְבְּלְתִּי לְבְבְּלְהִי בְּעְשְׁהוֹ בְּלְתִי בְּבְּבְוֹב בְּתְבְבוֹ בְּתְעְבֹּוֹ בְּבְנִים בְּבְּבְוֹב בְּעְבְּבְּבוֹ בְּבְּבְיֹב בְּעְבְּיוֹ אֲנְבְיְנִי אְבְּרְבָּן יְהוֹה בְּיִבְּיוֹ בְּבְּבְיִים בְּבְּבְיֹב בְּבְּבְיֹב בְּבְבְּיִבְי אָבְּרְבְּן יְהוֹה בְּעִבְּיוֹ בְּבְבְיוֹב בְּבְּבְיוֹב בְּתִבְּבְוֹב בְּתְבְּבוֹ בְבְּבְיֹב בְּבְבְּבְיוֹ בְּבְּבְיוֹב בְּבְּבְיוֹב בְּבְבְיוֹב בְּבְבְיוֹב בְּבְבְיוֹב בְּבְבְשִׁ בְּבְבְיוֹ בְּבְבְּבְיוֹ בְּבְּבְיוֹם בְּבְּיוֹב בְּבְיוֹב בְּבְּעוֹב בְּבְּבְיוֹ בְּבְבְּיוֹב בְּבְּעוֹב בְּבְבְּבְיוֹם בְּבְבְיוֹב בְּבְבְיוֹם בְּבְבְיוֹם בְּבְבְיוֹם בְּבְּבְבְיוֹם בְּבְבְיוֹב בְּבְיוֹב בְּבְיוֹב בְּבְבְיוֹב בְּבְבְּבְיוֹ בְּבְבּבְיוֹם בְּבְבְיוֹב בְּבְבְיוֹ בְּבְבְּבְיוֹ בְּבְבְיוֹבְים בְּבְבְּבְיוֹ בְּבְבְיוֹם בְּבְבְיוֹם בְּבְיוֹב בְּיוֹב בְּבְּבְיוֹ בְּבְּבְיוֹם בְּבְבְיוֹם בְּבְבְיוֹם בְּבְיוֹם בְּבְיוֹם בְּבְיוֹם בְּבְּבְיוֹם בְּבְיוֹם בְּבְיוֹם בְּבְיוֹם בְּבְבְיוֹם בְּבְּבְבְּים בְּבְּבְיוֹם בְּבְיוֹם בְּבְבְיוֹ

⊗ RASHI Ø

אַהַרן מִנּיִן לוֹ?: 7 לְּמָּה נִגָּרַע. אָמַר לְהָם: ״אֵין קְּדְשִׁים קְרֵבִים בְּטְמְאָה״. אָמְרוּ לוֹ: ״יִזְרָק הַדְּם עָלֵינוּ בְּכֹּהֲנִים טְחֹרִים, וְיֵאָבֵל הַבְּשֶׁר לַשְׁהוֹרִים״. אָמַר לְהָם: ״עִמְדוּ וְאָשְׁמְעָה״, בְּתַלְמִיד הַמֶּבְטְח לִשְׁמֹע מִפִּי רַבּוֹ. אַשְׁרִי יְלוּד אִשָּׁה שֶׁבֶּךְ מֻבְּטְח, שֶׁבָל וְמֵן שֶׁהְיָה רוֹצֶה הְיָה מְלֵּוּד עִם הַשְּׁכִינָה. וּרְאוּיָה הְיְתָה פְּרָשָׁה זוֹ לְהַאָמֵר עַל יְדֵי מֹשֶׁה בִּשְׁאָר כְּל הַתוֹרְה כֻלְהּ, אֶלְא שָׁזְּכוּ אֵלוּ שַׁתָּאַמְר עַל יִדִיהָן, שַׁמָּגַלְּגָּלִין וְכוּת עַל יִדִי וַבָּאי: שַׁמָּגַלְּגָּלִין וְכוּת עַל יִדִי וַבָּאי:

בְּכָל חֻקֹּתִיוֹ. אֵלוּ מִצְוֹת שֻבְּגוּפוֹ: שֶׂה תָמִים, זְכָר, בֶּן שְׁנָה: וּבָּל מִשְׁפְּטִיוּ. אֵלוּ מִצְוֹת שֻׁעַל גּוּפוֹ מִמְּקוֹם אַחֵר, בְּגוֹן שִׁבְעַת יָמִים לְמַצְּה וּלְבְעוּר חְמֵץ: 4 וַיְּדַבֵּר מֹשֶׁה בְּגוֹן שִׁבְעַת יָמִים לְמַצְה וּלְבעוּר חְמֵץ: 4 וַיְּדַבֵּר מֹשֶׁה אָת וֹאַי. מַה תַּלְמוּד לוֹמֵר, וַחֲלֹא נָאֻמֵר: ״וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת מֹעֲדִים מִשְּׁינֵי, אָמַר מֹעֲדִים הייייי? אֶלָּא, בְּשֶׁשָׁמַע פְּרָשַׁת מוֹעֲדים מִשְּׁדִּי, אָמַר לְבָּם, וְחָזַר וְהִוְהִירֶם בִּשְׁעַת מַעֲשֶׁה: 6 לִּבְנֵי מֹשֶׁה וְלִּבְנִי אַבְּרוֹ, בְּשֶׁלְנִיהֶם יוֹשְׁבִין בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ, בְּאוּ וּשְׁאָלום. אַחָר זָה, שָׁאִם מֹשֶׁה לֹא הָיָה יוֹדַע, וְלֹא יִהְּבֵן לוֹמַר זֶה אַחַר זֶה, שֶׁאִם מֹשֶׁה לֹא הָיָה יוֹדַע,

.10 ויקרא כג, מד.

- 80 CHASIDIC INSIGHTS 03-

which is a religious obligation.³⁹ Why then, they argued, should they be excluded?⁴⁰

Their cry caused God to grant us the holiday and the opportunity of the second Passover, a second opportunity for redemption.

We must learn from their example. Because we are living in exile, we, too, are spiritually defiled, and cannot bring the Passover offerings. But if we truly cry out to God—demanding the opportunity to connect with Him, feeling that the missed opportunity to serve Him jeopardizes our very being, and reminding Him of His responsibility for our impurity—He will surely redeem us from exile and afford us the opportunity to connect with Him fully.⁴¹

We are ritually defiled: Allegorically, "tending to a dead relative" means helping someone who is spiritually "dead." When we encounter such a person, our first priority is to revive his intrinsic connection with God through the Torah and its commandments. Of course, this encounter will require us to temporarily abandon our own, loftier pursuits while we take care of our fellow's more basic spiritual needs. But the holiday of the second Passover assures us that God will return this "lost" time and allow us the fullest expression of our own relationship to Him, also.⁴²

We are ritually defiled: The theme of the second Passover is that it is never too late; it is always possible to set things aright. Even if one was spiritually impure or spiritually distant from his proper destination, God still gives him an opportunity to change the past and correct the wrongs.⁴³

We are ritually defiled: There are two methods of serving God: the path of righteousness and the path of teshuvah ("return"). When we are on the path of righteousness, we fulfill our Divine mission straightforwardly: we shun all sources of defile-

^{39.} See Sukah 25b; Rashi ad loc; Sifrei. 40. Sefer HaSichot 5748, vol. 2, pp. 480. 41. Likutei Sichot, vol. 22, pp. 215-216. 42. Torat Menachem, vol. 1, p. 52 43. HaYom Yom, 14 Iyar.

- 3 On the afternoon of the fourteenth of this month, you shall offer it in its appointed time, even if most or all of you are impure by having come in contact with a corpse; you shall offer it in accordance with all the statutes that apply to it intrinsically, i.e., that it be an unblemished, one-year-old male lamb, and in accordance with all its ordinances that apply to it extrinsically, i.e. that it be roasted, eaten with unleavened bread, and so on."
- 4 Moses spoke to the Israelites, instructing them to offer the Passover sacrifice. Even though Moses had already taught them the laws of the festivals, he nevertheless reviewed them with the people prior to each festival.
- 5 So they offered the Passover sacrifice in the afternoon of the fourteenth day of the first month, in the Sinai Desert; the Israelites did exactly according to all that Gop had commanded Moses.

The Second Passover

- 6 But there were men who had become ritually defiled because of contact with a corpse. Therefore, they could not offer the Passover sacrifice on that day. So they approached Moses and Aaron together, in the tent that served as their house of study, on that day.
- 7 Those men said to Moses, "We are ritually defiled because of contact with a corpse. But last year, the Passover lamb was not eaten as a sacrifice; everyone just slaughtered the lamb, put the blood on the doorposts, and ate the meat. Why should it be any different this year? Perhaps it is to be slaughtered as a sacrifice only when it assumes its full legal force, when we enter the Land of Israel. This year, it is an exceptional case, and who is to say that the laws that will apply later on also apply now? Why, then, should we be excluded from slaughtering and eating the Passover lamb now?" Moses replied, "True, last year, the Passover lamb was not slaughtered as a sacrifice. But God said that this year it is to be treated as a sacrifice, and as you know, only ritually pure people may offer sacrifices." To this, they argued, "If so, it follows that there are two aspects to the Passover sacrifice: offering it as a sacrifice and eating it. Since it is sacrificial meat, we understand that we must not eat it. But let us at least observe the sacrificial aspect of the ritual: Why should we be excluded from offering God's sacrifice in its appointed time, along with the rest of the Israelites? Let us slaughter our lambs outside the Tabernacle. The blood can then be sprinkled inside by ritually pure priests on our behalf, and other, ritually pure people can eat the flesh in our stead."37

-∞ CHASIDIC INSIGHTS 🗷 -

sist on participating nonetheless."

In a deeper sense, they not only felt excluded from the same positive experience as everyone else; they felt that their very essence was at stake.³⁸

Furthermore, according to some opinions, these people became defiled by burying a dead relative,

⁷ We are ritually defiled: These Jews understood why they could not bring the sacrifice together with everyone else; they prefaced their words by saying, "We were defiled." But they still cried, "Why should we be left out? We want to be able to achieve the same connection to God as everyone else. We know that our impurity precludes this, but we in-

^{37.} Likutei Sichot, vol. 28, pp. 68ff. 38. This is implied in the literal meaning of the words translated as "why should we be left out" (למה גנרפ), which is "why should we be diminished."

−⊗ ONKELOS ଔ-

ואמר להון משה אוריכו עד 8 דאשמע מא דאתפקד מן קדם ייַ עַל דִילָבון: 9 ומַלֵּיל ייַ עם משה למימר: 10 מלל עם בני ישראל למימר גבר גבר ארי יהי מסאב לטמי נפשא דאנשא או בָאַרִתָא רָחִיקָא לְכוֹן אוֹ לְדֶרֵיכוֹן וַיָעַבֶּד פָּסָחַא קַדָם יִיֵּ: 11 בַּיַרְחַא תנינא בארבעת עשרא יומא בין שַמשַיא יַעברון יַתָה עַל פַּטִיר ומַרַרִין יֵיכַלְנֵה: 12 לַא יַשְאַרון מְנֵה עַד צַפָּרָא וְגַרְמָא לָא יִתְבָּרוּן בה כַבַל גוַרַת פַסְחַא יַעַבְּדוּן יַתָה: 13 וְגַבְּרָא דְהוּא דְכֵי וּבָאֹרַח לַא הוה ויתמנע מלמעבד פסחא וישתצי אַנשא ההוא מעמה אָרי קַרְבָּנָא דַייָ לָא קַרֵיב בִּזִמִנֵה חוֹבֵה יַקבֶּל גַבָרָא הַהוּא:

8 וַלָּאמֶר אֲלֵהֶם מֹשֶׁה עִמְרָוּ וְאֶשְׁמְעָּׁה מַה־יְצַנֶּה יְהוֶֹה לכם: פ

פַוֹיְדַבֵּר יְהוֹה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמְר: 10 דַבַּר אֶל־בְּגֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמִר אֵישׁ אֵישׁ בִּי־יְהְיָה טָמֵא וֹ לְגֶׁפֶשׁ אוֹ בְלֶּרֶךְ רְחֹלְּה לֵבֶׁם אוֹ לְדֹרְתִיבֶּם וְעֲשָׂה פֶּסַח לֵיהוֹה: 11 בַּהֹנֶדשׁ הַשֵּׁנִי לְבָּעְה עָשָׂר יוֹם בִּין הַעַרְבִּים יַעֲשְׂוּ אֹתְוֹ עַל־מַצְּוֹת בְּשָׁרִים יְאַכְלֵהוּ: 12 לְא־יִשְׁאֵירוּ מִפֶּנוֹּ עַד־בֹּקֶר וְעֶצֶם יִּמְשִׁוּ אֹתְוֹ: 13 לְא־יִשְׁאֵירוּ מִפֶּנוֹּ עַד־בֹּקֶר וְעֶצֶם לְא יִשְׁבְרוּ־בְוֹ בְּכָל־חַמָּת הַפֶּסַח יַעֲשִׂוּ אֹתְוֹ: 13 וְהָאִישׁ יְבִּיה בְּיִּ וֹ קְרָבְּן יְהוֹה לְא הִקְרִיב לְא־הָיִה בְּי וֹ קְרַבְּן יְהוֹה לְא הִקְרִיב בְּבְּנְם הַתְּוֹא הַבְּוֹשׁ הַהְוֹא הַבְּוֹיִם הַחִּוֹּא הַהְוֹא הַבְּוֹיִם הַהְוֹא הַבְּוֹיִם הַהְוֹּא הַבְּוֹיִם הַהְוֹא הַבְּוֹים הַבְּוֹיִם בְּבְּוֹיִם וֹיִנְשְׁוֹת הַבְּבֶּם הַהְוֹא הַבְּוֹים הַהְוֹא הַבְּוֹים הַהְוֹים בְּיִוֹים בְּבְּוֹים בְּבְּבְּיוֹ יְשֵׂא הַהְוֹא הַבְּוֹים הַהְוֹּא הַבְּיִים הַהְוֹים בְּיִבְיִים בְּבְּוֹים בְּבְּיִם בְּבְּיִם הַבְּיִבְים בְּבְּיִבְיוֹת הַבְּבְּבְּיוֹ הְנָבְיוֹת הַבְּבְּשׁוֹת הַבְּבְּיִם הְבְּנִים הְבִּים בְּבְּיוֹת הַבְּבְיוֹית הְיִבְיִה לְא יִשְׁבְּבְיוֹ הְנִיבְים הְבְּבְיּוֹה לְיִם בְּבִין הְבְּבְיִם הַבְּיִבְיוֹ הְחָבְיּוֹ לְנִי הְוֹתוֹם בְּשִׁנְה בְּבְּבְיוֹים הְבָּבְיּים הַבְּנִבְּיוֹית הְשָׁבְּיוֹ הַבְּיִבְבְיוֹים הְבָּבְיִים הְבָּבְיּים הַבְּבְיִים הְיוֹבְבְּשִׁיוֹת הַבְּבְּישׁוֹת הַבְּבָּים הַבְּבָּים הַבְּבְיּים הַבְּבָּים הַבְּיִבְּים הַבְּבָּים הְבִּים הְבִּבְים בְּבְּבְיוֹם בְּיִבְּים בְּבְּיוֹ בְּבְיּבְיוֹם בְּיִבְיִים בְּבְיּבְיוֹם בְּבְבְיוֹים בְּבְּבְיִים בְּיִבְבְיוֹם בְּבְיִים בְּבְּיִבְיִים בְּבְּיִבְיּבְיּבְיוֹים בְּיִבְּים בְּבְיּבְבְיוֹים הְיִבְּיִים בְּיִבְבְיּים בְּבְּבְים בְּיִבְיּבְים בְּיִבְיּבְים בְּיוֹבְים בְּיבֹים בְּיִבְיּים בְּיוֹים בְּיוֹבְיוֹים בְּיִים בְּיִבְּים בְּיִים בְּיִים בְּיוֹים בְּבְּים בְּיִים בְּיוֹים בְּיִבְּיִים בְּיוֹים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִבְּים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיוֹים בְּיוֹים בְּיִיבְיבְּים בְּיִים בְּיִים בְּבְיּים בְּיִבְּיוֹים בְּיבְיוֹים בְּבְיבְים בְּיבְּים בְּיִים בְּיוֹים בְּיוֹים בְּיִים

-∞ RASHI ഗ്ദ-

פֶּסַח שֵׁנִי — מַצָה וְחָמֵץ עַמּוֹ בַּבַּיִת, וְאֵין שָׁם יוֹם טוֹב, וָאֵין אָסוּר חָמֵץ אֵלֶא עָמוֹ בַּאֲבִילֶתוֹ: 10 **אוֹ בְּדֶרֶךְּ רְחֹקָה.** נָקוּד עָלְיו, לוֹמֵר לֹא שֶׁרְחוֹקְה וַדַּאי, אֶלָּא שֶׁהָיָה חוּץ לְאַסְקֻפַּת הָעֲזְרָה כָּל זְמַן שְׁחִיטָה.

- & CHASIDIC INSIGHTS 03-

Passover celebration. Anyone who wishes to offer or eat the Passover sacrifice must be pure. There must not be any leaven—or the spiritual impurities it represents—to contravene Divine consciousness. And, even with all of that, it takes a full seven days to fully and methodically integrate the spiritual energies of the holiday.

The second Passover, on the other hand, embodies the approach of *teshuvah*. Because it is an exercise in transcendence, it does not require the methodical preparation required by the regular Passover. The leaven need not be banished, since we are ready to elevate it, too. Earlier impurity no longer matters, for it cannot destroy this intrinsic connection. And one day is enough, for this connection transcends time as well as behavioral issues.⁴⁶

We are ritually defiled: If, as we have explained, the second Passover embodies a higher degree of Divine service, why is it reserved for those who became defiled? Why could one who brought the sacrifice on the first Passover not enjoy the sublimity of the second? How was he to achieve the advantages of transcendence?

As we have explained previously,⁴⁷ a "sacrifice" (*korban*) is a way of "connecting" (*karev*) to God. A person who achieved the intended intensity of con-

nection to God by offering the Passover sacrifice in its proper time would achieve—through continuing to grow systematically—the second level of service as well, and did not require a special "jump." Over the course of the month following the first Passover, the original connection would initiate ever more sublime degrees of connection. Hence, such a person did not require any further catalysts to ensure this growth. It was only those who had deviated from the proper path and had never begun a proper journey of growth that needed to skip directly to the transcendent mode. They required a catalyst, an offering to be brought in the second month, because without that "jump" they would have remained helpless and unchanged.⁴⁸

We are ritually defiled: Although until we regain control of the Temple Mount, we are not obligated to offer the Passover sacrifice on the first Passover, we still celebrate the second Passover because of its spiritual meaning. We celebrate the added capacity to achieve a higher degree of spiritual connection and its lesson of hope: No matter what may have happened in the past, no matter what we may have spoiled, it is never too late. We still have the ability and opportunity to change not only our futures, but even the effects of our pasts.⁴⁹

^{46.} Likutei Sichot, vol. 18, pp. 120-122. 47. Overview to parashat Vayikra. 48. Likutei Sichot, vol. 33, pp. 58-60. 49. Likutei Sichot, vol. 33, pp. 60-61.

- 8 Moses said to them, "Wait, and I will hear what God instructs me concerning you." Moses was such an exalted prophet that he knew that he could consult with God whenever he felt it necessary.
- 9 The following laws were part of the original laws of the Passover offering, but because God foresaw that these righteous individuals would yearn to perform this commandment, He did not give these laws until they asked about it, in order that it be ascribed to their merit. Thus, **God spoke to Moses** in response to their query, **saying:**
- 10 "Speak to the Israelites saying, 'The ritually defiled men did not reason correctly. The offering up and the eating of the Passover sacrifice are intrinsically connected, and whoever is disqualified from eating it may not offer it, either. However, there is an alternative way that they can fulfill this commandment: Any person who becomes defiled from contact with a corpse, or is outside the courtyard of the Tabernacle during the time the sacrifice may be offered—even if he is only the slightest bit distant from it and nonetheless refrains from entering it in order to offer the sacrifice—or who inadvertently has leavened bread in his possession, whether this person is among you or in future generations, he may still make a Passover sacrifice for Gop.
- 11 But he shall offer it in the afternoon of the fourteenth day of the second month, Iyar, rather than in the first month, Nisan. The other laws of the Passover offering, however, do apply: he shall eat it with unleavened bread and bitter herbs.
- 12 He shall not leave any of it over until morning, and he shall not break any of its bones. He shall offer it in accordance with all the statutes connected with the regular Passover sacrifice. Nonetheless, he does not have to remove leavened bread from his house, and the day is not considered a festival for him *per se*, in that work is permitted.
- 13 But if a man who is ritually pure and is not on a journey neglects to offer the Passover sacrifice, his soul shall be cut off from his people—he will die prematurely and childless⁴⁵—for he did not bring God's offering in its appointed time; that person shall bear his sin.

⊗ CHASIDIC INSIGHTS ଔ-

ment and do what is required of us. But because we are fulfilling God's mission in the context of the finite, material world, elevating it and ascending through it, we must operate methodically, systematically. We must play by the rules: we cannot carry out a specific step unless we have completed all the prerequisites, and every step must build on the previous one rather than oppose it.

If, however, we have strayed from the path of righteousness, it is not enough to merely avoid impropriety; we must address the fact that we have succumbed to the forces of evil and use this fact to strengthen the weak point in our relationship with God. When we do this, we transform the power of evil into holiness and our previous sin into a source of merit, thereby obtaining God's forgiveness for our misdeed. This ability to change that which is already done and to overcome wrongs that have already been perpetrated is drawn from a source of transcendent spirituality, a level beyond merit or iniquity. It taps the *essential* relationship between man and God, which is not predicated on our obedience to His will. This connection can never waver, for it is intrinsic in nature; the essence of the Jewish soul is one with God whether we obey His will or not.

The path of righteousness is reflected in the regular

—⊗ ONKELOS ଔ——

14 וַאֲרֵי יִתְגַיַר עִמְּכוֹן גִיוֹרָא וְיַעְבֵּד פִּסְחָא קֶדָם יְיָ כִּגְזֵרַת פִּסְחָא וּכִדַחַוֵי לֵה בֵּן יַעִבָּד קִיָּמָא חַד יִהֵי לָבוֹן וּלְגִיוֹרָא וּלְיַצִיבָא דִאַרְעָא: 15 ובְיוֹמָא דְאָתָקם יָת מַשְׁבְּנָא חַפָּא עָנָנָא יָת מַשְׁכִּנָא לְמַשְׁכִּנָא דַסַהַדוּתָא וּבְרַמִשָּא הַוָה עַל מַשִּׁבָּנָא בַּחֵזוּ אֶשָׁא עַד צַפָּרָא: 16 כֵּן הֲוָה תְדִירָא עֲנָנָא חָפֵי לֵה וְחֵזוּ אֶשָׁא בְּלֵילְיָא: 17 וּלְפוּם אָסְתַּלֶּקוֹת עַנָנָא מֵעְלָוֵי מַשְׁבִּנָא וֹבָתֵר כֵּן נָטִלִין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבְאַתְרָא דְּשָׁרֵי תַמָּן עֲנָנָא תַּמְן שָׁרָן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: 18 עַל מֵימְרָא דַייָ נָטִלִּין בָּנֵי יִשְׂרָאֵל וִעַל מֵימִרָא דַייָ שָׁרָן כָּל יוֹמֵי דִּי שָׁרֵי עֲנָנָא עַל מַשְׁכְּנָא שָׁרָן: 19 וּבְאוֹרָכוּת עֲנָנָא עַל מַשְׁבְּנָא יוֹמִין סַגִּיאִין וְיִטְּרוּן בָּנֵי יִשִׂרָאֵל יָת מַטִּרַת מֵימִרָא דַייָ וְלָא נְטְלִין: 20 וְאִית דִּי הֲנָה עֲנָנָא יוֹמֵי דְמִנְיָן עַל מַשְׁבְּנָא עַל מֵימְרָא ַדִינָ שָׁרָן וְעַל מֵימְרָא דַייָ נָטְלִין: אַנְנָא מֵרַמְשָׁא בּי הָוָה אֲנָנָא מֵרַמְשָׁא 21 עד צַפְרָא וּמִסְתַּלַק עֲנָנָא בְּצַפְרָא וְנָטְלִין אוֹ יֵמְם וְלֵילֵי וּמִסְתַּלַק עָנָנָא וְנָטְלִין: zz או תְרֵין יוֹמִין אוֹ יַרָתָא אוֹ עַדָן בָּעָדָן בָּאוֹרָכוּת עֵנָנָא עַל מַשִּבָּנָא לִמִשָׁרֵי עַלוֹהִי שָׁרָן בְּנֵי יִשַׂרָאֵל וִלָּא נָטִלִין וּבָאִסְתַּלְּקוֹתֵה נָטִלִין:

14 וְבִי־יָגוּר אִתְּבֶׁם וֵּר וְעֲשָׂה פֶּׁסֵח לֵיחוָה בְּחַקֵּת הַפֶּּסֵח וּבְמִשְׁבָּמִוֹ בֵּן יַעֲשֶׂה חָקָה אַחַת יִהְיָה לָבֶּׁם וְלַנֵּר וּלְאָזְרֵח הָאֵרֶץ: ם

רביעי 15 וּבְיוֹם הָקִים אֶת־הַמִּשְׁבֶּן בְּסֵה הֻעָּנָן אֶת־הַמִּשְׁבֶּן לְאָהֶל הַעֵּרָת וּבְעָרֶב יִהְעָהְ עַל־הַמִּשְׁבֶּן בְּסֵרְאֵה־ בִּמִשְׁבֶּן לְאָהֶל הַעֵּרָת וּבְעָרֶב יִהְעָּן מֵעַל הָאֹהֶל וְמִיְבְּתֹ בְּיִבְיּלוֹם אֲשֶׁר יִשְׁבָּן יְמִים הָעָנָן שִרְּאֵל וּבִּמְלוֹם אֲשֶׁר יִשְׁבָּן הַעָנָן שְּׁבְּי וְמִיְרָאֵל וְבִּיְלוֹם אֲשֶׁר יִשְׁבָּן הַעָנָן שְּׁבְּי וְמִיְרָאֵל וְעַל־הַמִּשְׁבֶּן יְמִים הַמְּבָּן עַל־הַמִּשְׁבֶּן יְמִים רַבְּיִם וְשֵׁמְרָוּ בְּנִי יִשְׂרָאֵל אָר יִהְנָה הָעָנָן עַל־הַמִּשְׁבֶּן יְמִים רַבְּיִם וְשֵּׁמְנָר יִהְנָה הָעָנָן עַל־הַמִּשְׁבֶּן יְמִים בְּבְּבִין וְשְׁרָאֵל הָבְיּבְיּ וְעַל־בְּיִים מִסְבֶּר עַל־הַמִּשְׁבֶּן יְמִים בְּבְּבְּיִים וְשְׁבְּיֹן הַעָּנָן עַל־הַמִּשְׁבֶּן יְמִים בְּבְּבְּיִים וְשְׁבְיוֹ יְתְנִים מִסְבֶּר עַל־הַמִּשְׁבֶּן יְמִים בְּבְּבִין וְשְׁבְיוֹ יְתְנִי בְּבִיים וְשְׁבְיוֹ וְעַל־בְּבִי יְהוֹה וְלָא יִפְעוּוּ וּנְעַלְ בִּי יְהוֹה יִבְעָנוֹ בְּבְּבְיוֹ בְּבְיִם אוֹ־רְנָה אוֹ־יְמִים מִסְבֶּבר עַל־הַמִּשְׁבֶּן יִמְים וְלָא יִבְעוֹן וּלְדֹי וְנְבְלְה וְנְעֵלְן בְּלִי יְהְנָוֹ בְּנִי יִשְׁרָבוֹן עָלִיוֹ יִחֲנִוּ בְּנִי יִשְנְוֹ בְּבְיִים אוֹרְיבְיִם אוֹירְנִים אוֹרְבְיּבוֹ אְלְיוֹ יִחְנִי אוֹבְיוֹ בְּנִילְה וְנְבְילְה וְנָבְילוֹ בְּבְילְה וְנְבְילְה וְנְבְילְים אוֹרִין וְבְנִי יְבְנִילוּ בְּבִיים בְּבְיבִייִשְׁבְּלְן עָלִיוֹ יִחְנִוּ בְּבִיים אוֹרְבְתְּעְלְוֹ וְלְיֹי יִחְנוֹ בְּנִילוֹ בְּנִילוֹ בְּבְירִים אוֹרְבְוּבְעְלְיוֹ יִבְנִים אוֹירִוּ בְּבְירִים אוֹירְבוֹ בְּנְבְילְם בְּבְיוֹם בְּבְּבְיוֹם בְּבְיוֹם בְּבְיוֹם בְּבְיוֹם בְּבְּבְיוֹם בְּבְיוֹם בְּעָנְן בְּבְים בְּבְיוֹם בְּבְילִים בְּבְיוֹים בְּבְבְיוֹם בְּבְיוֹם בְּבְיוֹ בְּבְיבְיוֹם בְּבְיוֹם בְּבְּיוֹם בְּבְיוֹבְבְיוֹ בְּבְיוֹם בְּבְיוֹבְיוֹ בְּבְיוֹם בְּבְּיוֹם בְּבְיוֹים בְּבְּיוֹבְבְּיוֹ בְּבְבּיוֹם בְּבְּבְיוֹם בְּבְּבְיוֹ בְּבְבְיוֹם בְּבְּבְיוֹ בְּבְּבְיוֹ וְבְּבְבְיוֹ בְּבְיוֹבְיוֹ בְּבְיוֹם בְּבְּיוֹ בְּבְיוֹ בְּבְיוֹ בְּבְיוֹ בְּבְּבְּוּ וְבְּבְּבְיוֹ בְּבְּבְיוֹ בְּבְבְיוֹ בְּבְּבְבְּבְיוֹ בְּבְּבְיוֹ בְּבְּבְיוֹ בְּבְּבְיוֹ בְּבְּבְיוֹ בְּבְבְּבְוּ וְבְּבְיוֹ בְּבְּבְּוֹ ו

-80 RASHI 03-

ה׳ יִּסְעוֹ. שְׁנִינוֹ בִּמְלֶאכֶת הַמִּשְׁכָּןְיֹ: כֵּיוֹן שֶׁהָיוֹ יִשְׂרָאֵל נוֹסְעִים, הָיָה עַמוּד הֶעָנְן מִתְּקַפֵּל וְנִמְשָׁךְ עַל גַּבֵּי בְּנֵי יְחוּדָה בְּמִין קוֹרָה, תָּקְעוּ וְהַרִיעוּ וְתָקְעוּ, וְלֹא הָיָה מְהַלֵּף עַל שָׁמֹשׁה אוֹמֵר: ״קוּמָה ה״״וֹ, וְנָסַע דְּגֶל מַחֲבָה יְהוּדָה.
 זוֹ בְּסִפְּרֵי: וְעַל בִּּי ה׳ יִחְנוּוּ. כֵּיוֹן שֶׁהִיוּ יִשְׂרָאֵל חוֹנִים, עַמוּד הֶעְנְן הָיָה מִתּמֵר וְעוֹלֶה וְנִמְשְׁךְ עַל גַּבֵּי בְּנֵי יְהוּדְה בְּמִין סֻבָּה, וְלֹא הָיָה נִפְּרְשׁ עַד שְׁמֹשֶׁה אוֹמֵר: ״שׁוּכָה ה׳ בְּבְיוֹ מַשְׁה. בְּלוֹמֵר: וּפְעָמִים: יָּמִים מִסְבֶּּר, יָמִים מֻעְטִים: בְּנִים מִבְּים מִסְבָּר.
 בְּלוֹמֵר: וּפְעָמִים: יָּמִים מִסְבָּר, יָמִים מֻעְטִים: מְנְטִים תִּהְיֵה גִּאְלַתוֹי״וֹ:

14 וְבִּי יָגוּר אִתְּכֶם גֵּר וְעָשָׂה פָּטָח. יְכוֹל כְּל הַמִּתְנַּיֵּר יַעֲשֶׂה פָּטַח. יְכוֹל כְּל הַמִּתְנַּיֵּר יַעֲשֶׂה פָּטַח מִיָּר, תַּלְמוּד לוֹמֵר: ״חְקָה אַחַת וְגוֹ״. אֶלָּא כָּהְ מִשְׁמְעוֹ: וְכִי יָגוּר אִתְּכֶם גַּר, וּבָא עַת לַעֲשׁוֹת פָּטַח עִם חֲבֵרְיוּ, כַּחְקָה וְכִמִּשְׁפָּט יַעֲשֶׂה: 15 הִמִּשְׁכָּן לְאֹהֶל תְּטְדָת. הַמִּשְׁכָּן הָעְשׁוֹי לִהְיוֹת אֹהֶל לְלוּחוֹת הָעֵדות: יְּתְּיָה עַל הַמִּשְׁכָּן. וְבֵן כְּל לְשׁוֹן הַפְּרְשָׁה: 17 הַמִּשְׁכָּן. כְּמוֹ ״הְנָם לְכִּתֹב ״וּלְמִיה הָעָנְן. כְּמִל לְשׁוֹן הַפְּנִלְיה הָעָנָן. נְבִּלְ לְשׁוֹן יִנְעֵלְה הָעָנָן״יִי וְלֹא יִתְּבֵן לְבְתֹב ״וּלְפִי עֲלוֹת הָעָנְן״ יִי וְלֹא יִתְּבֵן לְבְתֹב ״וּלְפִי עֲלוֹת הָעָנְן״ יִי וְלֹא יִתְּבֵן לְבְתֹב ״וּלְפִי עֲלוֹת הָעְנָן״ יִי וְלֹא יִתְּבֵן לְבְתֹב ״וּלְפִי עֲלוֹת הָעָנְן״ הְלְשוֹן סִלּוּק אֶלֶא צִמּוּם וַעֲלִיָּה, בְּעַבְן״, שָׁצִין זֶה לְשוֹן סִלּוּק אֶלֶא צִמּוּם וַעֲלִיָּה בְּבָף אִישׁ עלְה מִיִּם"ִי: 18 עַל בִּיּ

11. במדבר ט, כא. 12. מלכים־א יח, מד. 13. פרק יג. 14. במדבר י, לה. 15. במדבר י, לו. 16. ויקרא כה, כט.

22 Whether it was for two days, a month, or a year that the cloud lingered, hovering over the Tabernacle, the Israelites would encamp and not travel; and when it departed from over the Tabernacle and spread itself over the camp of the tribe of Judah, they traveled.

14 Although provision is made to offer the Passover sacrifice late if the proper time for doing so was missed, there are circumstances in which this provision does *not* apply. If a convert joins your ranks and dwells with you, and thus he becomes obligated to offer the Passover sacrifice to God, he does not offer it immediately upon his conversion. Rather, he shall offer it according to the statutes of the regular Passover sacrifice and its ordinances, i.e., on the 14th of Nisan, just as born Israelites do. Thus, one statute shall apply to all of you, to the convert and to the native-born citizen."

Signals to Journey

- ♦ Fourth Reading 15 Before the Torah begins the chronicles of the people's travels in the desert, it describes how they broke camp and made camp. It will be recalled that on the day the Tabernacle was erected, the first of Nisan, 2449, the cloud covered the Tabernacle that served as a tent for the Tablets of the Testimony, and at evening, there was an appearance of fire over the Tabernacle, which remained until morning.
  - 16 So it was always: the cloud covered it by day and there was an appearance of fire at night.
  - **17 Whenever** God decided that it was time to travel, **the cloud would depart from over the Tent** of Meeting by folding itself up, and then spread itself out over the camp of the tribe of Judah—since they led the people in their travels, as stated previously.⁵¹ This would be the sign that **the Israelites should afterwards travel**. Seeing this, the priests would blow on the trumpets, and Moses would proclaim, "Arise, O God! May Your enemies be scattered, and may those who hate You flee from You," as will be described presently.⁵² After this, the cloud would take the form of a pillar again, and lead the people in their travels. When God decided that it was time to camp, the cloud would arch up over the tribe of Judah in the form of a hut. This was the signal that **the Israelites should encamp in the place where the cloud rested**. After the Israelites had made camp, Moses would say, "Repose, O God, among the myriads and thousands of Israel,"⁵³ and then the cloud would return to hover over the Tent of Meeting.
  - 18 Thus, at God's bidding the Israelites traveled, and at God's bidding they encamped. As long as the cloud hovered above the Tabernacle, they remained encamped.
  - 19 When the cloud lingered over the Tabernacle for many days, the Israelites kept the charge of God and did not travel.
  - 20 Sometimes, the cloud remained for several days above the Tabernacle. In this case, too, at GoD's bidding they traveled and at GoD's bidding they encamped.
  - 21 Sometimes the cloud remained over the Tabernacle from evening until morning, and when the cloud departed from over the Tabernacle and spread itself over the camp of the tribe of Judah in the morning, they traveled. At other times, the cloud remained for a day and a night, and when the cloud departed from over the Tabernacle and spread itself over the camp of the tribe of Judah, they traveled.

^{50.} These verses are a restatement and expansion of Exodus 40:34-38. **51.** Numbers 2:9. **52.** Below, 10:5-6, 35; Rashi on 2:9, above. **53.** Below, 10:36.

—⊗ ONKELOS ∞—

על מימרא דיי שרן ועל מימרא 23 דַייַ נַטְלִין יַת מַטְרַת מֵימְרָא דַייַ נטרין על מימרא דיי בידא דמשה: :10:1 ומַלֵּיל יִי עם משה לְמֵימַר: עבר לַך תַּרָתֵין חֲצוֹצְרַן דְּכַסֶף ב נְגִיד תַּעֲבֶד יַתְהֵן וְיֶהֶוֹיָן לְךְ לְעָרָעָא בְּנְשַתַּא וּלְאַטַלָא יַת מַשְׁרִיָּתָא: וַיִתְקעון בָּהֶן וַיִזְדַמִּנוּן לְנַתַרְ 3 בַּל בַּנִשְׁתַּא לְתָרֵע מַשְׁבַּן זְמַנָא: ואָם בַּחַדָא יִתְקעון ויִזְדַמְנון 4 אלפיא לְוַתַּךְ רַבַּרְבַיַא רֵישֵי דישראל: 5 ותתקעון וִיטָלוּן מַשְׁרִיָתָא דִשְׁרַן קדומַא: ותתקעון יבבתא תנינות ויטלון מַשַּׁרַיָתַא דִשָּׁרַן דַרוֹמַא יַבַּבַא יַתַקעון לְמַטְלַנֵיהון: 7 ובִמְכַנַשׁ יַת יבני s :קקלא תַּתָקעון וִלָא תִיַבְּבון אַהַרן כַּהַנַיָּא יָתִקעון בַּחַצוֹצְרַתָא וְיֵהֵוּיָן לְבוֹן לְקִים עַלַם לְדָרֵיבוֹן: 23 עַל־פֶּי יְהוָה יַהֲנֹה וְעַל־פִּי יְהוָה יִפֶּעוּ אֶת־מִשְׁמֶרֶת יִהוָה שָׁמָרוּ עַל־פִּי יִהוָה בִּיַר־מֹשֵׁה: פ

10:1 וַיְּדֵבֶּר יְהֹּהֹ שֶׁלֵּכִים בֵּאְבְּר: 2 עֲשֵׂה לְּהָ שְׁהֵל שְׁהֵל בְּאָבְרֹת בָּפֶּף יִהְנֶּה הַּעֲשֶׂה אַתֶּם וְהִיְּוּ לְּהְ לְּמִקְרֵא הַבְּעָה אֹתֶם וְהִיְּוּ לְּהְ לְמִקְרֵא הַבְּעָה אֹתֶם וְהִיְּוּ לְּהְ לְמִקְרֵּא הַבְּעָה אֹתֶם וְהִיְּוּ לְהְ לְמִקְרֵּא הַבְּעָה אֹתֶם וְהִיְּוּ בְּהַלְּתְּה אַלִּיְה שֶׁלִּים בְּתְּבְּתִח אִהֶּל מוֹעֵר: 4 וְאִם־בְּאַחַת יִתְקֵענּ בְּבְּעְהָוּ אֵלִיךְ הַבְּשְׁהֹאִים בְּתִּבְעְהָב בְּתְּבְעִה וְנְסְעוּ הַבְּמְחָנוֹת הַחֹנִים בִּוְבְּבְוֹה הְתִּקְעָה וְנְיְשְׁרִ אֵלִי הַבְּבְּתְה הְתִּבְעְהָה וְנְסְעוּ בְּחַבְּיִל אָת־הַפְּהָוֹ הִתְּקְעָוּ וְנְיִעְה וְנְסְעוּ הַבְּבְעְהָוֹת הַחֹנִים בִּיבְבְּה הְתִּבְעְהָה הְתִּנְעָה הְנִיבְעָה וְבְּבְעוֹ הַבְּבְעָה וְבְּיִנִים בִּיבְעָה וְנְכְעוּ בְּהַבְּעָה וְבְּיִעוּ בְּהַבְּיִבְיוֹ אַבְּרוֹת וְהִיּוּ לְכֶבְם הִיבְּעָנוּ בְּהַבְּיִל אָת־הַבְּקְעוּ וְבִינִים בְּבְבְיבְיתוּ וְבְיִינִים בְּרִנְיְתְּה בְּבְיבְיתוּ וְבְיִינִים בִּבְיְבְיתוּ וְבְיִינִים בִּבְיבְיתוּ וְבְיִינִים הִבְּבְיתוּ וְבְיִינִים בְּבְּבְיתוּ וְבְיִינִים בְּבְבְיתְּיִה וְבְּיתוּ וְבְיִינִים בִּבְיבְיִיבְיוֹ בְּבְבִיים בְּבְבְיבְיתוּ וְבְיִינִים בִּרְבְיְתִיה וְבְּבְיתוּ וְבְיִינִים בִּבְיבְיתְיוּ וְבְיִים בְּבִיבְיים בְּבְיתוֹ בְּבְיתוֹ בְּבְיתוּ וְבְיִים וְבִּיבְיִים וְבְּבְיתוּ בְּבְבִיים בְּבְּבְיתוֹ בְּבְבִיים בְּבְּבְיתוֹ בְּבְיבִי בְּבְבִיים בְּבְּבְיוֹב בְּבְּבְיבְבְּבְיתוּ בְּבְּבְיִים בְּבְבִיים בְּבְּבִיים בְּבִיבְי בְּבְבִיים בְּבְּבִיים בְּבִּבְיִים בְּבִּים בְּבִיים בְּבִיים בְּבִיים בְּבְּבְיים בְּבִּבְיים בְּבִיים בְּבִּים בְּבִיים בְּבִיים בְבִייִים בְּבִיים בְּבְּבְיים בְּבְּבְיִים בְּבְבִים בְּבְבִיים בְּבְבִים בְּבְבִים בְּבְבִיים בְּבְבִים בְּבְבִים בְּבְבִים בְּבְבִים בְּבְבִים בְּבְבִים בְּבְבִיים בְּבְּבְים בְּבְּבְים בְּבְבִיים בְּבְּבְייִבְּים בְּבְּבְים בְּבְּבְייִים בְּבְבְיים בְּבְבְייִים בְּבְּבְייִים בְּבְּבְיבְיים בְּבְּבְיבְים בְּבְבְיבְים בְּבְבְּיוּ בְּבְבְיוּ בְּבְבְיבְיוּ בְּבְבְּבְּבְיוּ בְּבְּבְּיוּ בְּבְּבְיוּ בְּבְּבְּיוֹם בּיוֹבְיוּ בְּבְּבְּיוּבְיוּ בְּבְּבְיוּ בְּבְּבְיוּים בְּבְּבְיוּ בְּבְּבְּיוּ בְּבְּבְּיוּ בְּבְבְ

-∞ RASHI 🗷-

2 צשׁה לְּה. שֶׁיִּהְיוֹ תּוֹקְעִין לְפְנֶיךְ כְּמֶלֶךְ, כְּמוֹ שֻׁנֶּאֲמַר:
"זְיָהִי בִישֻׁרוּן מֶלֶךְ"זִי: צְשֹׁה לְּךָ. מִשֶּׁלְף: צְשִׁה לְּךָ. אַהְה
עוֹשֶׁה וּמִשְׁתִּמֵשׁ בְּהָם, וְלֹא אַחַר: לְמִקְרָא הָעֲדְה.
בְּשֶׁתִּרְצָה לְדַבֵּר עִם הַפִּנְהָדְרִין וּשְׁאָר הְעָם, וְתִקְרָאַם עֻּל יְדֵי חֲצוֹצְרוֹת: וּלְמִשְּע אֶת הָמְרָצִּם עַל יְדֵי חֲצוֹצְרוֹת: וּלְמִשְּע אֶת הַמְּתְנוֹת. בִּשְׁעַת סִלּוּק מַפְּעוֹת תִּתְקְעוֹ בָּהֶם לְסִימְן.
בִּמְצֵאתְ אַתָּה אוֹמֵר: עַל פִּי שְׁלשָׁה הִיוּ נוֹסְעִים — עַל פִּי הַקְּשָׁה. מִן הָעָשֶׁת הַּקְרָנָס: 3 וְתִּקְעוֹ בְּּמָשְׁת הַקְּרָנָס: 3 וְתִּקְעוֹ בְּּתְּשִׁת הַקְּרָנִס: 3 וְתִּקְעוֹ בְּבָּקְשָׁת הַקְּרָנָס: 3 וְתִּקְעוֹ בְּבָּקְשָׁת הַקְּרָנָס: 3 וְתִּקְעוֹ בְּבָּקְשָׁת הַקְּרְנָס: 3 וְתִּקְעוֹ בְּבָּבְּתְיִם בְּבָּרְת הַנְּעְהָר, הְנִאְיָה בְּל הָעָדָה אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד": 4 וְאָם בְּרָב הַנְּעְתִר הִנְּעָר. הוּא סִימְן לְמִקְרָא הְצִרְה, שֶׁנָּאֲמֵר: בְּאָחַת יִתְקְעוֹ. הוּא סִימְן לְמִקְרָא הְנִשְרָה, שֶׁנָּאֲמֵר: שְׁנִינְעִירוּ אֻלִיף הַנְּשְׁיִאִים, שְׁנָאֲמָר: אַלִיךְ הַנְּאָשִׁר. וֹמְלִּרָר הַנְּשְׁלִּתְן אֶל בְּנִתְם אָלִר, מִּלְנִר, הַנְשְׁיּאִים", וְאַף הֵן וְעִיִּרְתן אֶל בָּנְתִם אֹהָלְתִּה שָׁנִבּי, וּמִנְּרָה שַׁנְה הוֹא בָא בְּסְבְרִי: 5 וֹתְּקָעְתָּה בֹּל אִרָּרְתָּעִר: 5 וֹתְבָּעְתָּת הַנְּבִיר: 5 וֹתְבָּעָתָּת הָּוֹבְר: 5 וֹתְבָּעְתָּתְּנִבּי בִּיִבּר: 5 וֹתְבָּעָתָּת שִׁנִר, וֹמְנְּבָר: 5 וֹתְבָּעְתִּבּי בִּיבּר: 5 וֹתְבָּתְהָב בּוֹ בָּיבְּרִבּי בִּיבְּר הַנְּבִיר שִׁנִבּר, וֹנְבִּרְרִי שְׁנִבּר: 5 וֹתְבָּתְהָב בּיִבּי בִּי בְּיִבְּר. בַּיִּיבְּיִי בִּינִים בְּעִירְר בְּיִבְּיבְּים בְּיבּב בְּיִבְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיבְּים בְּיבּים בְּיבּים בְּבָּר בְּיבְּיבְּים בְּיבְּר. בְּיבּים בְּיבּים בְּיבְּים בְּבְּרִים בְּיבְּיבְים בְּבְּבְיבְים בְּיבְּבְּיבְּיבְּיִים בְּיבְּבְיבְּים בְּיבְים בְּעָבְרִים בְּבְּרְיבִים בְּיבְּבְיוּים בְּיבְּבְים בְּעָבְים בְּיבְּים בְּיִבְּיְיִים בְּיבְּבְּאָבְּיִבְּיבִּים בְּיִבְיוּיוּבְּיְבְּיִבְּיּבְּיבְּיּבְּיִים בְּעָּבְּבְיִים בְּיבְיבְּיוּבְּיוּבְּבְּיִיבְּים בְּעָבְּיוּים בְּיבְּיִים בְּעִים בְּעִיבְּי

.17. דברים לג, ה.

−∞ CHASIDIC INSIGHTS 🗷 -

ובמסעות הללו:

lives that occur in relatively permanent geographic and emotional settings. If we will be somewhere for a year, we make sure to utilize that time and place to its fullest potential. But when we find ourselves in temporary situations, we often write them off as unimportant and fail to utilize them fully. The lesson from the Israelites in the desert is twofold: first, the journeys we go through in life—both geographical and emotional—are dictated by God. Of course, we can and should make our plans based on our own perception of our lives' goals. But at the

תָּקיעָה. פַּרְ חִימֵן מַסַע הַמַּחֲנוֹת: תִּקִיעָה, תִּרוּעַה וּתִקִיעָה. כַּךְ

הוא נִדְרֵשׁ בִּסִפְרֵי מִן הַמִּקְרֵאוֹת הַיְתֵרִים: 7 וּבְהַקְּהִיל

אֶת הַקָּהָל וְגוֹי. לְפִי שָׁהוּא אוֹמֵר: ״וְהָיוּ לְךְּ לְמִקְרָא הַעָרָה וּלִמַפָּע אָת הַמַּחֵנוֹת״, מַה מִּקְרֵא הַעַרָה תּוֹקֵעַ

בְּשָׁנֵי כֹהַנִים וּבְשָׁתֵּיהֵן, שֶׁנֵּאֲמַר: "וְתַקעוּ בַּהֵן וְגוֹי", אַף

מַסֶע הַמַּחַנוֹת בִּשָּׁתֵּיהֵן. יַכוֹל, מַה מַסֶע הַמַּחַנוֹת תּוֹקֵע

וּמֵרִיעַ וְתוֹקֵעַ, אַף מִקְרָא הָעֵדָה תּוֹקֵעַ וּמֵרִיעַ וְתוֹקֵעָ, וּמֵעַתַּה אֵין חָלּוּק בֵּין מִקָרַא הַעָּדָה לְמַסָּע אֵת הַמְּחֵנוֹת?

תַּלְמוּד לוֹמַר: ״וּבְהַקָּהִיל אֵת הַקָּהַל וְגוֹי״, לְמֵּד שֵׁאֵין

תָּרוּעַה לְמִקָּרֵא הַעֲדַה, וְהוּא הַדִּין לַנַּשִּׂיאִים. הַרֵי סִימַן

לְשַׁלַשְׁתַּם: מִקְרֵא הַעֲדַה — בִּשְׁתַּיִם, וְשֵׁל נְשִׂיאִים —

בָּאַחַת, וְזוֹ וָזוֹ אֵין בָּהֶם תִּרוּעָה. וּמַסַע הַמַּחֲנוֹת בִּשְׁתַּיִם,

על יָדֵי תִּרוּעַה וּתִקִיעַה: 8 וּבְנֵי אֲהֶרֹן יִתְקעוּ. בַּמִקְרַאוֹת

same time, we must realize that God sees the big picture and knows when it is in our best interest to stay or move on to the next station in life—and He arranges things accordingly. Second, we should treat the smallest situation with the same care as the greatest one. Since God is beyond time and place, when we connect with Him, with His essence, even for one moment, that moment lasts for all of time. Whether a personal journey lasts a decade or a day, we can make it into a Sanctuary, imbued with the eternal permanence of the Divine presence.⁵⁴

23 At Gop's bidding they encamped and at Gop's bidding they traveled; they kept the charge of Gop by traveling and camping at the word of Gop expressed through the movements of the cloud, which moved both at God's command and through Moses' words, as we have described.

The Trumpets

- 10:1 As was mentioned above, the priests were to sound the trumpets when the people set out on their journeys. Sometime prior to the first journey, then, **Gop spoke to Moses**, saying:
- 2 "Make yourself two silver trumpets, since you are the people's king and it befits a king to summon and command the people with trumpet blasts. Nonetheless, since your kingship over the people will never be matched by any other king they will have, only you will use these trumpets. Spend your own money to make them and store them away before you die. You shall make them out of a block of silver beaten into their form. You shall make use of them to summon the congrega-

tion when you wish to speak to them and to announce the departure of the divisions.

3 When the priests blow a tekiah (a long blast) on both of them, the whole congregation shall assemble before you at the entrance to the Tent of Meeting.

Sequence	Purpose		
teikah on 2 trumpets	to assemble the congregation		
tekiah on 1 trumpet	to assemble the princes		
tekiah-teruah-tekiah	to signal the east camp to set out		
tekiah-teruah-tekiah	to signal the south camp to set out		
teruah	to elicit God's favor when at war		

Figure 1: The Trumpet Blasts

- 4 If they blow a *tekiah* on one of them, the princes, the leaders of Israel's thousands, shall convene before you at the entrance to the Tent of Meeting.
- 5 When you, i.e., the priests, blow a *tekiah* followed by a *teruah* (a series of short blasts) and another *tekiah* on both trumpets, the divisions encamped to the east shall set out.
- 6 When you, i.e., the priests, blow the same signal—a *tekiah* followed by a *teruah* and another *tekiah*—a second time on both trumpets, the divisions encamped to the south shall travel. Thus, they shall blow a *teruah* framed by two *tekiah*-blows for beginning their traveling,
- 7 but when assembling the congregation, you shall blow a *tekiah* but not a *teruah* (see Figure 1).
- 8 The descendants of Aaron, the priests, shall blow the trumpets. Even though only you, Moses, may use these particular two trumpets, this institution of trumpet-blowing shall be a statute for all time, for all your generations, with other trumpets. These will be blown for the following purposes:

−∞ CHASIDIC INSIGHTS 🗷

they would stay in a given place—it could have been a day, it could have been a year. This made no difference to them. They kept the Tabernacle working regardless.

This teaches us an important lesson. We naturally tend to consider significant only the periods of our

²³ At God's bidding they encamped: After each encampment, the Israelites would pack up the Tabernacle and move on to the next stop dictated by God. Upon arrival, they would set up the Tabernacle anew, keeping God's mandate to maintain the Tabernacle functioning. They never knew how long

−& ONKELOS 03−

פוארי תעלון לאגחא קרבא 🤈 בארעכון על מעיקי דמעיקין לְכוֹן וֹתִיַבְּבוּן בַּחֲצוֹצִרֶתָא וְיֵיעוּל דוכרנכון לטבא קדם יי אלהכון וְתַתַפַּרָקוֹן מְסֶנָאֵיכוֹן: 10 וביום חדותכון ובמועדיכון וברישי ירחיכון ותתקעון בחצוצרתא על עלותכון ועל נכסת קדשיכון ויהוין לָכוֹן לָדוּכְרָנָא קָדָם אַלַהַכוֹן אַנָא יִיַ אַלָהַכוֹן: 11 וָהַוָה בְּשָׁתַא תְנָיָתָא בַּיַרַחַא תָנַיַנַא בַּעֲשַׂרִין לִיַרַחַא אָסְתַּלַק עַנָנָא מֵעַלַוֵי מַשְׁבָּנָא דסהדותא: 12 ונטלו בני ישראל לְמַטִּלֶנֵיהוֹן מִמַּדְבָּרָא דִסִינָי וֹשִׁרָא עַנַנָא בַּמַדְבָּרָא דְפַארָן: 13 וּנָטַלוּ בַּקַדְמֵיתָא עַל מֵימָרָא דַייַ בִּידָא דמשה: פְּוְבִי־תָבֹאוּ מִלְּחָמָה בְּאַרְצְבֶּם עַל־הַצֵּר הַצֹּרֵר אֶרְבֶּם עַל־הַצַּר הַצֹּרֵר אֶרְבֶּם עַלְּהַיבֶּם וְנְזְבַּרְתֹּם בַּחֲצְצְרֹת וְנִזְבַּרְתָּם בְּחֲצְצְרֹת עַלְתֵיבֶם וְבְּמִיבֶם וְנְזִבִּיבֶם וְנְלְתֵיבֶם וְהָיוּ לְבֶם לְזִבְּרוֹן לִבְּנֵי אֱלְהֵיבֶם וְאֵנִי יְהֹנְה זְבְרֹת עֵלְתֵיבֶם וְאָנִי יְהֹנְה זְבְרִת שֵׁלְמֵיבֶם וְהָיוּ לְבֶם לְזִבְּרוֹן לִבְּנֵי אֱלְהֵיבֶם אָנִי יְהֹנְה אֵלְהֵיבֵם: פ

חמישי 11 וַיְהִי בַּשָּׁנְה הַשֵּׁנִית בַּרְעָדשׁ הַשֵּׁנִי בְּעֶשְׂרֵים בַּתְּדֶשׁ הַשֵּׁנִי בְּעָשְׂרֵים בַּתְּדֶשׁ נַעֲלָה הָעָנָן בְעַיִּ הַשָּׁנִית בַּרְשָׁבְּן הֲעָבָּן בְּעִיּ בְנִי־ יִשְׂרָאֵל לְמַסְעִיהֶם מִּמִּרְבַּר סִינֵי וַיִּשְׁכִּן הֻעָנֵן בְּמִרְבַּר יִשְׂרָאֵל לְמַסְעִיהֶם מִמִּרְבַּר סִינֵי וַיִּשְׁכִּן הָעָנֵן בְּמִרְבּרִים שָׁה:
בָּארֵן: 13 וַיִּסְעִוּ בָּרְאשׁנֵה עַלֹּבְּי יְהֹוֶה בְּיֵרִם שָׁה:

ജ RASHI ശ

חָסֶר עֲשֶׂרָה יָמִים עָשׁוּ בְחוֹרֵב, שֶׁהֲרֵי בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ סִיּוְן

חָנוּ שָׁם, וְלֹא נָסְעוּ עַד עֶשְׂרִים בְּאִיָּר לְשְׁנָה הַבְּאָה:

1 לְמִסְעִיהֶם. כַּמִּשְׁפְּט הַמְפֹּרְשׁ לְמַסַע דִּגְלֵיהֶם,
מִי רִאשׁוֹן וּמִי אַחְרוֹן: בְּמִדְבַּר בְּאִרְן. קְבְרוֹת הַתַּאֲוָה
בְּמִדְבַּר בְּאַרְן. קֹבְרוֹת הַתַּאֲוָה
בְּמִדְבַּר פָּאַרְן הָיָה, וְשָׁם חָנוּ מִמּסֵע זַה:

10 על עלתיכֶם. בְּקְרְבּן צְבּוּר הַכְּתוּב מְדַבּר: אֲנִי ה׳ אֱלֹהִיכֶם. מִכְּאוֹ לְמִדְנוּ, מִלְכָיוֹת עם זְכְרוֹנוֹת וְשׁוֹפְרוֹת, שֻׁלְהֵיכֶם. מִכְּאוֹ לְמִדְנוּ, מִלְכָיוֹת עם זְכְרוֹנוֹת וְשׁוֹפְרוֹת, שְׁנָאֲמָר: "וּהְקְעְתֶּם" — הֲרֵי שׁוֹפְרוֹת, "אֲנִי ה׳ אֱלֹהֵיכֶם" — זֶה מִלְכִיוֹת וְכוּי:
11 בּחֹדִשׁ הַשְׁנִי, נִמְצַאת אָתָה אוֹמֵר: שׁנִים עַשֵּׁר חֹדַשׁ

−& CHASIDIC INSIGHTS ଔ-

festivals. Blowing the trumpets on these occasions reminds us that our victory over the evil inclination is never final and we should never let our success get the better of us. The evil inclination is always devising new ways to ensnare us, and we must be constantly on guard, constantly enlisting God's help and mercy.

The sacrifices mentioned here reflect the two basic stages in how we approach God. (As we have seen, drawing close" to God is the true meaning of the Hebrew word for "sacrifice," korban.)

The first stage is the ascent-offering, whose meat and fat is totally consumed on the Altar. First, we must submit ourselves totally to God. The second stage is the peace-offering, part of whose meat is eaten by those who offer it. After we have established the basis of total submission to God, we can (and should) enhance our relationship with Him by understanding as much about Him and His will as we can, igniting our enthusiasm for the Torah and its commandments.

In our daily lives, the dynamic of the ascent-offering is expressed in our morning prayers, the basis for the rest of the day. In prayer, we surrender our sense of self and cling devotedly to God. The dynamic of the peace-offering is expressed as we pursue our personal affairs throughout the day, always bearing in mind that all we do must be done for the sake of heaven and in order to enhance our Divine consciousness.⁶⁴

≫ INNER DIMENSIONS ❖

[10] You shall blow...and it shall be a remembrance...I am God: The verses that mention shofar-blowing manifest the *sefirah* of *binah*—the intellect; the verses that mention God's remembering us manifest the *sefirot* of the emotions; the verses that mention God's sovereignty manifest the *sefirah* of *malchut*—expression.⁶⁵

The Torah alludes to these three sets of verses in descending order, the order in which God's beneficence flows through these *sefirot* as He constantly recreates the world. In our prayers, however, we recite these sets of verses in reverse order, as we ascend from this world into the spiritual realms.⁶⁶

^{63.} Overview to parashat Vayikra. **64.** Likutei Sichot, vol. 13, pp. 28-29, based on Shenei Luchot HaBerit on this passage. **65.** Siddur HaArizal, Musaf of Rosh HaShanah; Pri Etz Chaim, 26:5. **66.** Likutei Sichot, vol. 13, pp. 27-28.

9 If you go to war in your land against an adversary that attacks you, you shall blow a teruah with the trumpets and be remembered favorably before God, your God, and thus be saved from your enemies.

10 On the joyous days you designate to celebrate your victory over your enemies,⁵⁵ as well as on your festivals, and on your new-moon celebrations, you shall blow on the trumpets over your communal ascent-offerings and your peace-offerings, and it shall be a remembrance before your God. And whenever you blow a trumpet or the shofar in order that I remember you, you must also acknowledge My sovereignty over you, for I am God, your God. Therefore, on Rosh HaShanah, when

you recite verses in your prayers that mention blowing the shofar and how I remember you,⁵⁶ you must also recite verses that mention My sovereignty over you."57

Leaving Mount Sinai

Fifth Reading 11 The third and final detail of how the people began to travel and made camp is Moses' proclamation, as will be explained presently.58 This detail should have logically been given here, but it is given further on instead, for reasons that will be explained there. Having finished describing how the people traveled, the Torah begins the chronicle of their journeys. On the twentieth day of Iyar, the second month of 2449, the second year after the Exodus, the cloud rose up from over the Tabernacle of the Testimony.

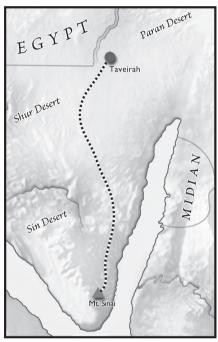

Figure 2: From Mount Sinai to Taveirah

12 The Israelites traveled from the Sinai desert in accordance with their journeying order that God had given them earlier,⁵⁹ and the cloud settled at the end of that day in the Paran desert, at the place that would later be known as Taveirah⁶⁰ and Kivrot Hata'avah (see Figure 2).⁶¹

13 This was the first journey in their military formation at God's bidding through Moses.

& CHASIDIC INSIGHTS 03

9 If you go to war: Allegorically, the war we are constantly fighting is the war against our evil inclination. This fight is particularly intense during prayer, when the evil inclination tries to distract us from concentrating on God and deepening our relationship with Him.

The allegorical "trumpet" we sound in order to enlist God's help against the evil inclination is our

heart-broken cry, the silent tears we shed over being so spiritually weak that we are vulnerable to the evil inclination's strategies.62 When we beseech God to have mercy on us, He comes to our aid and rescues us from our enemy.

But we see here that we must blow the trumpets not only while in the thick of battle, but also when we have overcome the enemy, and even on joyous

^{55.} Ibn Ezra; Likutei Sichot, vol. 13, p. 26. 56. See on Leviticus 23:24. 57. Likutei Sichot, vol. 13, pp. 26-28. 58. Below, vv. 35-36. 59. Above, 2:1-31. 60. Below, 11:3. 61. Below, 11:34. 62. The word for "blowing" (teruah, מרועה, is related to the word for "arousal" (hitorerut, התעוררות).

ַן עַל־ בַּוּחַגָּה בְנֵי־יְהוּדָה בָּרָאשׁנָה לְצִבְאֹתֶם וְעַל־ 14 אָבָאוֹ נַחְשָׂוֹן בֶּן־עַמִּינָרֵב: 15 וְעַׁל־צְבָא כַוּמָה בְּנֵי יִשְּׁשׁבֶר נְתַנְאֵל בֶּן־צוּעֶר: 16 וְעַׁל־צְבָּא מַמֵּה בְּנֵי וְבוּלֻן אֶלִיאֶב בָּן־חַלְּן: 17 וְחוּרָד הַפִּשְׁבֶּן וְנָסְעוּ בְנֵי־גַרְשׁוֹן וּבְנֵי מְרָרִי ּגְשָׁאֵי הַפִּושְׁבָּן: 18 וְנָסַׁע הָגֶל מַחֲגָה רְאוּבֵן לְצִּבְאֹתֶם וְעַׁל־צְבָאוֹ אֶלִיצִוּר בֶּן־שְׁדִיאִוּר: 19 וְעַׁל־צְבָא מַאֵּה בְּגֵי שִׁמְעוֹן שְׁלֵמִיאֵל בֶּן־צוּרִישַׁדֵי: 20 וְעַל־צְבָא מַפֵּח בְנִי־ גֶר אֶלְיָםֶף בֶּן־דְעוּאֵל: 21 וְגָסְעוּ הַקְּהָתִים נְשְׂאֵי הַפִּקְרֶשׁ וְהַקִּימוּ אֶת־הַפִּּוִשְׁבֶּן עַד־בּאֱם: 22 וְנָסַׁע בֶּגֶל מַהְנֵה בְנֵי־ אָפְרַיִם לְצִבְאֹתֶם וְעַׁל־צְבָאוֹ אֶלְישָׁמֶע בָּן־עַמִּיהְוּד: 23 וְעַל־צְבָא מַמֶּה בְּגֵי מְנַשֶּׁה נַּמְלִיאֵל בֶּן־פְּדָהצְוּר: 24 וְעַׁל־צְּבָׁא מַמָּה בְּגֵי בִנְיָמֶן אֲבִידֶן בֶּן־גִּדְעוֹנֵי: 25 וְנָסַׁע ָדֶגֶל מַּחֲנֵה בְנִידֶּן מְאַפֵּף לְכָל־הַמַּחֲנָת לְצִבְאתֵם וְעַל־ אָבָאוֹ אֲחִיעֶזֶר בֶּן־עַמִּישַׁדֵּי: 26 וְעַל־צְּבָא מַמֵּח בְּגֵי אָשֵׁר פַּגְעִיאֵל בֶּן־עָכְרֵן: 27 וְעַׁל־צְּבָׁא מֵמֵּח בְּגֵי נַפְּתָלֶי אֲחִירֵע בּן־עִיגָן: 28 אֵלֶה בַּקְעֵי בְגֵי־יִשְׂרָאֵל לְצִבְאֹתֻם וַיִּפֶּעוּ: ם

14 ונטל טַקַס מַשְרִית בָּנֵי יְהוּדָה בַּקַדִמֵיתָא לְחֵילֵיהוֹן וְעַל חֵילֵה נַחָשׁוֹן בַּר עַמִּינַדָב: 15 וְעַל חֵילָא דְשִבְטָא דִבְנֵי יִשְשׁכָר נְתַנְאֵל בַּר צוער: 16 ועל חֵילָא דִשְׁבְטָא דִבְנֵי זְבוּלָן אֱלִיאָב בַּר חֵלֹן: 17 ומִתְפָּרַק מַשְׁכְּנָא וְנָטְלִין בְּנֵי גֵרִשׁוֹן וּבְנֵי מָרֶרִי נָטְלֵי מַשְׁבָּנָא: 18 וְנָטֵל טֵקַס מַשְׁרִית רָאוּבֵן לְחֵילֵיהוֹן וְעַל חֵילֵה אַלִיצור בַּר שִׁדִיאור: 19 ועַל חֵילָא דְשִׁבְטָא דִבְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלְמִיאֵל בַּר צורישַדִי: 20 וְעַל חֵילָא דְשִׁבְטָא דָבְנֵי נֶד אֱלְיָסָף בַּר דִעוּאֵל: 21 וְנָטְלִין בְּנֵי קָהַת נָטְלֵי מַקְדְשַא וֹמִקִימִין יָת מַשִּׁבְּנָא עַד מֵיתֵיהוֹן: ונָטֵל טַקַס מַשָּׁרִית בָּנֵי אֶפָּרַיִם 22 לְחֵילֵיהוֹן וְעַל חֵילֵה אֱלִישְׁמְע בֶּר עַמִּיהוּד: 23 וְעַל חֵילֶא דשבטא דבני מנשה נמליאל בר אָבְטָא דְשִׁבְטָא בַּילָא דְשָׁבְטָא 24 בּיַדְבּאַר דִּבְנֵי בִנְיָמִן אֲבִידָן בַּר גִּדְעוֹנִי: דָן בָּנֵיל טַקַס מַשְׁרִית בְּנֵי דְן 25 מַבְנִישׁ לְבָל מַשִּׁרְיָתָא לְחֵילֵיהוֹן ּוְעַל חֵילֵה אֲחִיעֶזֶר בַּר עַמִּישַׁדְי: ועַל חֵילָא דִשְבְטַא דִבְנֵי אָשֵר 26 פַּגִעִיאֵל בַּר עָכִרָן: 27 וְעַל חֵילָא

רְשִׁבְטָא דִּבְנֵי נַפְתָּלִי אֲחִירַע בַּר עִינָן: 28 אִלֵּין מַטְלָנֵי בְנֵי יִשְׁרָאֵל

לְחֵילֵיהוֹן וּנְטָלוּ:

—⊗ ONKELOS ଔ——

-∞ RASHI ശ-

17 וְהוּרֵד הַּמִּשְׁבָּן. כֵּיוָן שָׁנוֹסֵע דֶגֶל יְהוּדָה, נִבְנְסוּ אַהָרֹן וּבְנִי וּפִרְקוּ אֶת הַפְּרֹכֶת וְכִסוּ בָה אֶת הָאָרוֹן, שֶׁנֶאֱמֵר:
"זֹּבְא אַהַרֹן וּבְנִי בּנְסֹעַ הַמַּחֲנָה" וּבְנֵי גִּרְשׁוֹן וּבְנֵי מְּרָרִי פּוֹרְקִין הַמִּשְׁבָּן וְטוֹעֲנִין אוֹתוֹ בְּעֻגָלוֹת וְנוֹסְעִים, יְהָאָרוֹן וּבְלֵי הַמְּדֶשׁ שֶׁל מַשְׁא בְּנֵי קְהָת עוֹמְדִים מְכָסִין וּאָחַר בְּּךְ ״וְנְסְעוּ הַקְּהָתִים": 11 נֹשְׁאֵי הַמִּקְדָּשׁ. נוֹשְׁאֵי וּאַחַר בְּּךְ ״וְנָסְעוּ הַקְּהָתִים": 11 נֹשְׁאֵי הַמִּקְדָּשׁ. נוֹשְׁאֵי בְּרִים הַמְּקְדְּשׁ. נוֹשְׁאֵי אָת הַמִּשְׁבָּן, בְּנֵי גִּרְשׁוֹן וּבְנֵי מְרָת הָמִשְׁבָּן. בְּנִי גְרְשׁוֹן וּבְנֵי מְתְרִי, שֶׁהִיּ קְּהָת לְּהָם מַסִּע שְׁנֵי דְגָלִים, הָיוּ מְקִימִין בְּחָנָיָה נִרְאָה אֶת הַמִּשְׁבָּן בְּנֵי קְהָת בְּאִים אֶת הַמִּשְׁבָּן בְּנִים הְהָתְ הָבִי קְהָת בְּאִים בְּתְּבִי קְהָת בְּאִים מְסֵע שְׁנֵי וְנְהִין הָחַנָּיָה נִרְאָה בְּרָאָה בְּבֵּי מְהָת הָמִים בְּהַם הַאַנָן שוֹכִין, וְסִימִן הַחֲנָיָה נִרְאָה בְּרָאִה בְּבֶּי מְהָת הָמִים עִם שְׁנִי דְּנָלִים הְאַחָרוֹנִים, וְיִרּיִן בְּנֵי בְּהָת בְּאִים מֵאִר שְׁבָּי הָהָת בְּמִים עם שְׁנֵי דְּנְלִים הְאָחֲרוֹנִים, הְיִין בְּנִי גַּרְשׁוֹן וּבְנֵי מֵבְתְ מִבּ בְּבְּלִים הְאָחָרוֹנִים, הְיִּים בְיִבְּים הָאָחָרוֹנִים, הְיִי בְּבְיִם בְּיִבְּנִים הְיִבְּים הְבְּים הְבְּנִים הְיִבְים הְאָבְים הְאִים בְּבִים הְיִבְּת בְּיִים הְבָּיִם בְּיִם עִם שְׁנִי דְנְלִים הְאָחָרוֹנִים, הְיִי בְּבִי בְּרְשׁוֹן וּבְנֵי בֵּרְשׁוֹן וּבְנֵי

מְרָרִי מְקִימִין אֶת הַמִּשְׁכָּן, וּרְשֶׁבְּאִים בְּנֵי קְהָת, מוֹצְאִים אוֹתוֹ עַל מְכוֹנוֹ וּמַבְנִיסִין בּוֹ הָאָרוֹן וְהַשֻּׁלְחָן וְהַמְּנוֹרָה וְהַמָּשְׁכָּן, וּרְשֶׁבְּרֵא: "וְהַשָּׁלְחָן וְהַמְּנוֹרָה וְהַמָּלְרָא: "וְהַמָּלְרָא: "וְהַמְּלֵרָא: "מְקִּמֵּי" מְקִּימֵי הַמִּקְרָא: "נְהִשְּׁכְּן אוֹתוֹ, "עַד" — טֶרֶם — "בּוֹאָם" שֶׁל בְּנֵי קְהָת: שְׁבְטוֹ שֶׁל דְּן מְרָבֶה בְּאוֹכְלוֹסִין, הְיָה נוֹסֵע בְּאַחֲרוֹנָה, וְכָל מִי שֶׁהָיִה מְאַבֶּד דְּבָר הָיָה מַחֲזִירוֹ לוֹ. אִית מֵאן דְּלָל מִי שֶׁהָיה מְאַבֵּד דְּבְר הָיָה מַחֲזִירוֹ לוֹ. אִית מֵאן דְּאָמָר: בְּתֹבָה הְיוּ מְהַלְּכִין, וּמַפִּיק לַה מִן "בָּאָשֶׁר יַחֲנוּ בַּן יִפְּעִרָּה הְיוּ מְהַלְּכִין. וּמַפִּיק בַּה מִן "מְאַפָּף לְכָל הַמְּחֲלֵרֵי: בְּקוֹרֶה הְיוּ מְהַלְּכִין. וּמַפִּיק בַּה מִן "מְאַפָּף לְכָל הַמְּחֲלֵת": 28 אֵלֶה מִסְעֵי. זָה טֵדֶר מַסְעֵיהָם: וַּיִּפְּשִׁרָּ. בִּיוֹם הַהוּא נְסָעוּ:

^{18.} במדבר ד, ה. **19.** עירובין ה, א. **20.** במדבר ב, יז.

- 14 The banner of the division of Judah traveled first according to their troops. Heading its leading troop, that of the tribe of Judah, was Nachshon the son of Aminaday.
- 15 Heading the troop of the tribe of Issachar was Netanel the son of Tzu'ar.
- 16 Heading the troop of the tribe of Zebulun was Eliav the son of Chelon.
- 17 As the division of Judah was preparing to travel, Aaron and his sons entered the Tent of Meeting and covered the holy furnishings, in accordance with the instructions given above.⁶⁷ Once they had done this, **the Tabernacle was dismantled** by the clans of Gershon and Merari, **and the clan of Gershon and the clan of Merari—who** together **carried the Tabernacle** itself—**set out.** They left the furnishings of the Tabernacle, however, standing where they were, covered.
- 18 After the clans of Gershon and Merari had left, the banner of the division of Reuben set out according to their troops. Heading its leading troop, that of the tribe of Reuben, was Elitzur the son of Shede'ur.
- 19 Heading the troop of the tribe of Simeon was Shelumiel the son of Tzurishadai.
- 20 Heading the troop of the tribe of Gad was Eliasaf the son of De'uel, who was also known as Re'uel.⁶⁸
- 21 After the division of Reuben set out, the clan of Kehat—who carried the holy equipment —set out. The clans of Gershon and Merari had erected the Tabernacle by the time the clan of Kehat had arrived, so they could set up the furnishings inside it and the Outer Altar outside it. After this, the clans of Gershon and Merari set up the surrounding courtyard.⁶⁹
- 22 After the clan of Kehat set forth, the banner of the division of Ephraim set out, according to its troops. Heading its leading troop, that of the tribe of Ephraim, was Elishama the son of Amihud.
- 23 Heading the troop of the tribe of Menasseh was Gamliel the son of Pedahtzur.
- 24 Heading the troop of the tribe of Benjamin was Avidan the son of Gidoni.
- 25 Then, the banner of the division of Dan set out, according to its troops. Traveling last, it acted as the collector for all the other divisions, returning to them whatever they had inadvertently dropped along the way. Heading its leading troop, that of the tribe of Dan, was Achiezer the son of Amishadai.
- 26 Heading the troop of the tribe of Asher was Pagiel the son of Ochran.
- 27 Heading the troop of the tribe of Naphtali was Achira the son of Einan.
- 28 **This was** the traveling order **of the Israelites according to their troops.** Having described the order in which they traveled, the Torah now resumes the narrative how **they indeed traveled**.

^{67.} Above, 4:5-15. 68. Above, 1:14 and 2:14. 69. Likutei Sichot, vol. 18, p. 50, note 54*.

−® ONKELOS ଔ−

29 ואמר משה לחבב בר רעואל מִדְיַנָאַה חֲמוּהִי דִמֹשֵׁה נָטִלִין אַנַחנַא לאַתרא די אַמר יי יתה אָהֵן לִכוֹן אִיתא עִמַנָא וְנוֹטִיב לָךְ אַרֵי יִיַ מַלֵּיל לְאַיִתאַה טָבָא עַל ישראל: 30 ואַמַר לָה לָא אַזֵל אַלַהֵין לָאַרָעִי וּלְיַלַדוּתִי אַזַל: נאָמַר לָא כְעַן תְּשָׁבּוֹק יַתְנָא 31 אָרֵי עַל כַּן יִדַעַת כַּד הַוֵינָא שָׁרַן בִּמַדִבָּרָא וֹגִבוּרָן דִאָתְעֵבִידַן לֶנָא חַזֵיתַ בְעִינַיךַ: 3z וִיהֵי אַכֵי תֵיזֵיל עַמַנָא וִיהֵי טַבָא הַהוא דִי יוֹטִיב יִיָּ עִמְנָא וִנוֹטֵיב לֶךָ: 33 וּנָטָלוּ מַטורַא דאָתגלי עַלוֹהִי יְקָרַא דִייַ מַהַלַרְ תִּלָתָא יוֹמִין וַאֲרוֹן קִימַא דַייַ נָטֵל קֶדָמֵיהוֹן מַהֲלַךְ תְּלָתָא יוֹמִין לאתקנא להון אתר בית מישרי: וַעַנַן יִקרַא דַייַ מַטֵּל עַלֵּיהוֹן 34 ביממא במטלהון מן משריתא:

29 וַיָּמֶטֶר מֹשֶׁה קְּחַבֶּב בֶּן־ְרְעוּאֵל הַמִּדְיָנִי חֹתֵן מֹשֶׁה נְסְעִים וֹ אֲנַחְנוּ שֶּל־הַפְּקוֹם אֲשֶׁר אָמֵר יְהֹוָה אֹתוֹ שֶׁתֵּוֹ לְּכֵם לְכֵה אִהְנוּ וְהַמַּבְנוּ לְךְ בִּי־יְהוְֹה דִּבֶּר־מִוֹב עַל־לְכֵם לְכֵה אִהְנוּ וְהַמִּבְנוּ לְךְ בִּי־יְהוְֹה דִּבֶּר־מִוֹב עַל־מִּלְיִתְּלְ: 30 וַיִּאמֶר אֵלִיו לְא אֵלֵךְ בִּי אִם־שֶּל־אַרְצִי וְשָּל־מִוֹלְדְהִי אֵלֵך: 13 וַיִּאמֶר אַל־נָא תִעְיוֹב אֹתְנוּ בִּי וֹ עַל־בֵּן עִינִים: 32 וְהָיָה בִּי־תֵלֵךְ עִמְנוּ וְהִיְה וֹ הַמִּוֹב הַהוּא אֲשֶׁר יִימִיב יְהוֹנְה עִמֶּנוּ וְהַמִּבְנוּ לְנִינְיִם נַעְּלוּ וְבִיתְבְּנוּ לְנִינְיִם לְתִּוּר לְהֶם מְנוּחְבִּה יְהוֹיְה עָמֵינוּ וְהַנִיה וְהַנְיִה יְהוֹיְה עָמֶנוּ וְהַמִּבְנוּ יִימִיב יְהוֹנְה עִמְנוּ וְהַבְּרוֹ יְהוֹיְה דֶּבֶּר שְׁלְשֶׁת יָמִים לְתְוּר לְהֶם מְנוּחְבּה יְהוֹיְה עָבְּנוּ וֹשְׁלְשֶׁת יִמִים לְתְוּר לְהֶם מְנוּהְתֵּב יִהוֹנְה עַבְּנוֹ לִבְּן יִהוֹנָה עַלֵּיה מִבְּר יִּבְיִה שְׁלְשֶׁת יִמִים לְתְוּר לְהֶם מְנוּחְבוּה יִבְּים מִוֹיְהוֹת בְּתוֹנְה יִבְּים מִוֹבְתְּת יִמִים בּנְהְעָם מִוֹן יְהוֹנָה עַבְּנוֹ הִינְם בִּנְם בְּנִם בִּים בִּנְם בְּנִיה עִבְּנִן יִהוֹנָה עַלֵּיה עִבְּיה וֹתְנִן יִהוֹנָה עַלֵּיה מִבְּר יִּהְנָה בִּנְם בִּים בִּים בִּוֹך בְּבִּוּת בָּם בְּבִּב בְּבָּם בְּנִבְים בִּיבְּם בְּבִיה בְּיִבְיִם בְּבָּר בְּיִבְים בִּיבְם בְּנִבְן יִהוֹנָה עַלֵּיה עַלְיה בְּבְּיה בִּים בּיִבְּם בְּנְבְּן יִהוֹנָה עַלֵּיה עַלֵּיה מִבְּן יִהוֹנָם בְּנִבְן יִהוֹנָם בְּיִבְיב בְּיִים בְּיִבְנְן יִהוֹנָם בְּנִבְן יִהוֹנָם בְּיִים בִּים בְּיבְבּים בְּיִבּים בְּיבִים בְּיִבְם בְּיִבְנְם בְּנִים בְּיִבְים בְּיבְּים בְּבִּים בְּבִייה בְּים בִּיבְּם בְּבְּבְייה בְּים בְּבִים בְּבְים בְּבְּבְיוֹם בּיוֹם בְּבְים בְּבְים בְּים בְּיִבְים בְּבְּבְים בְּבְּבְיִים בְּבְּיִים בְּיִבְּים בְּיִים בְּשִּבּים בְּיבְיה בְּיבְּים בְּיִבְּבְייה בְּיוֹם בְּבְייה בְּיִים בְּבְּים בְּיבּייה בְּיבְיים בְּים בְּיִבְּים בְּיִים בְּיבְּבְייִים בְּבְּים בְּיבְּים בְּיִים בְּיבְּים בְּיבְיוּב בְּיבְם בְּיבּים בְּיבְים בְּיבְּים בְּיוֹם בְּבְּיִיבְם בְּבְּים בְּיבְיבְּים בְּיבְּיבְּים בְּיִּים בְּיבְּים בְּיִים בְּיִים בְּיִבְים בְּב

-∞ RASHI 🗷

לְשׁוֹן עַבַר, כָּתַרְגוּמוֹ. דַבַר אַחֵר: לְשׁוֹן עַתִיד, כַּל דַּבַר ודבר שיתעלם מעינינו תהיה מאיר עינינו. דבר אחר: שַׁתְּהֵא חַבִּיב עַלֵּינוּ כִּגַלְגַל עִינֵינוּ, שֵׁנֵּאֱמַר: ״וַאֲהַבְתֵּם אַת הַגַּר"²⁷: 32 וְהָיָה הַטוֹב הַהוּא וְגוֹי. מַה טוֹבָה ָהֶיטִיבוּ לוֹ? אַמְרוּ: כָּשֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל מְחַלְּקִין אֶת הָאַרֶץ, היה דשנה של יריחו חמש מאות אמה על חמש מאות אַמַה, וָהָנִיחוּהוּ מִלְחֵלק, אַמְרוּ: מִי שֵׁיָבֵּנָה בֵּית הַמְּקְרֵשׁ בְּחֶלְקוֹ הוּא יִטְלֶנוּ. וּבֵין כָּךְ וּבֵין כָּךְ נְתָנוּהוּ לִבְנֵי יִתְרוֹ, לִיוֹנַדָב בֵּן רֵכָב, שַׁנֵּאֵמַר: ״וֹבְנֵי קֵינִי חֹתֵן משׁה עַלוּ מֵעִיר הַתְּמַרִים וָגוֹייי²⁸: 33 **דֵּרֶךְ שִׁלֹשֶׁת יַמִים.** מַהֶּלֶךְ שִׁלֹשֶׁת יָמִים הַלְכוּ בִּיוֹם אֲחַד, שֶׁהַיָּה הַקַּדוֹשׁ בַּרוּךְ הוּא חַפֵּץ לְהַכְנִיסָם לָאָרֶץ מִיָּד: **וַאֵרוֹן בִּרִית ה' נֹסֵע לִפְנֵיהֵם דֵּרֶך שׁלֹשֵׁת יָמִים.** זֵה הָאָרוֹן הַיּוֹצֵא עִמְהֵם לַמִּלְחָמָה, וּבוֹ שָׁבָרֵי לוּחוֹת מַנַּחִים, וּמַקּדִּים לְפָנֵיהֵם דֵּרֵךְ שָׁלֹשֶׁת יַמִים לְתַקֵּן לָהֵם מִקּוֹם חֲנַיָה: 34 וַעַנַן ה' עַלֵּיהֶם יוֹמָם. שְׁבְעַה עָנָנִים כִּתוּבִים בִּמַסְעֵיהֵם: אַרְבָּעָה מֵאַרְבַּע רוּחוֹת, וְאֵחָד לִמַעַלָּה, וְאֵחָד לִמַשָּה, וְאֵחָד לִפְנֵיהֵם, מַנְמִיךְ אֵת הַגָּבוֹהַ וּמַגִּבִּיהַ אֵת הַנָּמוּךְ וְהוֹרֵג נְחַשִּׁים וְעַקְרַבִּים: מָן המחנה. ממקום חניתן:

29 חֹבֶב חוֹתֶן משֶׁה". "מִבְּנֵי חֹבַב חוֹתֵן משֶׁה". ומה תלמוד לומר "ותבאנה אל רעואל אביהן"22? מְלַמֵּד, שֶׁהַתִּינוֹקוֹת קוֹרִין לַאֲבִי אֲבִיהֵן ״אַבָּא״. וְשֶׁמוֹת הַרְבֵּה הָיוּ לוֹ: יֵתֵר — עַל שֵׁם שֵׁיִּתֵּר פָּרָשָׁה אַחַת בַּתּוֹרָה, חוֹבָב — עַל שֵׁחָבֵּב אֵת הַתּוֹרָה וְכוּ׳: נֹסְעִים אנחנו אל המקום. מיד, עד שלשה ימים אנו נכנסין לַאַרץ. שַׁבְּמַסֶע זָה הַראשוֹן נַסְעוּ עַל מִנַת לְהִבְּנֵס לְאֵרֵץ יִשְׂרָאֵל, אֵלָא שֶׁחַטִאוּ בִּמְתָאוֹנְנִים. וּמִפְּנֵי מַה שָׁתַּף משָׁה עַצְמוֹ עִמַהֶם? שֻׁעֲדַיִן לֹא נָגְוָרָה גָּוָרָה עַלִּיו וְכַסֶּבוּר שֶׁהוֹא נָכְנַס: 30 אֱל אַרְצִי וְאֱל מוֹלְדְהַנִי. אָם בָשָׁבִיל נָכַסֶי, אָם בִּשָּׁבִיל מִשְׁפַּחָתִי: 31 אַל נַא תַּעַזֹב. אֵין ״נָא״ אֵלַא לְשׁוֹן בַּקַשַּׁה, שֵׁלֹא יֹאמְרוּ: לֹא נִתְגַיֵּר יִתרוֹ מֵחַבָּה. סָבוּר הָיָה שֵׁיֵשׁ לַגַּרִים חֵלֵק בָּאָרץ, עַכִשְׁו שָׁרַאַה שָׁאֵין לָהָם חֶלֶק, הִנִּיחָם וְהַלֶּךְ לוֹ: בִּי עַל בֵּן יַדְעַתַּ חַנֹתֵנוּ בַּמִּדְבַּר. כִּי נָאָה לְךְ לַעֲשׁוֹת וֹאת עַל אֲשֶׁר יָדֵעְתַּ חַנֹתֵנוּ בַּמִּדְבָּר, וְרָאִיתָ נִסִּים וּגִבוּרוֹת שֵׁנַעֵשׁוּ לְנוּ: בִּיּ עַל בַּן יָדַעָהָ. כִּמוֹ: עַל אֲשֵׁר יָדַעָהָ, כִּמוֹ: ״כִּי עַל כֵּן לֹא נָתַתִּיהַ לְשֵׁלַה בָנִי״בִּי, ״בִּי עַל כֵּן עַבַרְתֵּם״²², ״בִּי עַל כֵּן בָאוֹ״כִּי עַל כֵּן רָאִיתִי פַנֵיךּ״²⁵: וְהַנִיתַ לְּנוּ לְעִינֵים.

21. שופטים ד, יא. 22. שמות ב, יח. 23. בראשית לח, כו. 24. שם יח, ה. 25. שם יט, ח. 26. שם לג, י. 27. דברים י,יט. 28. שופטים א, טז.

eled, and thus **the cloud of GoD was above them by day, when they traveled from the camp**site. At the end of this day, they camped in the Paran desert, as was mentioned above.⁷³

- 80 CHASIDIC INSIGHTS 03

33 The ark...traveled ahead of them: In all of their travels in the desert, the Israelites were preceded by the ark and the cloud of God, which led the way and cleared their path of potentially harmful elements. And so it is in the long history of the Jewish people:

throughout our journeys, whenever we follow the ark—the light of the Torah—we find spiritual and physical rest. We are protected from the emotional and physical dangers of the world and can find true meaning in our existence.⁷⁴

- 29 Just before they set out from Mount Sinai, **Moses said** the following **to** Jethro, who was also known as **Chovav** ("the cherisher"), for he cherished the Torah. Jethro was also known as **the son of Reuel the Midianite**. Even though Jethro himself became known as Reuel ("the friend of God") when he abandoned idolatry, his father apparently adopted the same name, presumably for the same reason. Or perhaps, because Jethro's love of the Torah was derived from his love of God, he is referred to here as "the cherisher" who was the offspring of "the friend of God." In any case, Moses said to Jethro, **Moses's father-in-law, "We are traveling** now **to** the Land of Israel, **the place about which God said, 'I will give it to you,'** This journey should take three days. When God told us, 'I will give it to you,' He meant to us, but not to others: converts like yourself do not receive a portion of the land. Nonetheless, **come with us and we will be good to you** in other ways. We will give you a portion of the spoils of war, **for God has spoken of good** military **fortune for Israel."**
- 30 Jethro **said to him, "I will not go** with you, **for I must go** back and manage **my land** in order to take care of **my family.** If I will not receive a portion of the land, how will I be able to support my family and myself?"
- 31 Moses **said**, "Please do not leave us, because then people will say that you converted not out of conviction, but because you thought you were going to receive a portion of the desirable Land of Israel, and left Judaism when it became clear that you will not. You really should stay with us no matter what, **because you are familiar with our encampments in the desert and you have been** an **eyewitness** to all the miracles that God has done for us. Furthermore, your wisdom can guide us in many ways; **you can serve** figuratively **as our eyes**. And beyond this, we value you and **we will cherish you** as much as we cherish our own **eyes**.
- 32 And if you go with us, then we will bestow on you, at least temporarily, part of the good land that God grants us." (Indeed, years later, when the land was divided up, part of Jericho was reserved as compensation for the tribe in whose territory the Temple would be built, and in the interim it was given to the descendants of Jethro.) These arguments convinced Jethro: he went home to convert his family,⁷⁰ and rejoined the Jews later on.
- 33 So, the people set out. But some of them, instead of focusing on their goal, the Land of Israel, focused on the material aspects of the life they were about to leave behind, as the narrative will describe in full presently. In this sense, **they traveled from the mountain of God** both figuratively (by seeking to escape the Godly life) and literally. For the time being, however, God overlooked this, and with His assistance **they** all miraculously **traveled a distance of three days**' journey **from the mountain of God** in one day. The people carrying **the Ark of God**'s **Covenant** that Moses made and that housed the broken first set of tablets⁷¹ **traveled** at a distance of a **three-day** journey **ahead of** the rest of **them**, **so** this Ark could **prepare for them a place to settle** by miraculously flattening the area where they were to camp.
- 34 This Ark was accompanied by the leading cloud, which leveled the path for them and killed all the dangerous snakes and scorpions on the way. The other six clouds,⁷² however, continued to surround the people from all sides as they trav-

^{70.} Exodus 18:27. 71. See Exodus 40:21. 72. See Exodus 13:21.

-∞ ONKELOS ଔ-

35 וְדֵּנְהָ בְּמָשֵׁל אָרוֹנְא וְאֲמֵר משָׁה אתְּגְלֵי זִי וְיִתְבַּדְרוּן סְּנְאִיךְ יִצְעִרְקוּן בְּצָלִי יִבְּבָרְ מִן קְּתְּקְּ זוֹ וְבָּנְתְ בְּנִתְ אַלְפָּיָא דִישְׁרְאָל: 1:11 וְדְוֹהְ עָפָּיא בִּד מִסְתַּקְפִּין 1:12 וְדְנִהְ עָפָּיא בִּד מִסְתַּקְפִּין 1:13 וְדְנִהְ עָפָּיא בִּד מִסְתַּקְפִּין ביש קְדָּי יִי וְיִתְבַּיְא יִישְׁרִאָל: 1:13 וְדְנִהְ בְּטִיבָּי מִשְׁרִיתָא: שישי 35 ניְהֶי בּנְסְעַ הָאָרְן וַיִּאמֶר מֹשֶׁה קּנְמָה וּ יְהֹוָה יִאמֶר שִּישׁי 36 וּבְנַחְה יֹאמֶר שִּׁנְפֶּנִיף: 36 וּבְנַחְה יֹאמֶר שׁוּבֶה יְהֹוָה רְבַבְּוֹת אַלְפֵּי יִשְׂרָאֵל: ג פּ שׁוּבְה יְהֹוָה רָבְבָלות אַלְפֵּי יִשְׂרָאֵל: ג פּ בּמִרְאִנְנִים רַע בְּאָזְנֵי יְהֹוֶה וַיִּשְׁמֵע יְהֹוָה וַיִּחְבֶּה הַפְּתְחָנֶה: וַיִּחַר אַפּֿוֹ וַתִּבְעַר־בָּם אֲשׁ יְהוֹּה וַתְּאַכַל בִּקְצֵה הַפְּחְבֶנְה:

- 80 RASHI 03

1 וַיְּהִי הָעָם בְּמִהְאֹנְנִים. אֵין ״הָעָם״ אֶלֶּא רְשְׁעִים, וְכֵּן הוּא אוֹמֵר: ״מָה אֶצֶשֶׁה לְעָם הַזֶּה״נֹּ, וְאוֹמֵר: ״הָעָם הַזֶּה הָרְע״יֹּנִּ, וִּכְשָׁהָם כְּשָׁרִים, קְרוּאִים ״עַמִּי״, שֶׁנֶּאֱמֵר: ״הָשֶׁלַח עַמִּי״, שֶׁנְּאֶמָר: יְּבְשְׁלֵח עַמִּי״, שֶׁנְּאֲמָר: יְּשְׁלֵח עַמִּי״, שֶׁנְּאֲמָר: יְּמָתְאוֹנְנִים״ אֶלֶא לְשׁוֹן עֲלִילָה, מְבַקְשִׁים עֲלִילְה הֵיאַך לְפְרשׁ מֵאַחֲרֵי הַמְּקוֹם, וְבֵן הוּא אוֹמֵר בְּשְׁמְשׁוֹן: ״כִּי תֹצְנְה הוּא מְבַקשׁ״נִי: רַע בְּאָזְנִי הֹ׳. תוֹאֲנְה שָׁהִיא רְעָה בְּאָוְנִי הֹי, שֶׁמְתְבּּוְנִים שֶּׁתָּבוֹא בְּאָזְנִי וֹיְיִקְנִיט. אָמְרוּ: ״אוֹי בְּיֶּבְרְהְיִנִי שֶׁתְבוֹּוֹ בְּיֶרְה הַזֶּה, שְׁלֹשְׁה יְמִים שֶׁלֹּא נַחְנָּב מֵעְנוּי הַבָּרֶךְ הַזֶּה. שְׁלְשִׁה יְמִים שֶׁלֹּא נַחְנָב מְעָבּרְרָ הַזָּה. שְׁלְשִׁה יְמִים שֶׁלֹּא נַחְנָב מְעָבּר, הַבָּיך הְנִית מְתְבַנֵּן לְטוֹבַתְכֶם, מְעְנוּי הַבָּרֶךְ מִיְּד: בְּבְּי הַמְחְנָה. בַּמְלְצִין שֶׁבְּהָם לְּתְבָּוֹ בְּרָץ מִיִּד: בְּבְּי הְמְתְנֹן בֶּן מְנַסְיָא אוֹמֵר: לְשִׁבְּלוֹת, אֵלוּ עֵרֶב רַב. רַבּי שִׁמְעוֹן בֶּן מְנַסְיָא אוֹמֵר: לְשָׁבְּלוֹת. אֵלוּ עֵרֶב רַב. רַבּי שִׁמְעוֹן בֶּן מְנַסְיָא אוֹמֵר: בְּבָּרִלִים בְּבָּרְ הַבָּיב יִבְּי שִׁמְעוֹן בֶּן מְנַסְיָא אוֹמֵר: בְּבָּרְלִים: בְּבָּרְ הַבָּיב יִי שְׁמְעוֹן בֶּן מְנַסְיָא אוֹמֵר בָּבְּלִים בְּבָּרִים בְּבָּר הָב. רָבִי שִׁמְעוֹן בָּן מְנַסְיָא אוֹמֵר: בְּבָּרוֹלִים:

35 וְיְהָיֹ בְּנְסֹעַ הָאָרֹן. עְשָׁה לוֹ סִימְנִיוֹת מִלְּפְנִיוֹ נִמְלְאַחָרָיוֹ, לוֹמַר שָׁאֵין זֶה מְקוֹמוֹ. וְלָמְה נִכְתֵּב בְּאֹן? וּמִלְאַחֲרָיוֹ, לוֹמַר שָׁאֵין זֶה מְקוֹמוֹ. וְלָמְה נִכְתַּב בְּאֹן? בְּיִרְיִנְּהְ לְּבִיִי לְּבְּיִרְיִנְּה מְקְּדִּים לְפְנִיהָם בְּבְּיִבְיִי הַלְּבִיי הַלְּבִיי הַלְּבִי הַבְּיִי הַלְּבִיי הַלְּבִי הַלְבִי הַלְּבִי הְּיִבְּיִ הְּלְבִי הַלְּבִי הַלְּבִי הְּלְבִי הְבִּיִי הְּיִבְּי הְּלְבִי הִי הְשְּבְּאָוּ הְשְּבְּאָר הְבִּים הְּשְׁבְּאָר הְבִּים הְּלְבִי הְבְּבִוֹית הְלְּבְּי הְיִבְּי הְבִּים הְּלְבִי הְבִּים הְּיִבְּיִ הְיִבְי הְבִּים הְּבִּים הְּבְּבִּוֹי הְיִבְּבִי הִילְבְי הְבִּיוֹ הְנְבְיִבְי הְבְּבִּוֹ הְנְיִבְּי הְבְּבוֹת אַלְבְיִ הְיִבְּי הְבְּבוֹת הְבְּבְבוֹת הְבְּבְּבוֹ הְשְּבְבִי הְבְּבוֹת הְבְּבְי הְבְּבוֹת מִינְבְייִ אְּלְבִיי הְבְּבוֹית בְּשְּבְבוֹ הְשְׁבְבִי הְבְּבוֹית בְּשְׁבְבִי הְבְּבוֹית בְּבְבוֹת בְּיִבְייִ הְיִבְּיים מְיִבְּייִ הְיִבְּבוֹ הְשְּבְבוֹ הְשְּבְבוֹ הְשְׁבְיבִי הְבְּבוֹת בְּשְׁבְּבִי הְבְּבוֹת הְבְּיבְיים מְשְׁבְי הְּבְּבוֹת הְבְּיִבְיבוֹ הִישְׁבְּבוֹ הְבְּבוֹת בְּבְּבוֹת מִשְׁבְּיבְי הְבְּבוֹת בְּישְׁבְּים הְּבְּבוֹת בְּיִבְים הְבִּים הְּיִּבְים הְּבְּבוֹית בְּיבּים הְיבִּים הְעִּים הְיוֹים הְעִבְּים הְיִנְיתְ בְּבְּים בְּיִים הְיבִּים הְיבִּים הְיוֹבְיוֹ הְבִּים הְבִּים הְבְּבְּים הְבּבּים הְיבְּיוּם בְּבְּים בְּבְּבְּים בְּיוֹם בְּבְּבְּיוֹם בְּבְּבְּבְּיוּ בְּבְּיוֹים בְּבְּיוֹבְיְיוֹים בְּבְּבְּיוֹם בְּבְּבְים בְּבְּבְּבְּים בְּבְּבְּים בְּבְּבְּים בְּבְּבְּבְיוֹים בְּבְּבְּבְּבְיבְּבְּים בְּבְּבְיוּבְיּבְיוּים בְּבְּבְּבְיים בְּבְּבְיבְּיִים בְּבְּבְּיוּתְיְבְּיִים בְּבְּיִים בְּבְּבְּים בְּבְּבְייִים בְּבְּבְּבְּים בְּבְּבְּים בְּבְּבְּבְּבְיים בְּבְּבְּבְּבְ

29. שבת קטו, ב – קטז, א. 30. סימן ז. 31. תהלים פג, ג. 32. ישעיה ל, טו. 33. שמות יז, ד. 34. ירמיה יג, י. 35. שמות ה, א. 36. מיכה ו, ג. 37. שופטים יד, ד.

> INNER DIMENSIONS ◆

[35-36] Arise, O GoD: These two verses are framed in the Hebrew text by two inverted letters (two *nun*'s). The sages point out that these two letters divide the Book of Numbers into three parts: (1) everything from the beginning of the book until the first *nun*, (2) the two verses between the two *nun*'s, and (3) everything from the second *nun* until the end of the book—effectively making the Torah into seven books, rather than the usual division into five.

The number 7 signifies all seven emotions (chesed, gevurah, tiferet, netzach, hod, yesod, and malchut), while the number 5 signifies only the first five of these. The seven emotions are divided into five and two because the first five constitute the real "content" of the emotions, while the latter two are the emotions' drives for actualization and expression. The first five emotions are the emotions per se, while the latter two emotions are the emotions' outward orientation toward others. As such, the latter two emotions represent an extension outside the self, a descent into a lower level of Divine consciousness in order to express the Divine emotions there. Relatively, then, the five primary emotions signify self-refinement while the latter two emotions represent refining

the world.

Seeing the Torah as *five* books is thus seeing the whole Torah as God's will and wisdom; dividing it into seven books emphasizes how the Torah includes the lower states of consciousness—the rebellions that occur after the second *nun* and Moses' rebuke in the Book of Deuteronomy.

The seven books of the Torah parallel the seven lamps of the Candelabrum that Aaron is commanded to kindle at the beginning of this parashah. Seeing the Torah as including the less complimentary episodes of the sixth and seventh "books" parallels Aaron's charge to kindle all seven types of souls—even the lowest—with the light of the Torah and its commandments.

The interface between the four initial "books" of intrinsic holiness and the two latter "books" of elevating lower consciousness is the fifth "book": the two verses describing how the Ark of the Covenant led the way in the desert and neutralized the forces of evil. By allowing ourselves to be guided by the Torah, we gain the power to overcome the dangers inherent in elevating the realms of lower consciousness and can safely transform them into holiness.⁸²

Signals to Journey, continued

- ◆ Sixth Reading 35 The Torah now backtracks to add another detail to its description of how the people set out to travel. Whenever those carrying the ark that Moses made and housed the broken tablets set out,⁷⁵ Moses would say, "Arise, O Gop! Let Your cloud go before us, preparing the way for our journey! May Your enemies who have gathered to attack us be scattered, and may those who hate You—and are therefore always pursuing us—turn and flee from You."
  - 36 And when the ark came to rest, Moses would say, "Repose, O God, among the myriads and thousands of Israel." He used these numbers because the Divine presence rests fully upon the Jewish people when they number at least 22,000 (two myriads and two thousands). As was mentioned above, these two verses logically belong earlier on in the text. They were placed here to interrupt and mitigate the negative mood produced by recounting the people's failings on the first day of their journey (as mentioned above) and at their first encampment after Mount Sinai (as will be described now).

The Incident at Taveirah

11:1 After they had camped, some **people** from the mixed multitude had second thoughts about submitting to God's laws, and therefore **sought a pretext** to avoid serving Him. They decided to complain in a way that would be **evil in God's ears**, i.e., that would vex Him. So they complained about how weary they were after making a three-day journey in one day. God heard this and became angry, for, after all, He had made them travel this fast in order to hasten their entry into the Land of Israel. A fire from God broke out among them, consuming those at the extreme moral poles of the camp: these elements of the mixed multitude, and the 70 elders, who should have inculcated them with proper values and who deserved to die in any case for having behaved irreverently at the giving of the Torah.

- 80 CHASIDIC INSIGHTS 03-

35 Arise, O Goo! May Your enemies be scattered: When the people would set out to travel, Moses would invoke God's protection to defend them from their enemies. To do this, Moses would "remind" God that whoever attacks the Jews does so because they are God's people. Thus, the Jews' enemies are in essence God's own enemies, and any attack against them is in fact directed toward Him. Furthermore, since the Jews are His chosen people, God should protect them even if they do not deserve it. The attacking armies will not know that they defeated the Jews because they were *spiritually* weak; they will only see that God does not protect His chosen people. God, Moses proclaimed, must protect His people simply because they are His, regardless of how well they are fulfilling their contractual agreement to obey His commandments.

Moses therefore prefaced His plea for God's protec-

tion with the words, "Arise, O God," implying that God should look at the higher, essential connection He has forged with His people, that transcends the contractual relationship He has with them through their observance of His commandments.

This is the allegorical reason why this passage is sandwiched between the two accounts of the people's failings immediately after setting out from Mount Sinai.80

1 The people sought a pretext: These words read literally in the Hebrew, "The people were like complainers." They were only *like* complainers, and not real complainers, because a Jew, whose essence is one with God's essence, can never *really* complain against God. Even though they in fact complained, their complaint was only their expression of their deep yearning to become closer to God; their dissatisfaction with their present understanding of His ways.⁸¹

^{75.} See Exodus 40:21. **76.** On 10:11. **77.** *Likutei Sichot*, vol. 19, p. 1, note 3. **78.** Rashi on 11:16. **79.** See on Exodus 24:11. **80.** *Likutei Sichot*, vol. 23, pp. 79-81 **81.** *Sefer HaSichot 5751*, vol. 2, p. 609. See Overview.

−® ONKELOS ଔ—

וצוח עמא על משה וצלי משה 2 קַרָם יַיַ וָאָשָׁתַקּעַת אֱשַא: ז וקרַא שַׁמָא דָאַתָּרָא הַהוּא דְּלֵקְתַּא אַכִי דִלֶּקָת בָּהוֹן אֵשָא מִן קַדַם ייַ: 4 וַעַרַבִּרְבִין דִי בֵינֵיהון שַאִילו שאַלתא ותבו ובכו אַף בְּנֵי יִשְׁרָאֵל ואַמַרו מַאן יוֹכַלְנַנָא בַּסְרַא: 5 דַּכִירִין אַנַחָנַא יַת נוּנַיַא דַהַוִינַא אַכִלִין בִּמִצְרַיִם מַגֶּן יָת בּוֹצִינַיָא וְיָת אֲבַטִּיחַיָא וּכְרָתֵי וּבוּצְלֵי ותומי: 6 וכען נפשנא תאיבא לית בָּל מִדְעַם אֱלָהֵין לְמַנָּא עֵינָנָא: זווה ומנא בָבַר זרַע גַדָּא הוא וְחֶזוְהַה 7 בָּחֵזוּ בָדָלְחָא: 8 שָׁיִטִין עַמָּא וֹלָקִטִין דִּצָבֵי טָחִין בָּרֵיחַיָּא אוֹ דצבי דאיך במדכתא ומבשלין לה בְּקִדְרָא וְעָבְדִין יָתֵהּ גְּרִיצְן וַהֲוָה טַעֲמָה כַּטָעָם דַלִישׁ בַּמְשָׁחָא: 2 וַיִּצְעַק הָעֶם אֶל־מֹשֶׁה וַיִּרְפַּלֵל מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה וַהִּשְּׁקוּע הָבְעַרָה פִּי־בֵעָרָה הָאָש: 3 וַיִּקְרָא שֵׁם־הַפָּקוֹם הַהְוּא תַּבְעֵרֶה פִּי־בֵעָרָה נַיִּאְבָּה וַיִּאְבָה בְּקְרָבּוֹ הִתְּאַוּ תַּאְנֵה בְּעַרָה וִיִּבְבֹּוּ בְּשֶׁר: 4 וְהֵאסַפְּסֵך אֲשֶׁר בְּקְרָבּוֹ הִתְאַוּ תִּאְנִה נַיִּשְׁרוּ מִי יַאֲבִבּוּ הַּשְּׁר: 5 וְתַהָּה נַפְשֵׁנוּ יְבַשֶּׁה אֵין כִּל בִּלְתִי שֶׁלִים הַבְּעָלִים הְבָּעְ מִינִינוּ: 7 וְהַבְּּוֹ בְּחָהִים אָוֹ דְכוּ בְּשְׁרוּ בְּבְּרַלַח: מִינִינוּ: 7 וְהַבְּוֹן בִּוְרַע־נָּר הָוּא וְעִינִוֹ בְּעִין הַבְּּדְלַח: הַבְּשְׁלוּ הַעָּקוֹ הַבְּקוֹל וְנִינְוֹ בְּבְּרְלַח: בְּמְרֹבְּה וּבִשְּלוּ בְּבְּרְרַה וְבִיּשְׁה אַרְוֹ הַבְּרְלַח: בְּפְּתְּנוֹ וְבָּהְוֹים אָוֹ דְכוּ בִּבְּהְרַלְח: בְּבְּרְרַלְח: בְּבְּרְרַב הִיִים אָוֹ דְכוּ בַּמְּרַבְּה וּבִשְּלוּ בְּבְּרִב הְנִים הְנִין הַבְּרְלַח: בְּבְּרִב הְנִים אָוֹ בְבִּיְרְבְּה וּבְשְׁלוּ בְּבְרִבְיוֹ בְּבְרִבְיוֹ בְּבְרְבְיִה מִעְםוֹ רְשָׁבְּר וְבִיּשְׁרוּ בְּבְרִב הְנִים אָוֹ בְבִּיְבְיִם לְּבָּיְרְבְּה וּבְּבְּרְבְּבְּלְים וְבְּבְּרְבְיִה וְבְּבְּרְבְיִם אָוֹ בְבוֹיב בְּתְרַב הְנִישְׁה אֹנִין הַבְּרְבְּרוֹם הְנִינִים אָוֹ בְבְבְּיִבְיוֹ הִבְּבְרְבִיה מִיּבְלוֹ בְּבְּבְּרְבְיִים הְנִייְוֹ בְּבְּרְבְיִב הְנִיּבְיוֹ בְּבְבְּבְיֹר וְבְשִׁיּוֹ בְּבְּרְבְיִבְיוֹ בְּתְבְיִם הְנִבְייִם הְנִישְׁוֹ בִּבְּבְבְּהְוּבְיְם הְנִישְׁה אֹתְוֹ עָגְוֹת וְבְיִילְוּ בְּבְּרִין וְשְשִׁוּ בִּיבְיִם הְנְבְיִיּוֹ בְּבְּוֹב בְּתְבִייִם הְבְּבְיּבְיוֹ בְּבְבְיִבְיִים הְיִבְיּיִים בְּבְּבְיוֹים בְּבְּבְּיוֹים בְּיִבְיוֹ בְּיִבְיוֹים בְּבְּעִין הַבְּיִבְים בְּבְּבְיוֹים בְּיִבְיוֹים בְּיִבְים בְּיִבְיוֹים בְּבְּבְיוֹם בְּבְבְיבִים בְּבְּבְיוֹם בְּיִבְיוֹים בְּבְּבְיוֹם בְּבְיבְים בְּבְּבְיבְים בְּבְבְיוֹב בְּבְיוּבְיוֹים בְּבְּבְיוֹב בְּיבְיוֹם בְּבְּבְּבְיוֹם בְּבְבְיוֹבוֹים בְּבְּבְיוֹב בְּיוּבְים בְּבְבְּיוֹב בְּבְּבְּבְיוֹ בְּבְּיוֹם בְּבְּבְיוֹם בְּבְּבְיוֹיוֹבְיוֹים בְּבְּבְיוֹם בְּבְּבְיוֹם בְּיוֹבְיוֹם בְּיוֹבְיוֹי בְּבְיוֹם בְּבְּבְּבְּיוֹם בְּיוֹם בְּבְיוֹם בְּבְּבְבְּבְיוֹם בְּיוּבְיּבְּבְיוֹם בְּבְּבְּיוֹם בְּבְּיוֹם בְּבְּבְיוּ בְּבְּבְּיו

∞ RASHI 🗷

מִי שֵׁאָמַר זֵה לֹא אָמַר זֵה, יִשִּׂרָאֵל אוֹמְרִים: ״בִּלְתִּי אֵל הַמַּן עֵינֵינוּ", וְהַקַּדוֹשׁ בַּרוּךְ הוּא הִכְתִּיב בַּתּוֹרַה: "וְהַמַּן בּזַרַע גַּד וְגוֹ׳״, כָּלוֹמַר: רְאוּ בָּאֵי עוֹלְם עַל מָה מִתְלוֹנְנִים בָּנֵי, וְהַמֶּן כָּךְ וְכָךְ הוּא חָשׁוֹב: **בִּזְרֵע גַּד.** עָגֹל בִּגְדָא, וָרֵע קולײנד״ר⁴⁴: הַבּּ**דּלַח.** שֵׁם אֱבֵן טוֹבַה, קרישט״ל⁴⁵: אַלָּא לְשׁוֹן טִיוּל, אישבניי״ר⁴, בְּלֹא 🕏 שַׁ**טוּ.** אֵין ״שַׁיָט״ אֱלָּא לְשׁוֹן טִיוּל, אישבניי״ר עָמָל: **וִטָחֵנוּ בָרַחִים וִגוּ׳.** לֹא יָרַד בָּרֵיחַיִם וִלֹא בַקְדַרָה וְלֹא בַמְּדוֹכָה, אֶלָּא מִשְׁתַּנֶּה הָיָה טַעֲמוֹ לְנִטְחָנִין וּלְנִדּוֹכִין וָלְמִבְשַּׁלִין: בַּ**בָּרוּר.** קָדֵרָה: **לִשַּׁד הַשַּׁמֵן.** לַחְלוּחַ שֵׁל שֵׁמֵן, ָבֶרְ פֵּרְשׁוֹ דּוֹנָשׁ. וִדוֹמֵה לוֹ: ״נֵהְפַּרְ לְשַׁדִּי בְּחַרְבֹנֵי קִיִץ״⁴׳, וְהַלְּמֵ״ד יְסוֹד — נֶהְפַּךְ לַחְלוּחִי בְּחַרְבוֹנֵי קַיִץ. וְרַבּוֹתֵינוּ ַפּרְשׁוּהוּ⁴ לְשׁוֹן "שָׁדַיִם", אַך אֵין עִנְיַן שָׁדַיִם אֵצֶל שֶׁמֶן. יּפָּרְשׁוּהוּ⁴⁴ ָוֹאִי אֵפִשָּׁר לוֹמַר ״לִשַּׁד הַשָּׁמֵן״, לְשׁוֹן ״וַיִּשָׁמַן יִשְׁרוּן״יּ״, שָׁאָם כֵּן הָיָה הַמֵּ״ם נָקוּד קָמַץ קָטָן ⁵ וְטַעֲמוֹ לְמַטָּה תַּחַת הַתַּ״ם. עַכִשָּׁו שֶׁהַמֵּ״ם נָקוּד פַּתָּח קָטָן ¹⁵ וְהַטַּעַם תַּחַת הַשִּׁי״ן, לְשׁוֹן ״שֵׁמֵן״ הוּא, וְהַשִּׁי״ן הַנָּקוּדָה בִּקָמֵץ גָּדוֹל וְאֵינָה נִקוּדָה בִּפַתָּח קָטָן 5, מִפּנֵי שֵׁהוּא סוֹף פָּסוּק. דַּבָר אַחֵר: ״לִשַׁד״, לְשׁוֹן נוֹטַרִיקוֹן: לַ׳יִשׁ שֵׁ׳מֵן דִּ׳בַשׁ — כִּעְסַה הַנָּלוֹשָׁה בִּשַּׁמֵן וּקָטוּפָה בִּדְבַשׁ. וְתַרְגוּם שֵׁל אָנָקְלוֹס דָּמְתַרְגַם: ״דְּלִישׁ בִּמִשְׁחָא״ נוֹטֵה לְפָתַרוֹנוֹ שֵׁל דּוֹנָשׁ, שָׁהַעְסָּה הַנִּלּוֹשָׁה בִּשָּׁמֵן, לַחְלוּחִית שֵׁמֵן יֵשׁ בַּהּ: עָכָעס אָל משָה. מָשָׁל לְמֵלֵךְ בָּשָׂר וָדָם שֵׁכָּעַס בּיַ עַל בָּנוֹ וְהַלֶּךְ הַבֶּן אֶצֵל אוֹהֵבוֹ שֵׁל אַבִיו וְאַמַר לוֹ: ״צֵא וּבַקֵּשׁ עַלֵּי מֵאַבָּא״: וַתִּשִׁקע הָאָשׁ. שַׁקעָה בִּמְקוֹמַה בָּאָרֶץ, שֶׁאִלּוּ חָזְרָה לְאַחַת הָרוּחוֹת, הָיִתָה מְקַפֶּלֶת וָהוֹלֶכֶת כָּל אוֹתוֹ הַרוּחַ: 4 וְהָאסַפְּסָף. אֱלּוּ עֵרֶב רַב, שָׁנָאֶסְפוּ אֱלֵיהֶם בָּצָאתָם מִמְצְרַיִם: **וַיַּשִׁבוּ.** גַּם בְּנֵי יִשִּׂרָאֵל, וַיִּבְכּוּ עִמָּהֶם: מִ**י יַאַבְלֵנוּ בְּשָׂר.** וְכִי לֹא הָיָה לְהֶם בָּשָּׁר? וַהֲלֹא כִּבָר נָאֱמַר: ״וְגַם עֵרֶב רַב עָלְה אִתָּם, וְצֹאן וּבָקָר וְגוֹ׳״³ѕ, וְאָם תֹאמֵר: אֱכְלוּם, וַהֲלֹא בִּכְנִיסָתָם לָאָרֵץ נֵאָמַר: ״וּמִקנה רַב הָיָה לְבְנֵי רְאוּבֵן וְגוֹי״יּיּ! אֵלָּא שָׁמְבַקִשִׁים עֲלִילָה: 5 אֲשֶׁר נֹאבַל בְּמִצְרֵיִם חִנְּם. אִם תֹאמַר שֵׁמִצְרִיִּים נוֹתִנִים לָהֵם דַּגִים חַנַּם, וַהֵּלֹא כִּבָר נֵאֵמַר: ״וִתֵבֵן לֹא יִנָּתֵן לְכֶם״•״, אִם הֶּבֶן לֹא הָיוּ נוֹתְנִים לְהֶם חִנָּם, דְגִים הָיוּ נוֹתִנִין לְהֶם חִנָּם? וּמַהוּ אוֹמֵר ״חִנָּם״, חָנָם מִן הַמִּצְוֹת: **אֶת הַקּשָּׁאִים.** אָמֵר רַבִּי שִׁמְעוֹן: מִפְּנֵי מָה הַמֶּן מִשִּׁתַּנֵה לְכָל דָּבָר חוּץ מֵאֵלוּ? מִפְּנֵי שֵׁהֵן קָשִׁים לְמִנִיקוֹת. אוֹמִרִים לְאִשָּׁה: אַל תֹאכִלִי שׁוּם וּבָצָל מִפְּנֵי הַתִּינוֹק. מַשַּׁל לְמֵלֶך כוּ׳, כִּדְאִיתַא בִּסְפָרֵי: הַקְּשְׁאִים. הַם קוקומברי"ש בּּלַעַז^{וּ}: א**ַבַּטִּחִים.** בודיקי"ש¹: הַ**חָצִיר** בּרִישִׁין, פוריל"ש⁴. וְתַרְגוּמוֹ: "יָת בּוֹצִינַיָּא" וְכוּ': 6 א**ֵל** הַ**מָּן עֵינֵינוּ.** מָן בַּשַּׁחַר מָן בָּעֶרֶב: **7 וְהַמְּן בִּזְרַע גַּד.**

38. שמות יב, לח. 39. במדבר לב, א. 40. שמות ה, יח. 41. קשׁוּאַי גִינָה, מְלְבָפּוֹנִים. 42. אֲבַטִּיחִים. 43. כְּרַשִּׁים, יְרָק־מַאֲכֶל הַדּוֹמֶה לְּבָצֵל, כַּרְתִּי. 44. כַּסְבָּר. 45. בִּדֹלַח. 46. לְהַתְּבַּדַּר, טִיּוֹל לַחֲנַאָה. 47. תהלים לב, ד. 48. ספרי. 49. דברים לב, טו. 50. צֵירָי. 15. סְגוֹל. 52. סְגוֹל.

−∞ CHASIDIC INSIGHTS ౮-

would be harmed by this. This demonstrates how every member of society must assume responsibility for the well-being of each individual, even if that individual is only a baby. And if this is true regarding physical well-being, then it is surely true with regard to spiritual well-being. In particular, this teaches us that we should go to all lengths to ensure that every Jewish child benefit from the highest quality Jewish education possible.⁸⁷

- 2 **The** remaining **people** from the mixed multitude who had sinned but had not yet been reached by the fire **cried out to Moses** to intercede on their behalf. **Moses prayed to Gop**, **and the fire subsided**.
- 3 Moses therefore named that place Taveirah ["blaze"], for a fire from God had broken out among them there.

The Incidents at Kivrot HaTa'avah

- 4 Although only a few of the mixed multitude had participated in the incident at Taveirah, the mixed multitude among the Israelites in general had begun to have strong cravings for their former way of life even before this. The Israelites, too, were affected by their behavior, and began to cry with them. Even though they had taken many animals with them from Egypt⁸³ and therefore had plenty of meat, they all said, "Who will feed us meat?" for they were seeking a pretext to avoid the challenges of their new way of life.
- 5 "Furthermore, we remember the fish (our main staple) that we ate so enjoyably in Egypt because we were free of Divine obligations, whereas now we cannot eat in a relaxed way because our lives are encumbered with commandments, and even in order to eat the manna we must fulfill a number of commandments. Moreover, we miss the taste of the cucumbers, the watermelons, the leeks, the onions, and the garlic. The manna tastes like whatever we want it to except for these beneficial foods, because their flavors are considered harmful to nursing infants. But since God can do anything, He could have excluded these flavors from the manna only for nursing mothers! Clearly, He is just trying to vex us." In fact, God excluded these flavors from the manna because if the nursing mothers would see everyone else enjoying them, they would want to taste them in the manna, too. Once they would desire them, they would automatically taste them in the manna, and these tastes would then go into their milk and harm their babies. So
- 6 "But now," they continued, "we are bored, for there is nothing else at all; we have nothing before our eyes but manna, day and night."
- 7 **Now**, to show how unfounded these complaints were, it should be remembered⁸⁶ that **the manna was** shaped **like coriander seed** and was thus easy to handle, **and its color was** white, **like that of crystal**, so it was easy to locate.
- 8 The people could therefore just walk about and gather it. It had any texture they wished: as if they had ground it in a mill, crushed it in a mortar, cooked it in a pot, or made it into cakes. It tasted naturally like pastry fried in honey, kneaded with the moisture of oil, but if they wanted it to taste like anything else (other than the five tastes mentioned above), it did, just as a nursling tastes every flavor he can imagine in his mother's milk.

^{- 80} CHASIDIC INSIGHTS 03 -

⁵ **Because their flavors are considered harmful** allow an entire people to enjoy the tastes of these **to nursing infants:** We see here that God did not good foods on the chance that some nursing babies

^{83.} Exodus 12:38. 84. See on Exodus 16:4. 85. Rif on Yoma 75a (in Ein Ya'akov); Likutei Sichot, vol. 33, pp. 71-76. 86. See Exodus 16:31.

9 וּבְנֵדֶת הַפֵּל עַל־הַפִּוֹהֶה לֵיְלָה זֵרֶד הַפֵּן עָלֵיו:
10 וַיִּשְׁבֹע מֹשֶׁה שָּת־הָעָם בֹּכֶה לְמִשְׁפְּחֹתְיו שִׁישׁ לְפָּתַח מַשֶּׁה שָּלִי יְהְנָה לְמִבְּלֵּה מְשֶׁה בָע:
11 וַיִּשְׁבַלוֹ וַיִּחַר־אַף יְהֹנָה מְשְׁה וּבְעינֵי מֹשֶׁה רֵע:
11 וַיִּשְׁבָלוֹ וַיִּחַר־אַף יְהֹנָה לְמָה הְבִעינֵי מֹשֶׁה בְּעָי:
11 וַיִּשְׁבִי בְּשָׁה שָּל־יְהְנָה לְמָה בְּעָרִי יְלְבְּלֵּה וְלְמִיה בְּעָתִי חֵן בְּעֵינִי בְּעָבְי יְלְבְּהִיהוּ בְּיִרתֹשׁבִי וְנִבְּי שְׁבִּי עְלֵּבְ הַשְּׁב הַמָּח בְּחָב בְּעָבְי וְבְּלִי בְּשְׁב הַמָּב וְנִיּ בְּשָּׁר לְתָּב בְּשְּׁר וְבְּעָב בְּעָרִי וְבְּבְּעְתִי בְּבְּבְּר עְלֵי לֵעְל בְּעִבר וְשִׁבְּעִים בִּיְּנָה בְּעָבְי וְבְּבְיְתִי בִּיבְבְּר עְלֵי לֵבְלּי בְּעָב וְיִבְּיִבְ בְּשֶׁר לְתָּב בְּעָבְי וְבְּבְיְבְנִי בְבְבְּר וְצִבְּי וְבְבְיִבְ וְבְּבְיִבְים בִּיְּבְב בְּעָרִי בְּבְבְּר וְצְבְּיְבְיִבְי וְשְבְּבְים בְּיָבְ בְּבְר מְבָּבְי וְבְבְּבְעְתִי בִּיבְבְּר וְצְבְיבְרְתִי בִּיבְבְר מְבָּבְי וְבְבְּיבְנְתִי בְּבְבְעְתִי:
16 וַיִּבְרְבְּלְבְי בְבְבְעִתְי בִּיבְבְי מִבְּבְי שְׁב עְפָּרְי וְבְבְי בְבְּבְיתִי וְבְבְּבְעְתִי:
16 שִׁלְבְל אֲשֶׁר יְבְּבְי בְבְּבְיתִי בְּבְי בְבְבְיתִי בְּבְבְעְתִי:
16 שִׁלְבְל אֲשֶׁר בְּבְּבְי בְבְבְי בְבְּבְי בְבְבְיבְרִי בְבְבְיתִי וְבְבְבְעְתִי:
16 שִׁלְבְל אֲשָׁר בְּבְּבְי בְבְבְיבְר וְבְּבְי בְּבְבְי בְבְּבְי שְבִּב וְבְּבְי בְבְבִי בְבְבְּבְי בְבְבְי בְּבְבְי בְבִי בְּבְבְי בְבְבְי בְבְּבְי בְבְבְי בְבְּבְי בְבְיבְי בְבְּבְי בְבְיבְים בְּבְּבְי בְבְבְי בְבְים בְבְּבְים בְּבְבְּבְים בְּבְּבְי בְבְבְים בְּבְים בְּבְּבְבְים בְּבְים בְּבְבְּבְים בְּבְּבְים בְּבְבְים בְּבְבְים בְּבְבְּבְים בְבְּבְים בְּבְּבְּבְבְים בְּבְבְים בְּבְבְים בְּבְבְיבְים בְּבְבְים בְּבְבְים בְּבְבְיבְים בְּבְּבְיבְים בְּבְבְיבְבְיב בְּבְבְיבְיבְים בְּבְבְיבְים בְּבְבְיבְבְיב בְּבְבְיבְיבְים בְּבְּבְבְבְיב בְבְיב בְבְבְיב בְבְיב בְבְבְיב בְבְבְיב בְבְיבְבְיב בְבְּבְיב בְבְבְבְיב בְבְבְיב בְבְּבְבְיב בְבְבְבְבְיבְבְבְבְבְים בְּבְבְבְבְבְבְבְיב בְבְבְיב בְבְבְבְּבְבְיבוּב בְּבְבְבְבְבְבְיבְבְבְיב

—⊛ ONKELOS ഗ്ദ—— יָתָא עַל מַשְׁרִיתָא 🤊 וְכַד נָחֵת טַלָּא עַל עלוהי: בְּלֵילְיָא נְחֵת מַנָּא וֹשְׁמַע מֹשֶה יָת עַמָּא בְּכָן 10 לְזַרְעֲיַתְהוֹן גְבַר בָּתְרַע מַשְׁכְּנֵה וּתְקַף רָגְזָא דַייָ לַחֲדָא וּבְעֵינֵי משֶׁה בִּישׁ: 11 וַאֲמַר משֶׁה קֶדְם יְיָ לְמָא אַבְאֶשְׁתָּא לְעַבְדָּךְ וּלְמָא לָא אַשִּבָּחִית רַחַמִּין קֵדָמָךְ לִשַנָּאָה יָת מַטוּל כָּל עַמָּא הָדֵין עֵלֶי: 12 הַאָב אֲנָא לְכָל עַמָּא הָדֵין אָם בְּנַי אָנון דַאַמַרִת לִי סובַרִהִי בִתְקפָּרָ בְּמָא דִמְסוֹבַר תֻּרְבְּיָנָא יָת יָנְקָא על אַרְעָא דִּי קַיֶּמְתָּ לַאֲבָהָתוֹהִי: 13 מָנֶן לִי בִּסְרָא לִמֵיהַב לְכָל עַמָּא הָדֵין אָרֵי בָּכָן עַלַי לִמֵימַר הַב לָנָא בִּסְרָא וְנֵיכוּל: 14 לֵית אֲנָא יָכִיל בִּלְחוֹדִי לְסוֹבָרָא יָת כָּל עַמְא הָבִין אֲבֵי יַקִּיר מִנִּי: 15 וְאָם כְּבֵין אַהְ עָבֵד לִי קְטָלְנִי כְעַן מִקְטָל אִם אַשְׁכָּחִית רַחֲמִין קֶדָמֶךְ וְלָא אֶחֱזִי בְּבִשְׁתִּי: 16 וַאֲמֵר יְיָ לְמֹשֶׁה בְּנוֹשׁ קֶדָמַי שַבְעִין גַבְרָא מִסְבֵי יִשְׂרָאֵל דִי יְדַעַהְּ אֲרֵי אִנוּן סְבֵי עַמְּא וְסָרְכוֹהִי וְתִדְבַּר יַתְהוֹן לְמַשְׁכַּן יִמְנָא וְיִתְעַתְּדוּן תַּמָּן עִמְּרָ:

-⊗ RASHI ശ

10 בּכֶּה לְמִשְׁפְּחֹתִיוּ. מִשְׁפְּחוֹת מִשְׁפְּחוֹת נָאֱסְפִים וּבֹּרָכִם, לְפִרְטֵם תַּרְעֻמְתוֹן בְּגְלוּי. וְרַבּוֹתֵינוּ אָמְרוּ־ּּיּ יִּלְמִשְׁפְּחֹתִיוּ״ — על עִסְקֵי מִשְׁפְּחוֹת, עַל עֲרְיוֹת יְלְמִשְׁפְּחֹתִיוּ״ — על עִסְקֵי מִשְׁפְּחוֹת, עַל עֲרְיוֹת הַנְּאֲמָרוֹת לְהָם: 12 בִּי תֹאמֵר אֵלִי. שֻׁאַתָּה אוֹמֵר אֵלִי. שְׁאַתָּה בְּחֵה אֶת הְעָם״-ּיּ-ִּ יִשְׁצְּאָר וֹ בֵּוְ? ״לֵּף נְחַה אֶת הְעָם״-ּיִּ- יְשְׁבְּעָה וֹמְרִיּנִים אֶתְכָם וּמְחְרְפִים אֶתְכָם: עַל הָאַרְמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתְּ אַתְּכם וּמְחְרְפִים אֶתְכָם: עַל הָאַרְמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתְּ לִּאְבֹרְיִי. אַתָּה אוֹמֵר לִי לְשֵׂאתָם בְּחֵיקִי: 15 וְאִם בְּכָּה לָּאָבְיִתְּה אַשֶּׁר לִּיְבָּיְתִּה עִשְׁה בִּנְקַבְה, בְּשָׁהְרָאָה וֹּ לַאְבִּיְתִי. אַשְּׁה לִי. מְשָׁה בְּנְקַבָּה, בְּשֶׁהְרְאָהוּ עַתִּיד לְהָבִיא אַתְּי בְּבִייִם עַל זֹאת. אָמֵר לְפְנְיוּ: ״אִם בֵּן, הְרְגֵנִי תְּחִלְּהִי, אֶלְי, וְבִּיּתְ עִשְׁה לִּנִי לְבָּנִיוֹ: ״אִם בֵּן, הְרְגֵנִי תְּחִלְּהִי, אֶלְהָה לְבְנִים בְּתֹלְּהָתְּ בְּרָעְנוֹת שְׁהוֹב לְנִינִים בְּתִלְּנִים בְּתִינְם בְּתִיבִּ בְּתִיבִּי לְשִׁבְּיִי מִשְׁבְּרִים בַּתִלְּנִים בְּרִיבְּי מִמְּקוּנִים בְּתִלְיתִר מְשִׁבִּי מִּמְקוּנִים בְּרִעְתִי מִי בְּבִייִי בְּתִּבְים בְּתִּלְתִּי לְּעָתִי בִי תְשִׁשְּבְּתְנִי מִּבְּקְבִי מְנִים בְּתִלְּהָת לְבָּיִי זִּתְּלְבִּיי לְשִׁבּים הְרִאשׁוֹנִים הָרְאשׁוֹן: 16 אָמְלִינִם אְנִיל אִנֹבִי לְבִּדִּי״, וְחַוּקְבָּים הָרְאשׁוֹנִים הְרִאשׁוֹנִים הְרִאבֹי לְבִּיִיי, וְחַוּקְבִים הְרִאביי הַרְאשׁוֹנִים הְרִאשׁוֹנִים הְרָּתְּיִי לֹיבִּיִי, וְחַנְּבִייִם הְרִבּיִי לְּבִּיִיי, בְּיִיי, וְחִבּּבְּים הְרִים בְּתוֹנִים הְרִאשׁנִים הְרִּבּיִי בִּיי בְּיִבּיי, וְבִּיִיי, וְחִיבּים בְּרִים הָּבִּים בְּיִים בְּיִים בְּבְּיִיי, וְבִּיִייִי בְּיִי בְּיִיי, וְבִּיִים בְּיִּים בְּיִבּבִּיים בְּיִּבְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִבְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּנְיִיוֹי בְּיִין בְּיִיים בְּיִּים בְּיִים בְּיִּים בְּיִים בְּיִים בְּיִּים בְּיִים בְּיִים בְּיִּבְיִים בְּיִּבְיִים בְּיִבְּיִים בְּיִים בְּיִּים בְּיִּים בְּיִּים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִּים בְּיִים בְּיִּים בְּיִּים

הַיכָן הָיוּ, וַהֲלֹא אַף בְּמִצְרַיִם יָשְׁבוּ עִמְּהֶם, שֶׁנָּאֲמֵּר: ״לֵּךְ
וְאָסַפְּתָּ אֶת זְקְנֵי יִשְׂרָאֵלֹ״פֹּלּ אֶלָּא בְּאֵשׁ תַּבְעַרָה מֵתוּ,
וּרְאוּיִים הָיוּ לְּכָּךְ מִשִּׁרִּ״פֹּלְ אֶלֶּא בְּאֵשׁ תַּבְעַרָה מֵתוּ,
שְׁנְּהֲגוּ קּלוּת רֹאשׁ, כְּנוֹשֵׁךְ פָּתוֹ וּמְדַבֵּר בִּפְנֵי הַמֶּלֶךְ,
וְהֵהוּ ״נִיֹאַכְלוּ וַיִּשְׁתוּ״פֹּלְ וְלֹא רָצְה הַקְּרוֹשׁ בְּרוֹךְ הוּא לְּתַן אֲבַלוּת בְּמַתוּן תּוֹרָה, וּפְרַע לְהֶם כְּאון: אֲשֶׁר יִדְעִּתְּ בִּיִּ הָבְּעבֹּוֹדַת פֶּרָר, וְהִיּוּ מְרַחֲמִים אֲלֵיהֶם שׁוֹטְרִים בְּעבוֹדַת פֶּרֶר, וְהְיוּ מְרַחֲמִים אֲלֵיהֶם וּמִפִּים עַל בְּיִבְים בַּעֲבוֹדָת פֶּרֶךְ שְׁמָבִיר שָׁנְּתְמֵנוּ אֲלֵיהֶם שׁוֹטְרִים בְּגְרַבוֹיך שָׁנְתְמָנוּ צְלִיהֶם שׁוֹטְרִים בְּגְבוֹדְת פֶּרֶר, וְהִיוּ מְרָחָמִים אֲלִבִּיה אָתָב. מְחַם בְּרְרִים: ״אַשְׁרֵירָב שָׁנְצְטַעֲרוּ בְּצְרְתָוּ: וְלְּקָחְתָּ אֹתְם. מְחַבּי עְל בְּיִרִם בְּעֲבוֹדְת שֶּׁרְ שָׁנְתְמֵנּוֹ שְּׁרְאֵלְיוֹן, כְּבֶרְךְ שָׁנְבְּעִטְעֵרוּ בְּצְרְתְוּ: וְלְקַחְתָּ אֹתְם. מְחַבְּעִל וְיִנְהָבוּ בְּבְּרִים: ״אַשְׁרֵיכֶם שָּנִתְמֵנִּיתָם בְּרְנְסִים עַל בְּנִיו שֶׁל בְּבְרִים: ״אִשְׁרֵיכֶם שָׁנִּמְלְּיִי, בְּיִבְי שְׁנְבְּרִים וְּבְעָבִים וְיִבְּבְיוֹ שֶׁלְ מְּיִבְּ שְׁנִבְּנְסוּ עִם מְּבְּרִים וְּבְבָּנִם וְּנְבְנִיוֹ שְׁתִּבְּיִי שְׁנִבְּיִם וְּתְבְּבִי שְׁר בְּבְּרִים וְּלְבְבוֹי וְשְׁרָב בְּיִם שְׁנִבְּיִם וְּבְבָּיִם וְבְבָּבוֹ הְנִבְּוֹ הְיִבְּרִי וְשְׁבִּי הָפְבְּיוֹ שְׁכְבְּיוֹ בְּשְׁתְּ בְּיִם בְּבִּים תְּמְבִי הָקְּדְוֹשׁ בְּרוּהְ הוּא״: וְיִבְבְּרִי מְפִבְּי הָבְּבוֹי הְיִבְּבְיוֹ שְׁבְּרִים בְּבְּבִּים הְּיִבְּים הְיִבְּים הְּיִבְּים הְּבְּיוֹם בְּיִבְּים בְּבְּבִים בְּבְּבְים הְיִבְּים הְּיִבְּים הְיִבּים בְּבְּיִים בְּיִבְים בְּבְּבְיוּ בְּבְּבְּים בְּבְּבְים בְּבְּים בְּיִבְּים בְּבְּים הְבְּבִים הְּבְּבִים הְבּבּים בְּבְּבְים הְּבְּבְים בְּבְּים הְּבְּבְיוּ הְבְּבְיוּ הְּבְּבְּיִם הְּבְּבִּים הְּבְּים הְּבְּיוּ בְּבְיוּבְּבְיוּ הְיִבְּיִבְּים הְבִּים בְּבְּבִיוּ בְּבְּבִים הְּבְּבְּים בְּבְּבְיוּ בְּבְּבְּתִבּים הְבּבְיוּ בְּבְּבְיוּ בְּבְּבְיִים בְּבִים בְּבִים בְּבְּבְיוּ בְּבְּבְים בְּיִבְּיִים בְּבְּיִים ב

^{.53.} ספרי. 54. שמות לב, לד. 55. שמות ו, יג. 56. שמות ג, טז. 57. שמות כד, יא. 58. שם. 59. שמות ה, יד.

- 9 When the dew descended on the camp at night, the manna would descend upon it, so it was "packaged" and protected from spoiling or getting dirty.
- 10 Moses heard the people weeping with their families, both about what they would eat and about the restrictions the Torah placed on whom they could marry, each one at the entrance to his tent. This was the ninth time that the people challenged God's ability to provide for them in the desert. So God became very angry, and Moses also considered it evil.
- 11 Moses said to God, "Why have You treated me, Your servant, so badly? Why have I not found favor in Your regard, that You place the burden of this entire people upon me?
- 12 Did I conceive this entire people? Did I give birth to them, that You say to me, 'Carry them in your bosom, as a nursing woman carries a suckling,' to the land You promised their forefathers?
- 13 Where can I get meat to give all these people? For they are crying to me, saying, 'Give us meat to eat.'
- 14 And now that You have killed the 70 elders, **I cannot carry** the responsibility of **this entire people alone**, **for it is too hard for me.**"
- 15 God then showed Moses the punishment He was planning on giving the people for behaving this way. But Moses, feeling for his people, took this as a personal affront: "If this is the way You want to treat me, please kill me first, if I have found favor in Your regard, so that I not see my evil [a euphemism for 'this evil You intend to do to them']." So, God did not punish them as He intended to, but instead inflicted a milder form of punishment, as will be described presently.
- 16 But first God addressed Moses' complaint about not being able to lead the people by himself. God said to Moses, "Assemble for Me 70 other elders of Israel to replace those that just perished. Assemble individuals who you know were the people's elders in Egypt and who had been appointed by the Egyptian taskmasters as foremen to oversee their work. Since they had been beaten on account of their people, so they earned the right to be their leaders, just like those who became the princes. You shall coax them into accepting this office by telling them how fortunate they are to be selected as leaders of God's children. At the same time, however, stipulate that they accept this office with the awareness that the people are sometimes difficult to deal with. Pring them to the Tent of Meeting, and they shall stand there, in front of everybody, and enter the tent together with you so they can be present when you hear My words. In this way, the people will understand that they must honor and respect them.

^{88.} Arachin 15ab. 89. Exodus 5:14. 90. Above, 7:2. 91. Rashi on 11:17.

17 וְיֵבֵרְהִּי וְדַבַּרְתִּי עִפְּהְ שֶׁם וְצֵּשְׁאָוּ אִהְּהְ בְּטִשְׁא חָעָם וְנְשִׁאָוּ אִהְּהְ בְּטִשְׂא חָעָם וְנְשִׁאָוּ אִהְּהְ בְּטִשְׂא חָעָם וְנְשִׁאַוּ אִהְּהְ בְּטִשְׂא חָעָם וְנְשִׁאַוּ אִהְּהְ בְּטִשְׂא חָעָם וְנְשִׁאַוּ אַהְרָבְּיִהְ וְעָבְלְּהָוּ וְצִשְׁאָוּ אִהְּהְ בְּטִשְׁא חָעָם וְנְאַכְלְתָּם בְּשָׂר בִּי־טִּוֹב לֶנוּ בְּטִּצְרֵים וְנָתַוֹ יְהִוֹּה לָכֶם בְּשָׂר וְנִבְּלְוּ וְלָא עִשְׂרִים יְוֹם אָחָר הְּאַבְלְּוּוֹ וְלָא יוֹם: 20 עַר וּ וְאָבְלְהָם עָר אֲשֶׁר בְּקּרְבְּבֶׁם וְהְיָהְ לְכֶם בְּשָּׁר בִּי־טְוֹב לֶנוּ בְּטִּבְרְהִוּ וְלָא עִשְׂרִים יְלִא עֲשְׂרִים וְלָא עֲשְׂרִים וְלָא עֲשְׂרִים וְלָא עִשְּׁרִים וְלָא עִשְּׁרִים וְלָא וְבָבְוֹ לְבָּנְיוֹ בְּנְבִי בְּקְרְבְּוֹ וְלָא יוֹם: 20 עַר וּ בְּשָׁר צִּשְׁר בְּבְּרְבְּיֹ וְבְּבְּרוּ וְשָׁהְ וְבְבֶּר וְבְּבְּרִים וְלָא עִשְׁרִים וְלָא עְשְׁרִים וְלָּא וְנְבְבְּר וְבְּבְּרִים וְלָא עִשְׁרִים וְלְאָם וְבְּבְּרְיִם וְלָאוֹ וְלָא וְנְבְּבְוֹיוֹ וְלָא וְבְבֵּרְוֹ וְלָא וְבְבֵּרְוֹם וְלָאוֹ וְלָאוֹ וְלָא וְנְבְּבְוֹים וְבְּבְּרְיִם וְבְבְרְבְּיִיוֹ בְּבְּבְרְיִם וְנְבְעִוֹם וְלָּבְיוֹ וְבְבָּרְוֹם וְמָבְלְוּ הְנָבְיוֹ בְּנְבְּיוֹ בְּנָבְיוֹ בְּנְבְּבְּוֹ וְבְבָּרְוֹב וְשְׁבְּלְוֹית וְבְבָּרְוֹי וְבְבָּרְוֹי וְבְבָּרְוּתְ וְבְבָּרוֹ וְבְבְּרְוּתְ וְבְבָּוֹיוֹ בְּבְבְרִיוֹ בְּבְבְיוֹ בְּבְבְיוֹ בְּבְבְּיוֹ בְּנְבְיוֹ בְּבְבְּיוֹ בְּבְבְּיוֹ בְיִבְם וְבְּבְיוֹת וְבְבָּבְיוֹ בְּנְבְבְּיוֹ בְּנְבְיוֹ בְנְבְבְּיוֹ בְּבְבְּבְיוֹ בְּבְבְּבְיוֹ בְּבְבְּיוֹ בְּבְבְּיוֹ בְּבְבְּבְיוֹ בְּבְבְּיוֹ בְּבְבְּיוֹ בְּבְבְיוֹ בְּבְבְּיוֹ בְּבְבְיוֹ בְּבְבְּיוֹ בְּבְבְּבְיוֹ בְּבְבְּיוֹ בְּבְּבְּבְיוֹ בְּבְבְיוֹ בְּבְבְּיוֹ בְּבְבְּיוֹ בְּבְבְּבְיוֹ בְּבְבְּבְיוֹ בְּבְבְּבְיוֹ בְּבְבְיוֹ בְּבְבְיוֹ בְּבְבְּבְיוֹ בְּבְבְּבְיוֹ בְּבְבְיוֹ בְבְּבְבְיוֹ בְּבְבְיוֹ בְבְבְּבְיוֹ בְּבְבְּבְיוֹ בְּבְבְיוֹ בְּבְבְּיוֹ בְּבְבְיוֹ בְּבְבְּבְיוֹ בְּבְבְּבְיוֹ בְבְבְּבְּבְּבְּבְּבְּבְיוֹ בְּבְבְּבְּבְוּבְבְּבְּבְיוֹ בְבְבְּבְיוֹ בְּבְבְבְּבְבְּבְּבְוּבְיוֹ בְּבְבְבְּבְּבְּבְיוֹ בְּבְבְבְּבְבְּבְּבְיוֹ בְּבְבְּבְבְּבְבְּבְבוּ בְּבְבְּבְוֹבְיוּבְבְבְּבְבְּבְבְּבְיוֹ בְּבְבְבְבְ

ַן וְאֶתְגְלֵי וַאֲמַלֵּל עִמְּךְ תַּמְּן 17 וַאֲרַבֵּי מִן רוּחָא דַעֲלָךְ וַאֲשַׁוֵי עַלֵיהוֹן וִיסוֹבָרוּן עִמֶּךְ בִּמַטוּל עַמָּא וְלָא תְסוֹבַר אַתְּ בִּלְחוֹדְךָ: ולְעַמָּא תֵימַר אָזְדַמְנוּ לִמְחַר 18 וִתֵיכִלוּן בָּסָרָא אֲרֵי בִּבֵיתוּן קַדָם יָיָ לְמֵימֵר מַאן יוֹכְלִנְּנָא בִּסְרָא אָרֵי טַב לָנָא בְּמִצְרַיִם וְיִתֵּן יְיָ לְכוֹן בְּסְרָא וְתֵיכְלוּן: 19 לָא יוֹמָא חַד הֵיכְלוּן וְלָא תְרֵין יוֹמִין וְלָא חַמְשָׁא יוֹמִין וְלָא עַשְׂרָא יוֹמִין וְלָא עֶשְׂרִין יוֹמִין עד יְרַח יוֹמִין עד דִי zo יוֹמִין תקוצון בַּה וִיהֵי לִכוֹן לִתַקּלָא חֵלַף דְּקַצְתוּן בְּמֵימְרָא דַייָ דִּשְׁכִינְתֵּה שָׁרְיָא בִינֵיכוֹן וּבְכֵיתוּן קֶדְמוֹהִי לְמֵימַר לְמָא דְנַן נְפַקְנָא מִמִּצְרָיִם: נאָמַר מֹשֶה שִׁית מְאָה אַלְפִין 21 גַבְרָא רִגְלָאָה עַמָּא דִּי אֲנָא בֵינֵיהוֹן וְאַתְּ אֲמַרְתְּ בִּשְׂרָא אֶתֵן לְהוֹן וְיֵיכְלוּן יְרַח יוֹמִין: 22 הַעְן וְתוֹרִין יִתְנַכְסוּן לְהוֹן הַיְּסַבְּקוּן לְהוֹן אָם יָת כָּל נוֹנֵי יַמָּא יִתְכַּנְשוֹן לְהוֹן הַיָּסַפְּקוֹן לְהוֹן:

−® ONKELOS ଔ——

- 80 RASHI 03

17 **וְיָרַדְּהִּיֹּ.** זוֹ אַחַת מֵעֶשֶׂר יְרִידוֹת הַכְּתוּבוֹת בַּתּוֹרָה: ּ וְ**אָרַבֵּי״, יְלְא** עִמְּהֶם: וְ**אָצַלְהִיּ.** כְּתַרְגוּמוֹ: ״וַאֲרַבֵּי״, בְּמוֹ: ״וְאֶל אֲצִילֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל״º: וְשַׂמְהָּנ עֲלֵיהֶם. לְמָה משֶׁה דוֹמֶה בְּאוֹתָה שְׁעָה? לְנֵר שֶׁמֻנְּח עַל גַּבֵּי מְנוֹרָה וָהַכּל מַדְלִיקִין הֵימֶנוּ וְאֵין אוֹרוֹ חָסֵר כִּלוּם: **וְנָשְׂאוּ אִתְּךְּ.** הַתְנֵה עִמְּהֶם, עַל מְנָת שֶׁיִקַבְּלוּ עֲלֵיהֶם טֹרַח בְּנֵי, שֶׁהֵם טַרְחָנִים וְסַרְבָנִים: **וְלֹא תִשָּׂא אַתָּה לְבַדֶּרְ.** הֲרֵי תְּשׁוּבָה לְמַה שֶּׁאָמַרְתָּ: "לֹא אוּכַל אָנֹכִי לְבַדִּי": 18 **הּתְקַדְּשׁוּ**. הַזְמִינוּ עַצְמְכֶם לְפַרְעָנוּת, וְבֵן הוּא אוֹמֵר: ״וְהַקְדִּשֵׁם לְיוֹם רָברְגָה"⁶: 20 עַד חֹבֶשׁ יָמִים. זוֹ בַּכְּשֵׁרִים, שֶׁמִּתְמַצִּין עַל מִטּוֹתֵיהֶן וָאַחַר כָּךְ נִשְׁמְתָן יוֹצְאָה. וּבְרְשָׁעִים הוּא אוֹמֵר: ״הַבְּשָּׂר עוֹדֶנוּ בֵּין שִׁנֵּיהֶם״²٠. כָּךְ הִיא שְׁנוּיָה בְּסִפְרֵי, אֲבָל בִּמְכִילְתָּא שְׁנוּיָה חִלּוּף: הָרְשָׁעִים אוֹכְלִין וּמִצְטַעֲרִין שְׁלֹשִׁים יוֹם, וְהַכְּשֵׁרִים ״הַבְּשָׂר עוֹדֶנּוּ בֵּין שָׁנֵיהֶם״: עַד אֲשֶׁר יָצֵא מֵאַפְּכֶם. כְּתַרְגּוּמוֹ: ״דִּי תִקוֹצוּן בָּה", יָהֵא דוֹמֶה לָכֶם כִּאִלוּ אֲכַלְתֶּם מִמֶּנוּ יוֹתֵר מִדַּאי, עַד שֶׁיוֹצֵא וְנִגְעָל לַחוּץ דֶּרֶךְ הָאַף: וְ**הָיָה לָבֶם לְזָרָא.** שָׁתִּדְיוּ מְרַחֲקִין אוֹתוֹ יוֹתֵר מִמַּה שֶּׁקֵרַבְתֶּם. וּבְדִבְרֵי רַבִּי מֹשֶׁה הַדִּרְשָׁן רָאִיתִי, שֶׁיֵשׁ לְשׁוֹן שֶׁקּוֹרִין לְחֶרֶב ״זְרָא״: אָת ה' אֲשֶׁר בְּקְרְבְּכֶם. אִם לֹא שֶׁנְּטַעְתִּי שְׁכִינָתִי בֵּינֵיכֶם, לֹא גָבַה לְבַבְּכֶם לִכָּנַס לְכָל הַדְּבָרִים הַלְּלוּ: 21 שׁשׁ מאוֹת אֶלֶף רַגְּלִי. לֹא חָשׁ לִמְנוֹת אֶת הַפְּרָט, שְׁלֹשֶׁת

אֲלָפִים הַיְתַרִים. וְרַבִּי מֹשֶׁה הַדִּרְשָׁן פֵּרַשׁ: שֶׁלֹּא בְכוּ אֶלֶא אוֹתָן שֶׁיָצְאוּ מִמִּצְרֵיִם: 22 **הֲצֹאן וּבָקָר יִשְּׁחֵט.** וָאֵין אָחָד מֵאַרְבָּעָה דְבָרִים שֶׁהָיָה רַבִּי עֲקִיבָא דּוֹרֵשׁ, וְאֵין רַבִּי שָׁמְעוֹן דּוֹרֵשׁ כִּמוֹתוֹ. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: "שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף רַגְלִי וְאַתָּה אָמַרְתָּ בָּשָׂר אֶתֵּן לְהֶם וְאָכְלוּ חֹדֶשׁ יָמִים, הֲצֹאן וּבָקָר וְגוֹ׳״, הַכֹּל כְּמַשְׁמְעוֹ — מִי יַסְפִּיק לְהֶם? כְּעִנְיָן שֶׁנָּאֱמַר: ״וּמָצָא כְּדֵי גְאֻלְּתוֹ״כֹּ. וְאֵיזוֹ קָשְׁה ווֹ, אוֹ: ״שָׁמְעוּ נָא הַמּרִים״ ּ ֹיְלָא, לְפִי שֶׁלֹא אָמֵר — זוֹ, אוֹ: ״שָׁמְעוּ נָא הַמּרִים בָּרַבִּים, חָסֵךְ לוֹ הַכָּתוּב וְלֹא נִפְרַע מִמֵנוּ, וְזוֹ שֵׁל מִרִיבָה הָיִתָה בַּגָּלוּי, לְפִיכָךְ לֹא חִסֵּךְ לוֹ הַכָּתוּב. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: חַס וְשָׁלוֹם, לֹא עָלְתָה עַל דַּעְתוֹ שֶׁל אוֹתוֹ צַּדִּיק בְּרָ! מִי שֶׁבָּתוּב בּוֹ: ״בְּכָל בֵּיתִי נָאֲמָן הוּא״5٠, וֹאמַר: ״אֵין הַמְּקוֹם מַסְפִּיק לְנוּ״? אֶלְא, כָּךְ אָמֵר: ״שַׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף ַרגְלִי וְגוֹ׳, וְאַתָּה אָמַרְתָּ בָּשָׂר אֶתֵּן׳ לְחֹדֶשׁ יָמִים, וְאַחַר כָּךְ תַּהֲרֹג אָמָה גִדוֹלָה כָּזוֹ! <הֲצֹאן וּבָקָר יִשְּׁחֵט לָהֶם׳ ּבְּדִי שֶׁיֵּהָרְגוּ, וּתְהֵא אֲכִילָה זוֹ מְסַפַּקְתָּן עַד עוֹלָם? וְכִי שָׁבְחֲךָ הוּא זֶה? אוֹמְרִים לוֹ לַחֲמוֹר: טֹל כּוֹר שְׂעוֹרִים וְנַחְתֹּךְ רֹאשֶׁךְ״? הֲשִׁיבוֹ הַקְּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: ״וְאָם לֹא אָתֵּן, יֹאמְרוּ שֶׁקְצְרָה יָדִי. הֲטוֹב בְּעֵינֶיךְ שֶׁיַּד ה' תִּקְצַר בְּעֵינֵיהֶם? יֹאבָדוּ הֵם וּמֵאָה כַּיּוֹצֵא בָהֶם וְאַל תִּהִי יָדִי ַקצָרָה לִפְנֵיהֶם אֲפִלוּ שָׁעָה אֶחָת״:

^{.60} שמות כד, יא. **.61** ירמיה יב, ג. **.62** במדבר יא, לג. **.63** ויקרא כה, כו. **.64** במדבר כ, י. **.65** במדבר יב, ז.

- 17 I will descend and speak with you there, and I will elevate them by taking some of the spirit that is upon you and bestowing it upon them. This will not diminish your Divine spirit in any way. Then they must accept your stipulation to bear the burden of the people together with you, so that you need not bear it alone. So much for your complaint about having to lead the people by yourself.
- 18 As for the people who complained about not having enough meat, you shall say to them, 'Prepare yourselves for punishment tomorrow, when you shall eat meat, for you have cried in God's ears, saying, "Who will feed us meat? For we had it better in this respect in Egypt." Therefore, God will indeed give you meat, and you shall eat.
- 19 But the most wicked among you will perish as soon as they bite into it. The more righteous among you, however, shall not perish instantly, but instead shall eat it not for one day, not for two days, not for five days, not for ten days, and not for twenty days,
- 20 but for a full month, until they loathe it so much that it seems as though it is coming out their nose and nauseates them so much that they will never want to see it again. From another perspective, it is the righteous among you who will perish instantly, while the wicked will suffer for a full month before perishing. In any case, God knows you are complaining not because of the meat but because you have despised God, who dwells among you now that He has given you the Torah, and have cried before Him, saying, "Why did we ever leave Egypt?" The fact that God dwells among you has made you arrogant and self-concerned, instead of humble and self-effacing.'"
- 21 When he heard this, Moses said back to God, "The people in whose midst I am number approximately 600,000 on foot,92 and You say, 'I will give them enough meat to eat for a full month.'
- 22 How can You possibly do this? If a flock and a herd were slaughtered for them, would it suffice for them? If all the fish of the sea were caught for them, would it suffice for them?"

- & CHASIDIC INSIGHTS 03-

21 The people in whose midst I am number six hundred thousand on foot: There are two words for "I" in Hebrew; the one used in this verse (anochi) is the rarer one and the one used by God at the giving of the Torah on Mount Sinai: "I am God, your God, who took you out of Egypt, a house of bondage." By using this word for "I," Moses alluded here the importance of every single Jew, even those who might be considered to be the "feet" of

the people. The "I" of God was revealed at Mount Sinai in the collective merit of each and every one of the 600,000, even the "feet"-people. As our sages teach, were even one Jew missing at Mount Sinai, the Divine Presence would not have revealed itself.⁹⁴ Similarly, we must relate to everyone we meet as an integral part of the ultimate plan to reveal Godliness in the world.⁹⁵

^{92.} The exact number, given above (1:46), was 603,550. Alternatively, Moses referred only to those who were already adults when they left Egypt; this number was exactly 600,000 (Exodus 12:37). The other 3,550 became adults after the Exodus. **93.** Exodus 20:2. **94.** *Bereishit Rabbah* 7. **95.** *Likutei Sichot*, vol. 1, p. 89.

−⊗ ONKELOS ശ—

נאַמַר יִי לִמשָה הַמֵּימִרָא דַייַ 23 יִתְעַכָּב כָּעַן תַּחֵזֵי הַיִּעַרְעַנַּךְ פִּתְגַּמִי אָם לָא: 24 וּנְפַּק מֹשֵה וּמַלֵּיל לעמא יַת פָּתגמיַא דַייַ וּכְנַשׁ שַׁבִעִין גַבָּרָא מִסְּבֵי עַמָּא וַאֲקֵים יַתַהוֹן סְחוֹר סְחוֹר לְמַשְׁבָּנַא: ואָתגּלִי יִיָּ בַּעֵנָנָא ומַלֵּיל עמַה 25 ורבי מן רוחא די עלוהי ויהב על שבעין גברא סביא והוה כד שרת עַלֵיהוֹן רוחַ נִבוּאָה וּמִתְנַבְּאִין וִלָא פַסְקִין: 26 וְאָשְׁתַאַרוּ תַּרֵין גְבַרִין בְּמַשִׁרִיתָא שום חַד אֱלְדָד וְשוּם תַּנַיַנַא מֵידַד וֹשָׁרַת עֵלֵיהוֹן רוּחַ נבואָה ואַנון בַּכְתִיבֵיַא ולַא נפַקו למשכנא ואתנביאו במשריתא: בי וֹרָהָט עוּלֶמָא וְחַוִּי לְמשָה 27 וַאָמַר אֵלְדָד וּמֵידַד מִתְנַבִּאִין בְּמַשְׁרִיתָא: 23 וַיָּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה הְיִדְ יְהוֶה תִּקְצֶר עַתְּה תִּרְאֶה הַיִּקְרְהְ דְבָרָי אִם־לְּא: 24 וַיִּצֵא מֹשֶׁה וַיִּדְבֵּר אֶל־הָעֶׁם הַיִּקְרְהְ דְבָרָי אִם־לְא: 24 וַיִּצֵא מֹשֶׁה וַיִּדְבֵּר אֶל־הָעֶׁם אַתְּם סְבִיבְר יְהוֹּה וַהַּאָהֶל: 25 וַיִּבֶּר יְהוֹּה וֹ בֶּעְנָן וַיִּדְבֵּר אֵלִיוֹ וִיּהֵן עַל־שִׁבְעִים אִישׁ הַזְּמֵגִים וַיְּאָצֵל מִן־הָרוּת אֲשֶׁר עָלְיוֹ וַיִּהֵן עַל־שִׁבְעִים אִישׁ הַזְּמֵגִים וְיִּאָא מִיְּיִם הָּבְּיוֹ וַיִּהְנִבְּאוֹ וְלָּא יָםְפוּי: 26 וַיִּשְׁאַרְוּ שְׁבֵּיר וְשֵׁם הַבְּיִּהְים הְבִּיְתְים הְבִּיתְ וְלָא יִצְאוּ הַבְּעִים וְלָא יִצְאוּ בְּמְוֹנְה שִׁם הָבִירְוֹ וְנִיּמְ הַבְּנְיִם וְלָּא יִצְאוּ בְּמְּהְנָה וְבִּים הְלֹּא וְיִּאוּ בְּבְּתְבִּים וְלָא יִצְאוּ בְּמְהַנָּה וְנִיבְין הַנְּעָר וַיִּנְּר לְמִשֶּׁה הַיִּלְים הְלֹא וְיִּאוּ בְּמְהַנָּה בְּמְהַנָּה בְּמְּתְבָּה וְנִיבְין הַנְּעָר וַיִּנְּר לְמִשֶּׁה בִּמְתְנָה: 27 וַיִּבְּר וְמִבּל בְּמִבְּר וְמִבּין בְּתִּנְה בְּמְהַנָּה בְּמְהַנָּה בְּמְהְנָה בְּמְהְנָה בְּמְהַנְבְין הִיּבְּאוֹ בְּמְהְנָה בְּמְהְנָה בְּמִבְּאוֹ בְּמְהְנָה בְּמְהְנָה בְּמְהְנָה בְּמְהַנָּה בְּמְהָנָה בְּמִהְנָה בְּמְהַנָּה בְּמְהְנָה בְּמְהְנָה בְּמְהְנָה בְּמִבְּים בְּמְהָנָה בְּמִיה בְּמְהְנָה.

⊗ RASHI 🗷

לְבִדּוֹ. כְּךְ מְפֹּרָשׁ בְּסִפְּרֵי. וְאֻנְקְלוֹס תִּרְגֵם: ״וְלָא פְּסְקִּוּ״, שֶׁלֹא פְּסָקְה נְבוּאָה מֵהֶם: 26 וַיִּשְׁאֲדוּ שְׁנֵּי אֲנְשִׁים. מֵאוֹתְן שֶׁנְבְּחֲרוּ. אָמְרוּ: ״אֵין אָנוּ בַּדְּאִין לִגְּדָלְה זוֹ״: יְּאַבְּּחָ בָּמְבֹּרְרִים. שָׁבָּהֶם לְּסַנְּהֶדְרִין. וְנַבְּתְּבוּ וְשָׁנִים עְשָׁר שְׁבָּטִים, שִׁשְׁה שַׁשְׁה לְבָל שֵׁבֶט וְשַׁבֶּט, חוּץ מְשְׁנֵים עְשָׁר שְׁבָּטים שָׁאֵין מַגִּיע אֲלִיהֶם אֶלְא חֲמִשְׁה חֲמִשְׁה מְשְׁה, מְשִׁבְּטוֹ זְמֵן אָמִר מֹשֶׁה: ״אֵין שֵׁבֶט שוֹמֵע לִי לִפְחוֹת מִשְּבְטוֹ זְמֵן אָמִר מֹשֶׁה: ״מִין שֵׁבֶט שוֹמֵע לִי לִפְחוֹת מִשְּבְטוֹ זְמֵן אַחִר״. מָה עְשָׁה? נְטַל שָׁבְעים וּשְׁתֵּים פְּתָקִין וְכָתַב על שִׁבְעים וּשְׁנִים חָלָק. וּבַרר מִכְּל שַׁבֶט וְשַׁבֶּט שִׁבְּעִים וּשְׁנִים אָמָר לְהָם: ״יְלוּ פִתְקֵיכֶם שְׁאָה, וְהִיוּ שְׁבְעִים וּשְׁנִים אָמָר לְהָם: ״יְלוּ פִּתְקֵיכֶם שְּשָׁה, וְהִיוּ שְׁבְעִים וּשְׁנָים אָמֵר לְהָם: ״יְלוּ פִּתְקֵיכֶם שָּשְׁר, וְמִי שֶׁעְלָה בְיִדוֹ ״וְקַן״ — נִתְקַדֵּשׁ, וּמִי שֶּעְלָה בְיִדוֹ ״וְקַן״ — נִתְקַדֵּשׁ, וּמִי שֶּעְלָה בְיִדוֹ ״וְקַן״ — נִתְקַדֵּשׁ, וּמִי שֶּעְלָה בְיִדוֹ חִלְק — אָמֵר לוֹ: ״הַמְּקוֹם בֹץ מִשְׁב לֹא חָפִץ בְּהִי. שֶּּעְלָה בְיִדוֹ חִלְק — אָמִר לוֹ: ״הַמְּקוֹם בֹן מִשְׁב לֹא חָבִים בּוֹ מִישְׁה. נִישׁ אוֹמְרִים: גֵּרְשׁוֹם בֵּן מִשְׁה הָיָה: עִּי שִׁתְּלִיב בְּיִבּיִי שִׁנְעִים וּשְּבְּי בְּיִבְּיִי בְּיִבְּי בְּיִי שְׁבְּיִי בִּי שִׁנִים בּיִבְּיִי בְּיִבְּיִי בְּיִבְּיִי בְּשִׁהְּחִים בְּיִבְּיִי בְּיִבְּיִי בְּיִבְּיִי בְּיִבְיִים בְּבְּיִי בִּי שִׁיִּבְיוֹ בְּיִבְיִים בְּחִוֹת בְּיִבּי בְּיִבּי בְּיִבּי בְּיִבְּיִי בְּיִי בְּיִבְיִי בְּיִבְּיִי בְּיִבּי בְּיִבְּיִי בְּיִי שְׁנִים בְּיִבּיי בִּי בְּיִבּי בְּיִבּי בְּיִבּי בְּיִי בְּיִר בְּיִי בְּיִבְיִי בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִבּיי בְּבִיי בְּיִבְּיִים בְּיִיים בְּיִייִים בְּיִיים בְּיִבְּיִים בְּיִּבְּיִים בְּיִבְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִּיְיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִּיִים בְּיִבְּיִים בְּיִּיִים בְּיִייִּים בְּיִייִים בְּיִיים בְּיִבְּיִים בְּיִים בְּיִּיִים בְּיִּיְּיִים בְּיִּבְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִּיְיִים בְּיִּיּיִי

23 עתה תרְאָה הַּיִּקְרְךְּ דְּבְרִי. רַבְּן גַּמְלִיאֵל בְּנוֹ שָׁל
רַבִּי יְהוּדְה הַנְּשִׂיא אוֹמֵר: ״אִי אֶפְשָׁר לַצֵמֹד עַל הַטְּפֵל:
רַבִּי יְהוּדְה הַנְּשִׂיא אוֹמֵר: ״אִי אֶפְשָׁר לַצֵמֹד עַל הַטְּפֵל:
מַאַחַר שָׁאֵינְן מְבַקְשִׁים אֶלֶּא עֲלִילָה, לֹא תַסְפִּיק לְהָם,
נֹסְוּפָן לְדוּן אֲחֲרֶיךְ — אִם אַתָּה נוֹתֵן לְהֶם בְּשַׁר בְּהֵלְה
יֹאמְרוּ: יגַּסְה בִּקְשְׁנוּ, חַיָּה וְעוֹף בִּקְשְׁנוּ, דְּגִים וַחֲגְּבִים
בַּקַשְׁנוּ: ״אָמַר לוֹ: ״אִם בֵּן יֹאמְרוּ שֶׁקְצְרָה יְדִי״. אָמֵר
הְיִקְרְךְּ דְבָרִי׳ — שָׁלֹא יִשְׁמְעוּ לְּךְּ״. הְלָךְ מֹשֶׁה לְפִיְּטָן,
אָמֵר לֹּהָם: ״חֲיֵד ה׳ תִּקְצָר? יְהַן הִבָּה צוּר וַיִּזוּבוּ מִיִּם
בְּוֹ לְחָם יוּכַל תַּתי״. אְמְרוּ: ״פְּשָׁרָה הִיא זוֹ, אִין
וְגוֹי לְבָּה לֶּתְרִיי שְׁמְעוּ לֹוֹ: ״שְׁמְתוּ שְׁאֵלְתֵנוּי״. וְזֶהוּ שֶׁנֶּאֲמָר: ״וַיֵּצֵא מִשְׁה
בִּוֹ בְּחַ לְמִלֹאות שְׁאֵלְתֵנוּ״. וְזֶהוּ שֶׁנְּעֵנוּ לֹוֹ: ״וְיָבֶא מִשְׁה
בִּיִם לְּחָב יִּיְלָן שָּלֹא שְׁמְעוּ לוֹ: ״וְיָבֶא מִשְׁה
בִּיִן לְמְלֹאות שְׁאֵלְתֵנוּ״. וְזֶהוּ שֶׁנְמִינוּ לוֹ: ״וְיָבֵא מִשְׁה
בִּיִּן בְּלִבְית בְּלִם לְּתִים בְּלִוֹי שִׁלְּמִנוּי. וְנִבְּוֹ שִׁלְּעִר לֹּבִי לְּתִים בְּלִים בְּלִים בְּלִם בְּלִים בְּלִים בְּלִים בְּלִים בְּלִים בְּלִים בְּלִים בְּלִבּי מִּשְׁר בִּבְיִים אַלִּים בְּלִים בְּלִים בְּלִים בְּלָּם בְּלִים בְּלִים בְּלִים בְּלִים בְּלִים בְּלֵּם בְּלִים בְּלִים בְּלִים בְּלִים בְּלִים בְּלִים בְּלִים בְּלִים בְּלִּבְייִבּי בִּנִים בְּלִבְּיִי בְּלִבְיים בְּלִים בְּלִבְיים בְּלִּבְיִים בְּלִּבְיים בְּלִבְיִים בְּלִים בְּלִים בְּלִים בְּלִים בְּלִים בְּלִים בְּלִים בְּלִישׁר בְּיִּים בְּלִבְיים בְּיִבּיוֹ בְּיִבּי בְּיִים בְּלִבּייִים בְּיִים בְּנִים בְּיִים בְּלִים בְּיִבּים בְּתִים בְּלִבּיי בְּיִבּי לִיִם בְּיִבּים בְּיִים בְּלִים בְּיוֹ שִׁלּים בְּבִי בְּיִים בְּבִּבּים בְּיִים בְּבְיוֹ בְּבְּעִים בְּיִיבְּא בְּיִים בְּיִים בְּיִבְּים בְּיִבּים בְּיִיבּים בְּבְּיִבּים בְּיִּבְים בְּיִבְּים בְּבְּים בְּיִים בְּבְּים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִבְּיִים בְּיִבְּים בְּיִים בְּלְבִים בְּיִים בְּיִיבְּיוּי בְּיבְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיוֹים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיבְּי

.66 תהלים עח, כ

prophecy **rested upon them** anyway. **They were among those** upon whose ticket the word "elder" had been **written**, but **they did not go out to the Tent** of Meeting, because they felt unworthy of the gift of prophecy. **But** God rewarded them for their humility and gave them the gift of prophecy anyway, ⁹⁶ so instead **they prophesied in the camp**.

27 The lad Gershom, Moses' son, ran and told Moses, saying, "Eldad and Meidad are prophesying in the camp!"

^{96.} Sifrei, Beha'alotecha 95.

- 23 Then God said to Moses, "This is blasphemy! Do you indeed think that God's power is limited? I will show you that it is not, and you will now see if what I said happens to you or not!" Nonetheless, although God felt it was necessary to show Moses that His power was unlimited, He did not punish him for doubting God's power. On a deeper level, Moses did not question God's power; rather, he was trying to convince God not to kill the offenders. He said, [22] "Shall a flock and a herd be slaughtered for them, and this be their last meal? Will You look humane if you feed them and then kill them?" [23] To this, God replied to Moses, "If I kill them without feeding them first, it will look as if I killed them because I was not able to fulfill their request. **Should God's power appear limited?** No, I have to satisfy them first and then kill them." Moses then tried to argue that it would be pointless to do this. He said, [22] "Do You think that if a flock and a herd were slaughtered for them, it would suffice for them? No matter what You do, they won't be satisfied; they'll keep asking for something else." God replied to Moses again in the same way: [23] "True enough, but if I do nothing, people will say that I could not fulfill their request at all. Should God's power appear limited?" So Moses said, "Let me try to appease them." God replied, "Go ahead, but they will not listen to you. You will now see if what I said—that they will not listen to you—happens to you or not."
- 24 Moses went out of the Tent of Meeting and told the people what Gop had said: He first told them that God was going to appoint a new set of 70 elders. He then said to the complainers, "Is God's power limited? Just as He provided us with water and bread, He can provide us with additional meat!" But the complainers did not believe him, and insisted that God could not provide them with this meat. So Moses told them to prepare themselves to be punished on the morrow, and that they would be punished through eating the very meat they had asked for. In order to fulfill God's first directive, Moses took 72 tickets, wrote the word for "elder" on 70 of them, and left two of them blank. He then took six elders from each tribe, a total of 72, and had them each take a ticket from the box. The 70 who selected a ticket with the word "elder" became the 70 selected to become Moses' assistants; the other two did not. In this way he avoided making any of the tribes jealous. He assembled these 70 of the people's elders and positioned them around the Tent of Meeting.
- 25 God descended in a cloud and spoke to him, and He elevated them by taking some of the spirit that was on Moses and bestowing it on the 70 elders. And when the spirit rested upon them, they prophesied, but they did not continue afterwards to prophesy on the same level as they did on that day.
- 26 Now two men of the 70 chosen ones had remained in the camp and did not go to the Tent of Meeting. The name of the first was Eldad and the name of the second was Meidad. Even though they did not go to the Tent of Meeting, the spirit of

−& ONKELOS ଔ—

בר נון משמשנה בא ואתב יהושע בר נון משמשנה דמשה מעולמותה ואמר רבוני משה אסרנון: 29 ואמר לה משה הַקּנָאַתִי אַתִּ מִקְנֵי לִי רְעִינָא פון דיהון כַּל עַמַא דַייַ נְבִיאִין אָרֵי יָתֵן יִיָּ יָת רוּחָא דִנָבוּאֲתֵהּ עֲלֵיהוֹן: ואָתְכַּנֵשׁ משָה לְמַשְרִיתָא הוא 30 וְסַבֵּי יִשְרָאֵל: 31 וְרוּחַא נְטֵל מִן קָדֶם יִי וָאַפָּרַח שְלַוֹ מִן יַמַא וּרְמַא עַל מַשִׁרִיתָא כִּמַהַלַרְ יוֹמָא לִכָא וּבְמַהֵלֶךְ יוֹמַא לְבַא סְחוֹר סְחוֹר למשריתא וכרום תרתין אמין עַל אַפֵּי אַרָעָא: 32 וְקָם עַמַּא כַּל יומא ההוא וכל ליליא וכל יומא דְבַתְרוֹהִי וּכָנָשוּ יַת שְׁלַוּ דְאַזְעֵר בְּנֵשׁ עַשְּׁרָא דְגוֹרִין וֹשְטַחוּ לְהוֹן משטיחין סחור סחור למשריתא: בּסָרָא עַד כָּעַן בֵּין שָׁנֵיהוֹן עַד 33 לָא פַּסַק וִרָגוָא דַייָ תִּקֵיף בִּעַמָּא וקטל יי בעמא קטול סגי לחדא: אַתְרָא יָת שָׁמָא דְאַתְרָא הַהוא 34 קברי דמשאלי ארי תמן קברו ית עמא דשאילו: 35 מקברי דמשאלי נטלו עמא לחצרות והוו בחצרות:

28 וַיַּשׁן יְהוֹשֵׁעַ בּּן־נוּן מְשָׁבֵת מֹשֵׁה מִבְּחַבֵיו וַיֹּאמֵר אֲדֹנִי מֹשֶׁה בִּבְּמַבוּנִי זַיִּאמָר לוֹ מֹשֶׁה הַמְּקַנֵּגְא אַתָּה לֵי וֹמִּי וֹנִי וְהֹנָה שָּת־רוּחוֹ עֲלֵיהֶם:
◆ שביעי 30 וַיִּאָמֵף מֹשֶׁה שֶל־הַמַּחֲנֶה הָוֹא וְזִקְנֵּנִי יִשְׂרָאֵל:
זוֹ וְלוֹת נְסַע וֹ מֵאֵת יְהוֹה שֶּל־הַמַּחֲנֶה הָוֹא וְזִקְנֵּנִ יִשְׂרָאֵל:
הַמְּחֲנֶה בְּנֶיךְ יִוֹם כֹּה וּבְדֶרֶךְ יוֹם כֹּה וּבְדֶרֶר יוֹם כֹּה סְבִיבְוֹת הַמַּחֲנֶה וְנִיְלְה וְכִל וֹ יִוֹם הַהְּנֶבֶר יוֹם כֹּה וּבְדֶרְת וַיִּאַסְפוּ שֵׁעְם בְּל־הַיּוֹם הַהֹּוֹא עִלִּד וְכָל וֹ יִוֹם בֹה וּבְּשֶׁרְת וַיִּאַסְפוּ שָׁבִּילְ שִּבְיֹלְ וְנִים בְּבְּבְּיֹר עוֹנֶבְיֹ בְּיִשְׁמְחוּ לְהֶם שָּׁבְים הַבְּבְּילְה וְנִלְל וְנִם בְּבְּבְיֹר עוֹנֶבְיֹ יְהוֹה בְּעָם מַבֶּה רַבְּים מַבְּה וַבְּבְּיוֹת הַתְּאָנְה בְּעָּם הַמְּבְרוֹת הַתְּאָנְה בְּלָם מַבְּרוֹת הַתְּאָנְה בְּעָב הַבְּיִלְה הְנְיִלְ הָּוֹלְ מְתִרְהָעָם הַמִּבְּלְוֹם הַהִּוֹנְ בְּבְרוֹת הַתְּצָּוֹת הַבְּבְּיוֹת הַבְּבְּרוֹת הַבְּבְּוֹת הַבְּבְּוֹת הַבְּבְּיִבְוֹת הַבְּבְּוֹת הַבְּבְרוֹת הַבְּבְּוֹת הַבְּבְרוֹת הַבְּבְּוֹת הַבְּבְרוֹת הַבְּבְּוֹת הַבְּבְּוֹת הַבְּבְּרוֹת הַבְּבְּוֹת הַבְּבְרוֹת הַבְּבְּוֹת הַבְּבְרוֹת הַבְּבְירוֹת הַבְּבְוֹלְשׁ הַבְּלְנוֹם הַהוֹנִים מִבְּבְרוֹת הַבְּבְּוֹת הַבְּבְּוֹת הַבְבְּוֹת הַבְּבְּוֹת הַבְּבְּוֹת הַבְּבְרוֹת הַבְּבְּוֹת הַבְּבְרוֹת הַבְּבְרוֹת הַבְּבְבְרוֹת הַבְּבְרוֹת הַבְּבְרוֹת הַבְּבְרוֹת הַבְּבְרוֹת הַבְּבְרוֹת הַבְּבְירוֹת הַבְּבְרוֹת הַבְּבְרוֹת הַבְּבְיוֹת הַבְּבְרוֹת הַבְּבְרוֹת הַבְּבְרוֹת הַבְּבְרוֹת הַבְּבְירוֹת הַבְּבְּיוֹת הַבְּבְרוֹת הַבְּבְרוֹת הַבְּבְרוֹת הַבְּבְיוֹת הַיִּבְם הַבְּבְרוֹת הַבְּבְרוֹת הַבְּבְרוֹת הַבְּבְירוֹת הַבְבְּרוֹת הַבְּבְרוֹת הַבְּבְרוֹת הַבְּבְירוֹת הַבְּבְירוֹת הַבְבְבְיוֹת בִיל בְּבְיתוֹת הַבְבְּבְוֹת הַבְּבְּבְרוֹת הְבְבְבְּוֹת הְבְבְרוֹת הְבֹּבְבְיוֹת בְּבְבְרוֹת הְבֹּבְבְיוֹת הַבְּבְבְוֹית הְבְבְרוֹת הַבְּבְבְוֹת הְבְבְרוֹת הְבֹּבְבְיוֹת הְבְבְרוֹת הַבְּבְיוֹת הְבְּבְבְיוֹת הְבְּבְבְיוֹת הְבְבְּבְוֹת הְבֹּבְיתְם בְּבְבְּבוֹת הְבְבְּבְיוֹם הְבּבְּיוֹת הְבְּבְבְיוֹת הְבְּבְבְיוֹ

-∞ RASHI 🗷

הַבִּיא עֲלֵיהֶם פֶּרְעָנוּת עַד שֶׁנְּכְנְסוּ הַצַּדִּיקִים אִישׁ לְאָהֱלוֹ: 11 וַיְּגָּוּ וַיַּפְרִיחַ, וְכֵן: "בִּי גָז חִישׁ" וְכֵן: "נְגוֹזּוּ לְאָהֱלוֹ: 11 וַיְּגָּוּ וַיַּפְרִיחַ, וְכֵן: "בִּי גָז חִישׁ" וְכֵן: "נְגוֹזּוּ לְאָהֶרִיּ: וַיִּשְׁשׁ. וַיִּפְשׁט, כְּמוֹ: "וְהַבָּה נְטֻשִׁים עַל פְּנֵי כְל הָאֶרְץ" (יְיִנְשְׁשָׁתִּוּ הַמִּדְבְּרָה" (יְּיִיּ שֶׁלֹא יְהֵא טֹרַח בְּגֹבָה עַד שֶׁהֵן בְּנֶגֶד לְבּוֹ שֶׁל אָדְם, כְּדֵי שֶׁלֹא יְהֵא טֹרַח בַּגְבָּה עָד שֶׁהָן כְּנֶגֶד לְבּוֹ שֶׁל אָדְם, כְּדֵי שֶׁלֹא יְהָא יְהָא טַרַח בַּגְּטִיפְתָן, לֹא לְהָגְבִּיה וְלֹא לִשְׁחוֹת: 22 הַמִּמְעִיט. מִי שֶׁאָסָף פְּחוֹת מִכְּלֶם — הְצְצֵלִים וְהַחִגְּרִים — "אָסַף עֲשֹׂרָה הֵמְנְיִים יִּה הָגְרָה בְשְׁיִחוּר. עֲשׂוּ אוֹתָם מִשְׁטִיחִין מַשְּׁטִיחִין: עֲשֹׂר הֹח בְּבָר. בְּבָר. בְּתַר. בְּתָר. בְּתָב לְא פְּסִקּ". דְּבָר אַחֵר: אֵינוֹ מֵסְפִּיק לְפַּסְקוֹ בְשְׁנִיוּ, עַד שֵׁנְּשָׁמְתוֹ יוֹצְאָה:

28 כְּלְאֵם. "יַטֵּל עֲלֵיהֶם צְרְכֵי צְבּוּר, וְהֵם כְּלִים מֵאֲלֵיהָם. דְּבָר אַחֵר: תְּנֵם אֶל בֵּית הַכֶּלֶא — לְפִי שֶׁהְיוּ מִתְנְבְּאִים: "מֹשֶׁה מֵת וִיהוֹשֻׁעַ מִּרְנִיס אֶת יִשְׂרְאֵל לְאָרֶץ": מְתְנַבְּאִים: "מֹשֶׁה מֵת וִיהוֹשֻׁעַ מִּרְנִיס אֶת יִשְׂרְאֵל לְאָרֶץ": 29 הַמְּבָּא: לִּי. בְּמוֹ "בִּשְׁבִילִי". כְּל לְשׁוֹן "קִנְאָה" — אָרְם מְלַבֵּיא: לִי. כְּמוֹ "בִּשְׁבִילִי". כְּל לְשׁוֹן "קִנְאָה" — אָרְם הַנּוֹתון לֵב עַל הַדָּבְר, אוֹ לִנְקֹם אוֹ לַעֲזֹר, אינפרינמינ"ט בְּלְעַז", אוֹחֵז בָּעֲבִי הַמִּשְׁא: 30 וַנִּאְסַף מֹשֶׁה. מָפֶּתַח אָהָל מוֹעֵר: אֶל הַמִּחְנָה. נִבְנְסוּ אִישׁ לְאָהֱלוֹ: וַיַּאְסַף. אְשׁוֹן בְּנִיסְה אֶל הַבִּיִת, בְּמוֹ: "וַאֲסַפְתוֹ אֶל תּוֹךְ בֵּיתֶךּ". לְּשׁלֹן בְּנִיסָה אֶל הַבִּיִת, בְּמוֹ: "וַאֲסַפְתוֹ אֶל תּוֹךְ בַּיתֶךְ". שָׁלֹא יְדַע מִי אֹסְפְם". "יִיצְבֵּר וְלֹא יֵדע מִי אֹסְפְם". מִילְמֵּד, שָׁלֹא

נַסְעוּ הַעָם הַצֵּרות וַיַּהִיוּ בַּהַצֵרות: פ

67. חֲרוֹן אַף, לֶקֶחֶת בְּמֶרֶץ חֵלֶק בַּדְּבָר. 88. דברים כב, ב. 69. תהלים לט, ז. 70. תהלים צ, י. 71. נחום א, יב. 72. שמואל־א ל, טז. 73. יחזקאל כט, ה.

- 80 CHASIDIC INSIGHTS 03-

34 "Graves of the Craving": The simple meaning of this name refers to the calamity that occurred there—it was a place where the Jewish people suffered both a spiritual and physical downfall. Yet, it, too, is one of the forty-two stops along the journey of the Jewish people from Egypt to the Land of Israel. All of these, teaches the Ba'al Shem Tov, are steps of a spiritual journey; in fact, they are step-

ping stones that every Jew must experience during his passage from the constricts of materialism to the apex of holiness. In this context, the name "the Graves of Craving" means that this is the stage in Divine service where improper desire is completely vanquished and buried. This degree of spirituality is so intense that the possibility for material cravings and desires no longer exists.⁹⁹

^{98.} See below, 33:16, in context. 99. Degel Machaneh Ephraim, Masei (80a) citing Brit Menuchah; Sichot Kodesh 5719, p. 208; Or HaTorah, Masei, p. 1352; Sefer HaSichot 5749, vol. 2, p. 528. See below, on 33:1

- 28 Joshua the son of Nun, Moses' servant from his youth, answered and said, "Moses, my master! They are prophesying that you will die and that I will be the one to lead the people into the Promised Land! Imprison them! Or appoint them to a position of public office so they will become too preoccupied and exhausted to prophesy."
- 29 Moses said to him, "Are you zealous for my sake? If only all God's people were prophets, that God would bestow His spirit of prophecy upon them!"
- Seventh Reading 30 Then Moses, together with the elders of Israel, withdrew from the entrance of the Tent of Meeting to the camp, each man to his private tent.
  - 31 The following morning (the 21st of Iyar), God dealt with the other issue—punishing the complainers. He waited to do this until Moses and the elders were in their tents, since it pains the righteous to see the wicked being punished. A wind went forth sent from God and swept up quails⁹⁷ from the sea and spread them over the camp and beyond it to a distance of about a day's journey this way and a day's journey that way, all around the camp. They flew at a height of about two cubits above the ground, which made it easy to catch them.
  - 32 Some of the people who had complained heeded Moses' warning and refused to touch the quails, but the recalcitrant people arose and gathered the quails all that day, all night, and all the next day. The weak and lazy ones, who gathered the least, collected 10 *chomer* (about 2,420 liters or 85 cubic feet). After they slaughtered them, they spread them in layers around the camp.
  - 33 As God had said, some of the offenders died while the meat was still between their teeth, before they had a chance to finish biting it. The others, although they became sick at once, continued to eat for a whole month, but even then, the supply of meat was still in abundance, and had not yet run out. God became angry at
  - these **people** since they had not repented, and God struck the people with a very mighty blow, killing them.
  - 34 He named that place Kivrot Hata'avah ["Graves of the Craving"], for there they buried the people who craved.
  - 35 On the 21st of Sivan, 2449, one month after they had camped at Kivrot Hata'avah, **the people traveled from Kivrot Hata'avah to Chatzerot** (see Figure 3), **and they stayed in Chatzerot** for a full week, as will be recounted now.

Figure 3: From Kivrot HaTa'avah to Chatzerot

^{97.} See also Exodus 16:13.

12:1 זמַלִּילָת מְרְיָם וְאַהֶּרֹן בְּמֹשֶׁה עַל עֵסָק אִתְּתָא שַׁפִּירְתָּא דִּי נְסֵיב אָרִי אִתְּתָא שַׁפִּירְתָּא דִנְסֵיב רָחִיק: 2 זַאָמָרוּ הַלְחוֹר בְּרַם בְּמֹשֶׁה מַלִּיל יִי הֲלָא אַף עִמְנָא מַלֵּיל וֹשְׁמִיע קָדָם יְיָ: 3 זְנִבְרָא מֹשֶׁה עִנְוְתָן לַחַרָא מִכּל אֵנְשָׁא דִי עַל אַפֵּי

ארעא: 4 ואמר יי בתכף למשה

ולאהרן ולמרים פוקו תלתכון

למשכן זמנא ונפקו תלתהון:

& ONKELOS 03-

12:1 וַתְּדַבֵּר מִרְיָם וְאַהַרן בְּמֹשֶּׁה עַל־אֹדָוֹת הָאִשְּׁה הַבָּשִׁית לְּקָח: 2 וַיְּאִמְרֹיּ הַבָּשִׁית לְקָח: 2 וַיְּאִמְרֹיּ הַבָּשִׁית לְקָח: 2 וַיְּאִמְרֹיּ הַבָּעִי אַבְּר יְהוְּה הַלְּא נַּם־בָּנוּ דִבֵּר וַיִּשְּׁמֵע יְהוָה: 3 וְהָאִישׁ מֹשֶׁה ענו {עְנִיו} מְאָד מִכּל הָאָדְם אֲשֶׁר עַל־בְּנִי הַאָּדְמָה: ם

4 וַיֹּאמֶר יְהוָּה פִּתְאֹם אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרוֹ וְאֶל־מִרְיָם צִאָּוּ שִׁלְשִׁתִּכֵם אֵל־אְהֵל מוֹעֵד וַיֵּצִאָוּ שִׁלְשִׁתֵם:

-∞ RASHI ഗ്ദ-

מוֹדִים בְּשַׁחֲרוּתוֹ שֶׁל פוּשִׁי: כָשִׁית. בְּגַמַטְרְיָּא: יְפַּת מַרְאֶה: עַל אֹדוֹת הָאִשָּׁה. עַל אוֹדוֹת גֵרוּשֶׁיהָ: כָּי אִשְׁה בְּלְּשִׁר לְּקָח. מַה תַּלְמוּד לוֹמֵר? אֶלָּא יֵשׁ לְּךְּ אִשָּׁה נְאָה בְּמָצְשֶׁיהָ, בְּמַצְשֶׂיהָ וְלֹא בְיָפְיָה, אֲכָל זֹאת נָאָה בַּכֹל: הָאִשְּׁה הַבְּשִׁית. עַל שֵׁם נוֹיָה נִקְרָאת יבּוּשִׁית, כְּאָה בַּכֹל: הָאִשְּׁה הַבְּשִׁית. עַל שֵׁם נוֹיָה נִקְרָאת יבּוּשִׁית, בְּאָה בַּעִּין אָת. עַל שֵׁם נוֹיָה נִקְרָאת יבּוּשִׁית, בְּיִאָּה בִּיִּים, אַת בְּנוֹ נָאָה: יבּוּשִׁית, בְּיִּאָה גִּיְשָׁה בְּשִׁית לְקָח. וְעַתָּה גַּרְשִׁה נִישְׁה בְּעִּית לְקָח. וְעַתָּה גַּרְשָׁה בַּנוֹי דְבָּר ה: הֲלֹא גַּם בְּנוּ דְבַּר. וְלֹא בַּרְשְׁתְּ עָבְיוֹ שְׁבְּלֹן: 4 בְּּתִאם. בְּנִין וְבָּרְלְן: 4 בְּתָאם. בְּנִין שְׁבְלְן: 4 בְּתָאם. נְנְיִים שְׁיָפֶה עָשָׂה משָׁה שֶּבֵּרשׁ מִוֹרְיעָם שֶׁיִפֶּה עָשָׂה משָׁה שֶּבֵּרשׁ מִן הָאִים. מְנִים! שְׁנִים! שְׁבִּלְן: עַת בְּנִים! מִים! מִים! מִים! מִים! שְׁנִּגְית עְלִיו שְׁבִינָה תְּדִיר וְאִין עַת מְן הָאִשָּׁה, מֵאָםר שָׁנִּאִית עְלִיו שְׁבִינָה תִּדִיר וְאִין עַת בְּרִוּת שָׁלִים! לְּפָה לוֹמֵר וְלָאוֹן לִשְׁמִע: בְּבָּר אַמִּין לְשָּמע: בְּבָּר לִבָּה לוֹבְרוֹ וְלִאִם! לְשָׁמע: בְּבָּר לִבָּה לוֹמֵר וְלִּאֹת לְשָּב לְבָּה לוֹמֵר וְלָאמֹן לִשְׁמִל! לִשְׁמע: בְּבָּר אַמִר, מָה שַׁאִי אָפִשְׁר לְפָּה לוֹמֵר וְלִבְילוֹ לִשְׁמְנִין לִשְׁמְעַ:

1 זַּתְּדַבֵּר. אֵין ״ִדְּבּוּר״ בְּּכָל מְקוֹם אֶלָּא לְשׁוֹן קְשָׁה, וְבֵן הוּא אוֹמֵר: ״דְּבֶּר הָאִישׁ אֲדֹנֵי הָאָרֶץ אָתָּנוּ קְשׁוֹת״ִיּ, וְאֵין ״זְּמִירְה״ בְּּכָל מְקוֹם אֶלָּא לְשׁוֹן תַּחֲנוּנִים, וְבֵן הוּא אוֹמֵר: ״זְיֹאמֵר אַל נָא אַחַי תָּרַעוּ״ִּיּ, ״זִיּאמֶר שִׁמְעוּ נָא דְּבָרִי״ִּיּ. ״זִיּאמֶר שִׁמְעוּ נָא דְּבָרִי״ִּיּ. כָּל ״נָא״ לְשׁוֹן בַּקְשָׁה: זַּתְּדַבֵּר מִרְיָם וְאַהָּרֹן. הִיא פְּתְחָה בְּּבְּר מִרְיָם וְאָהָרֹן. הִיא פְּתְחָה יוֹדַעַת מִרְיָם שָׁפֵּרִשׁ משֶׁה מִן הָאְשָׁה: רַבִּי נָתוֹן אוֹמֵר: ״מִיְרָם הָּבְּלִים לְנְבוּאִה. ״אֶלְדְּד מִתְּנַבְּאִים בְּמַחֲנִה״, בֵּיוֹן שֶׁשְּמְעה צְפּוֹרָה, אָמְרָה; מִיְרָים הָיִתְה בְּצִר צְפּוֹרָה בְּשָׁעָה שֶׁנָאֻמֵּר לְמֹשֶׁה: ״אֶלְדְּד יְמִרְּלִי מְנִילְן שְׁל אֵלוּ אִם הֵם נִוְקְקִים לְנְבוּאָה, שֶּיִּהִיה מִוֹן הָּאְשָׁה בְּפְלִי מִמֶּנִיי, וֹמְשָׁם מִּלְּהָ מְּנִיְרָה לְאָהָרָן וּמְנִיקוֹן בְּדְרָךְ שֶׁפֵּרִשׁ בִּעְלִי מִמֶּנִיי. וִמְשְׁם מִיְרִים וְבְּבִּיְהָה לְאָהָרן. וּמַה מִרְיָם, שֶׁלֹא נִתְבּוְּהָן לְנִבּיּתְה מִרְיָם וְבִּיְלִיה לְנִבְּיִּתְ מְמָנִיי, וֹמְשְׁם בְּרָרְך שֶׁפְּרִשׁ מִיְּשׁבְּרֹי מִמְנִנְיה, שְׁלֹא נִתְנִיה, וְּבִּילְ וְחֹמֶר לַמְסְפֵּר בִּנְנוֹתוֹ שֶׁל אַלְ וְחֹמֵר לַמְסְפֵּר בִּנְנוֹתוֹ שֶׁל אַלְיתוֹ מְנְשִׁה, כְּלִי וְחִמֶּר לַמְסְפֵּר בִּנְנִיה, כְּשֶׁרִי מִנְנִיה, מָמְנִיי. מִנְנִיה שָּׁהְבֹּל לְנִים מְנִינְה, בְּשִׁים מִּנְיִיה, מְּמְלִים מְנִינְיה, מְּיִרְּה מְּנִייְם מְּבִּילִים מְּנִבְייִם מְּבִּילְם מִּוֹים מִנְיִבְים מִּנְיִים מְנִבְּיִים מְּנִילְם מִּיּבִין מִיּיִם מְנִילְם מִוֹּדִים מְנִילְם מִּוֹיִם מִּנְיִים מְנִינְם מְּנִבּיִים מְנִינְים מְנִינִים מְּשְׁיִם מְנִּיִים מְנִינִים מְּיִינִים מְנִינְישָׁת מִּיִים מְנִייִם מְּנְיבִּים מִּילְים מִּיוֹם בְּיִבְיּים מְּנִייִם מְּנִייִם מְּנִיים מְנִבְיִים מְּבְּיבְּים מְנִינִים מְּנִייִם מְּנִיתְם מְּנִילְיִים מְנִינְיִם מְּיִבְּיִּים מְנִבְּיִים מְּנִּיִּים מְּנִבְּיִּים מְּבְּיִּים מְּבְּיִים מְּנְבִּיּים מְּנִיּיִם מְּבְּיִּים מְּנִבּיִים מְּבְּיִּים מְּבְּיִים מְּיִּבְּיִּים מְּיִבְּיִּיּיִים מְּבְּיִיּיִים מְּבִּיְיִּיִּיְיִּיִּיְיִּיִּיִיִּיִּיִיְיִּיִ

.74 בראשית מב, ל. **.75** בראשית יט, ז. **.76** במדבר יב, ו.

- 80 CHASIDIC INSIGHTS 03

method of argumentative dialectics (*pilpul*), employed chiefly in the Babylonian Talmud, ¹⁰⁷ which keeps us in the "dark" until we reach the conclusion. In contrast, laws are derived in the Jerusalem Talmud in a relatively straightforward manner. For this reason, our sages apply the verse "He placed me in darkness" ¹⁰⁸ to the methodology of the Babylonian Talmud. ¹⁰⁹ Indeed, our sages say ¹¹⁰ that God originally taught this analytical method of analyzing the Torah only to Moses, but Moses, in his generosity, later taught it to the rest of the people. ¹¹¹

3 Moses was exceedingly humble, more so than any other person on earth: Humility is not the result of underestimating one's true worth. Moses understood very well that he was an extraordinary individual who had been chosen by God to lead the Jewish people out of Egypt and receive the Torah.

As we have seen,¹¹² his unique nature was evident to all when he was born and the house was filled with light. However, Moses also understood that his special character was a gift from God. He thought that had these lofty traits been given to someone else, they would have been able to reach an even higher level than he did.¹¹³

Humility is often misunderstood as simply the lack of boastfulness: we are humble if we feel superior to others but just don't tell anyone about it! True humility, however, is learned from Moses in our story. He is fully aware of his greatness, but attributes it not to himself but to God. Moreover, this allows him to respect others and see them in a positive light, as God has blessed them, too, with their own unique qualities.

^{108.} Lamentations 3:6. **109.** Sanhedrin 27a. **110.** Nedarim 38a. **111.** Likutei Sichot, vol. 28, p. 325. **112.** Exodus 2:2. **113.** Sefer HaMa'amarim 5710, p. 236.

Miriam's Challenge

12:1 A month earlier, when God bestowed the gift of prophecy on the 70 elders, Miriam was standing next to Zipporah when Gershom ran to Moses and said, "Eldad and Meidad are prophesying in the camp." When Zipporah heard this, she said, "Woe to their wives if they have become prophets, for they will now separate from them, just as Moses has separated from me." Miriam assumed that Moses had done this because he felt it was inappropriate for a prophet to become defiled by marital relations, 100 just as God had bidden the whole people to refrain from marital relations in preparation for the revelation at the Giving of the Torah.¹⁰¹ However, she also knew that she and her brother Aaron had also received prophetic revelations but had not been required to separate from their spouses, so she assumed that it was Moses' own idea to separate, and thought that this was unfair to Zipporah. To make matters worse, Moses at this point divorced Zipporah. 102 But instead of confronting Moses privately about this, as she should have, 103 Miriam told Aaron about it, and Miriam and Aaron then spoke against Moses regarding how he had divorced the woman he had married, Zipporah. There seemed to be no reason for his conduct, for there was nothing about Zipporah that should have occasioned it. Both Zipporah's physical beauty and her righteous deeds were as clearly faultless as the skin of a Cushite (Ethiopian) woman is clearly black. There was certainly no reason to divorce the "Cushite" woman he had married.

- 2 They said, "If he is behaving this way because he is a prophet, then, has God spoken only to Moses? Has He not spoken to us, too? We are also prophets, and have not found it necessary to separate from our spouses." And God heard this.
- 3 Now, this man Moses was exceedingly humble, more so than any person on earth. And although Moses did not make a point of it, the truth was that he had been privileged to attain a much higher level of prophecy than either Aaron or Miriam had. God required him to be ready for prophetic communications at any moment and had told him explicitly to separate from his wife.
- 4 To prove to Aaron and Miriam that they were wrong in judging Moses, **Goo suddenly said** simultaneously **to Moses, Aaron, and Miriam,** when the latter two were indeed defiled because they had relations with their spouses, "Come out, all **three of you, to the Tent of Meeting!**" **And all three went out**, but Aaron and Miriam first had to hastily immerse themselves in a *mikveh*.¹⁰⁴ Thus, God demonstrated to them that Moses was correct in separating from his wife, because he could never know when God would want to speak with him.

- 80 CHASIDIC INSIGHTS 03-

main loyal, not allowing himself to be enticed by other women/paths). In this allegorical context, the "dark-skinned woman that Moses married" alludes to the "dark" method of studying the Torah and deriving laws from it. This is the lengthy, complicated

¹ The Cushite woman: According to some sources, ¹⁰⁵ Zipporah was dark-skinned, and is therefore referred to here as a "Cushite," even though she was from Midian. In the book of Proverbs, ¹⁰⁶ the Torah is depicted as man's wife (to whom he should re-

^{100.} See Leviticus 15:18. 101. Exodus 19:15. 102. Likutei Sichot, vol. 18, p. 145, note 41. 103. Likutei Sichot, vol. 18, pp. 145-146. 104. See footnote on Exodus 19:10; Deuteronomy 9:21. 105. Ibn Ezra and others. 106. 5:18 ff, inter alia. 107. Shnei Luchot HaBrit, intro., Beit Chochmah (16b).

זַיֵּכֶד יְהוָה בְּעַמִּוּד עַנָּן וַיִּעֲמָד פֶּתַח הָאָהֶל וַיִּקְרָא אַהְרוֹ וּמִרְיָם וַיֵּצְאוּ שְׁנִיהֶם: 6 וַיִּאמֶר שִׁמְעוּ־נָא דְבָרֵי אִם־יִהְיָה וְּמִיְּהָם יַהוָּה בַּפַּרְאָה אֵלֵיו אֶתְוֹדְּע בַּחֲלוֹם אֲדַבֶּר־בְּוֹ:
ז לא־כֵן עַבְרֵי מֹשֶׁה בְּכָל־בֵּיתִי נֵנְאֶמֶן הְוּא: 8 פֶּה אֶל־פְּה אֲדַבֶּר־בֹּוֹ וּמַרְאֶה וְלָא בְחִידֹת וּתְמֻנְת יְהוֹה יַבִּים וְּמַרִּעְ לָא יְרֵאהֶם לְּדַבֶּר בְּעַבְרֵי בְמֹשֶׁה: 9 וַיִּחַר־אַף וְמַלֹּע לָא יְרֵאהֶם לְּדַבֶּר בְּעַבְרֵי בְמֹשֶׁה: 9 וַיִּחַר־אַף יְהוֹנֶה בָּם וַיִּלֵּך: 10 וְהֶעָּנָן סָר מֵעַל הָאֹהֶל וְהִנָּה מִרְיָם מְיִבְּר בְּעַבְּרֵי בְמִשְׁה בְּי אֲבֹרְים וְהִנָּה מִצְרַעַת: מְצֹלְרֵת בִּשְּׁלָנ וַיְּפֶּן אַהְרָן אֶל־מִיְרֵם וְהִנָּה מְצֹרְעַת: מִבְּתְם אַבְּרוֹ מָשְׁלְנוּ וַאֲשֶׁר חְמָאנוּ: 12 אַל־נָא תְהָי בַּמֵּת חֲמָאנוֹ מַתְחָם אִפֹּוֹ וַיִּאָשֶׁר הְצֵאתוֹ מֵרֶחֶם אִפֹּוֹ וַיִּאָבֶל חֲצִי בְשְׂרוֹ:
אַשֶּׁר בְּצִאתוֹ מֵרֶחֶם אִפֹּוֹ וַיִּאָבֶל חֲצִי בְשְׂרוֹ:

−® ONKELOS ଔ−

5 ואתגלי יי בעמודא דעננא וקם בָּתָרַע מַשִּׁבְּנָא וּקָרָא אַהַרֹן וּמִרְיַם ונפקו תַרוִיהון: 6 וַאֲמַר שִמעו כען פתגמי אם יהון לכון נביאין אַנָא יִי בַּחַזוּן אַנָא מִתגְלֵי לְהוֹן בחלמין אנא ממלל עמהון: 7 לא בן עַבִדִי משָה בָּכַל בֵּיתִי מְהֵימַן הוא: 8 מַמִלֶל עָם מַמְלַל מַלֶּלְנָא עמה בַּחַזוּ וָלָא בִחִדְנַן וּדְמוּת יִקַּרָא דַייַ מִסְתַּכָּל וּמָא דֵין לָא דְחֵלְתּוּן לְמַלָּלָא בָעַבְדִי בִמֹשֵה: 9 וֹתְקֵיף רָגוָא דַייִ בְּהוֹן וְאִסְתַלֶּק: 10 וַעֲנָנָא אָסְתַּלַק מֵעַלַנִי מַשְׁבָּנָא וְהָא מִרְיַם חַוּרָא כְתַלְגַא וְאָתִפְּנִי אַהַרֹן לְוַת מְרָיָם וָהָא סְגִירָא: 11 וַאֲמַר אַהַרן לִמשָׁה בָּבָעוֹ רְבּוֹנִי לָא כְעַן ודי עלנא חובא דאָטפשנא ודי סְרַחָנָא: 12 לָא כָעַן תִּתְרַחַק דָא מְבֵּינַנָא אֲרֵי אֲחָתָנָא הִיא צַלִּי בְעַן עַל בָּסְרָא מִיתָא הָדֵין דִי בַה

-⊗ RASHI ഗ്ദ

ַב בָּעַ**מוּד עָנָן.** יָצָא יִחִידִי, שֶׁלֹּא כִּמִדַּת בָּשָּׂר וְדָם: מֶלֶךְ בַּ בְּשָׂר וָדָם כִּשֶׁיוֹצֵא לְמִלְחָמָה, יוֹצֵא בִּאוֹכְלוֹסִין, וּכְשֶׁיוֹצֵא בָּ לְשָׁלוֹם יוֹצֵא בָּמֶעָטִים. וּמִדַּת הַקְּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יוֹצֵא לְמִלְחָמָה יִחִידִי, שֶׁנָּאֱמַר: ״ה׳ אִישׁ מִלְחָמָה״יֹּי, וְיוֹצֵא לְשָׁלוֹם בְּאוֹכְלוֹסִין, שֶׁנֶּאֱמֵר: ״רֶכֶב אֱלֹהִים רְבֹּתַיִם אַלְפֵי שָׁנָאָן"" : וַיִּקְרָא אַהָרֹן וּמִרְיָם. שֶׁיִּהִיוּ נִמְשְׁכִין וְיוֹצְאִין מִן הֶחָצֵר לִּקְרַאת הַדִּבּוּר: **וַיַּצְאוּ שְׁנֵיהֶם.** וּמִפְּנֵי מָה מְשֶׁכְן וְהִפְּרִידָן מִמֹשֶׁה? לְפִי שֶׁאוֹמְרִים מִקְצָת שִׁבְחוֹ שֶׁל אָדָם בִּפְנָיו וְכָלוֹ שֶׁלֹא בִּפָנָיו. וְכֵן מְצִינוּ בִּנֹחַ: שֶׁלֹא בִּפְנָיו ָנֶאֶמַר: ״אִישׁ צַדִּיק תָּמִים״? וּבְפָנָיו נֶאֱמַר: ״כִּי אֹתְךּ ָרָאִיתִי צַדִּיק לְּפָנֵי״⁵. דְּבָר אַחֵר: שֶׁלֹּא יִשְׁמֵע בִּנְזִיפְּתוֹ שֶׁל אַהָרֹן: 6 **שִׁמְעוּ נָא דְבָּרִי.** אֵין "נָא" אֶלָּא לְשׁוֹן בַּקֶשָׁה: אָ**ם יִהְיֶה נְבִיאֲכֶם.** אָם יִהְיוּ לְכֶם נְבִיאִים: **ה'** בַּמַּרְאָה אֵלָיו אֶתְוַדָּע. שְׁכִינַת שְׁמִי אֵין נִגְלֵית עְלְיו בָּאַסְפַּקָלַרְיָא הַמְּאִירָה, אֶלְּא בַּחֲלוֹם וְחִזְּיוֹן: 8 **בָּה אֶל** פָּה. אָמַרְתִּי לוֹ לִפָּרשׁ מִן הָאִשָּׁה. וְהֵיכָן אָמַרְתִּי לוֹ? בְּסִינֵי: "לֵךְ אֱמֹר לָהֶם שׁוּבוּ לְכֶם לְאָהֱלֵיכֶם, וְאַתָּה פֹּה עֲמֹד עִפְּדִי״וֹּ: וּמַ**רְאֶה וְלֹא בְּחִידֹת.** ״וּמַרְאֶה״ זֶה מַרְאֵה דְבּוּר, שֶׁאֲנִי מְפָרֵשׁ לוֹ דְּבּוּרִי בְּמַרְאִית פָּנִים שֶׁבּוֹ, וְאֵינִי סוֹתִמוֹ לוֹ בְּחִידוֹת, כָּעִנִין שֶׁנָּאֱמֵר לִיחֶוֹקֵאל: ״חוּד חִידְה וְגוֹייִ°2. יָכוֹל מַרְאֵה שָׁכִינָה? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״לֹא תוּכַל ַלְרְאֹת אֶת פָּנָי״³³: וּתְ**מֻנַת ה׳ יַבִּיט.** זֶה מַרְאֵה אֲחוֹרַיִם, בָּעִבְדִּי בִמֹשֶׁה. ״וְרָאִיתָ אֶת אֲחֹרָי״³؛ בְּעַבְדִּי בִמֹשֶׁה. — "אַלָּא ״בְּעַבְדִּי מֹשֶׁה״, אֶלָּא ״בְּעַבְדִּי בְמֹשֶׁה״ ״בַעַבְדִּי״, אַף עַל פִּי שָׁאֵינוֹ מֹשֶׁה, ״בִמֹשֶׁה״, אֵפִלּוּ אֵינוֹ

עַבִדִּי — כִּדַאי הֱיִיתֶם לִירֹא מִפְּנָיו, וְכָל שֶׁבֵּן שֶׁהוּא עַבִּדִּי, וְעֶבֶד מֶלֶךְ — מֶלֶךְ. הָיָה לְכֶם לוֹמַר: אֵין הַמֶּלֶךְ אוֹהֲבוֹ חִנָּם. וְאִם תֹּאמְרוּ: אֵינִי מֵכִּיר בְּמַעֲשָׂיו — זוֹ קָשָׁה מְן הָרִאשׁוֹנְה: 9 **וַיִּחַר אַף ה' בָּם וַיֵּלַרְ.** מֵאַחַר שֶׁהוֹדִיעָם סְרְחוֹנָם, נְּזֵר עֲלֵיהֶם נִדּוּי, קַל וָחֹמֶר לְבָשָׂר וָדָם, שֶׁלֹּא יִבְעֹס עַל חֲבֵרוֹ עַד שֶׁיוֹדִיעֶנּוּ סְרְחוֹנוֹ: 10 וְהֶ**עָנְן סְר.** וְאַחַר כָּךְ: ״וְהִנָּה מִרְיָם מְצֹרַעַת כַּשָּׁלֶג״. מְשָׁל לְמֶלֶךְ שָׁאָמַר לַפֵּדְגוֹג: רְדֵה אֶת בְּנִי, אֲבָל לֹא תִרְדֶּנוּ עַד שָׁאֵלֵךְ מַאֶצִלְךּ, שֶׁרַחֲמֵי עָלָיו: 11 **נוֹאַלְנוּ.** כְּתַרְגוּמוֹ, לְשׁוֹן ״אֱוִיל״: 12 אַ**ל נָא תְהִי.** אֲחוֹתֵנוּ זוֹ: בַּ**מֵּת.** שֶׁהַמְּצֹרְע קשוב בַּמֵת — מַה מֵת מְטַמֵּא בָּבִיאָה, אַף מְצֹרָע מְטַמֵּא בְּבִיאָה: **אֲשֶׁר בְּצֵאתוֹ מֵרֶחֶם אִמּוֹ.** ״אָמֵנוּ״ הָיָה לוֹ לוֹמַר, ָאֶלֶּא שֶׁכִּנָּה הַכָּתוּב. וְכֵן ״חֲצִי בְשָׂרוֹ״ — ״חֲצִי בְשָׂרנוּ״ הָיָה לוֹ לוֹמַר, אֶלְּא שֶׁכִּנְּה הַכָּתוּב — מֵאַחַר שֶׁיָּצְאָה מֶרֶחֶם אִמֵנוּ, הִיא לְנוּ כְּאִלּוּ נֶאֱכַל חֲצִי בִשְּׂרֵנוּ, כְּעִנְיָן שָׁנֶּאֱמַר: ״בִּי אָחִינוּ בְשָּׂרֵנוּ הוּא״כֹּ. וּלְפִי מַשְׁמְעוֹ אַף הוא נִרְאָה כֵּן: אֵין רָאוּי לְאָח לְהַנִּיחַ אֶת אֲחוֹתוֹ לְהְיוֹת בַּמֵּת: **אֲשֶׁר בְּצֵאתוֹ.** מֵאַחַר שֶׁיָּצָא זֶה מֵרֶחֶם אָמוֹ שֶׁל זֶה, שָׁיֵשׁ כֹּחַ בְּיָדוֹ לַעֲוֹר וְאֵינוֹ עוֹזְרוֹ, הֲרֵי נֶאֱכָל חֲצִי בְּשָׁרוֹ שָאָחִיו בְּשָּׂרוֹ הוּא. דְּבָר אַחֵר: ״אַל נָא תִהִי כַּמֵּת״: — שֶׁאָחִיו בְּשָּׂרוֹ ״אָם אֵינָךּ רוֹפָאָה בִּתִפִּלְּה, מִי מַסְגִּירָה וּמִי מְטַהֲרָהּ? אֲנִי אִי אֶפְשָׁר לִּרְאוֹתָהּ, שֶׁאֲנִי קָרוֹב וְאֵין קָרוֹב רוֹאֶה אֶת הַנָּגָעִים, וְכֹהֵן אַחֵר אֵין בָּעוֹלְם״. וְזֶהוּ: ״אֲשֶׁר בִּצֵאתוֹ מֵרחֵם אִמּוֹ״:

^{77.} שמות טו, ג. 78. תהלים סח, יח. 79. בראשית ו, ט. 80. בראשית ז, א. 81. דברים ה, כו־כז. 82. יחזקאל יז, ב. 83. שמות לג, כ. 84. שמות לג, כג. 85. בראשית לז, כז.

- 5 God descended in a pillar of cloud and it stood at the entrance of the Tent of Meeting. He called Aaron and Miriam away from Moses, closer toward the Tent, and they both went out. He did not want Moses to hear his own praise, nor Aaron's and Miriam's rebuke.
- 6 He said to them, "Please listen to My words. If there be a prophet among you, I, GoD will make Myself known to him in a vision; I will speak to him in a dream.
- 7 This is not so with My servant Moses; he is faithful throughout My household.
- 8 With him I speak mouth to mouth; unambiguously, without riddles, so he can behold the image of God, that is, understand Divine providence. It told him explicitly to separate from his wife. After the giving of the Torah, I said to him, Is Go say to [the people], "Return to your tents [and live with your wives]," but you remain here with Me, so I can speak to you [at all times]. So why were you not afraid to speak against My servant, no matter who it might be, or against such an obviously exalted person as Moses, even if he weren't My servant? You should have reasoned that I do not show him special attention for no reason! Assuming that I do is tantamount to blasphemy. And if you say that I do so because I am unaware of his deeds, that is real blasphemy!"
- 9 After he informed them of their offense, **God became angry with them, and He**—that is, His presence—**left**, but the cloud remained in order to inflict punishment on Miriam, who had slandered Moses to Aaron. It was as if God told the cloud, "Punish her, but wait until I leave, because I pity her."
- 10 Then the cloud departed from above the Tent, and behold, Miriam was afflicted with *tzara'at*, the punishment for slander,¹¹⁶ and was as white **as snow**. Aaron turned to Miriam and behold, she was afflicted with *tzara'at*. Miriam did not intend to speak disparagingly of Moses, yet she was still punished severely. It follows that someone who slanders another person intending to disparage him deserves to be punished all the more.¹¹⁷
- 11 Aaron said to Moses, "Please, my master, do not hold us accountable for our sin, for we acted foolishly and sinned.
- 12 Someone afflicted with *tzara'at* is like a corpse, which defiles anyone who enters the room it is in.¹¹⁸ **Let her not remain like a dead person, for since she also came out of** our **mother's womb**, she is our own flesh; leaving her in her present state is as if **half** of *our* **flesh** is **consumed!** Pray to God to heal her! She cannot undergo the prescribed procedure for purifying those afflicted with *tzara'at*, because the priest must examine such a person and declare him purified, but a priest who is related to the afflicted person is not allowed to pass judgment on him. And she is related to every priest alive, i.e., myself and my two sons!"

^{114.} As described in Exodus 33:20. 115. Deuteronomy 5:27-28. 116. See Overview to parashat Tazria. 117. Rashi on 12:1. 118. The corpse: below, 19:15; the sufferer of tzara'at: Negaim 13:11, based on Leviticus 13:46.

−® ONKELOS Ø-

13 וְצַלִּי מֹשֶׁה קֶּדֶם יְיִ לְמֵימְר אֱלְדָא בְּבְעוֹ אַפֵּי בְעַן יְתָה: 14 וְאֲמֵר יִי לְמֹשֶׁה וְאַלוֹ אֲבוּהָא מְנְוַף נְזִּיף בַּה הֲלָא תִּתְבְּלֵם שַּבְעָא יוֹמִין תִּסְתְּגַר שַבְעָא יוֹמִין מִבְּרָא 15 וְאִסְתְּגָרַת מִרְיָם מֹבְּרָא לְמַשְׁרִיתָא שַבְעָא יוֹמִין וְעַמָּא לָא נְטַל עַד דְּאִתְבְּנַשַׁת מִרְיָם: לְאַל נְטַל עַד דְּאִתְבְּנַשַׁת מֵרְיָם: בוּיִצְעַק מֹשֶּׁה אֶל־יְהוֶֹה לֵאמֻר אֵל נָא רְבָּא נָא לְה: פּ מפטיר 14 וּיֹאמֶר יְהוָֹה אֶל־מֹשֶׁה וְאָבִיהְ יָרָק יָרַלְ בְּפָּנֶּיהְ
בפטיר 14 וּיֹאמֶר יְהוָֹה אֶל־מֹשֶׁה וְאָבִיהְ יָרָק יָרַלְ בְּפָּנֶּיהְ הַלְא תִּבְּלֵם שִׁבְעַת יָמִים תִּפְּנֵר שִׁבְעַת יָמִים מִחְוּץ לַמַּחְנֶה לַבְּעַת יָמִים וְהָעָם לְא נָםַע עַר־הֵאָמֵף מִרְיָם: 16 וְאַחַר שִׁבְעַת יָמִים וְהָעָם לְא נָםַע עַר־הַאָמֵף מִרְיָם: 16 וְאַחַר שִׁבְעַת יָמִים וְהָעָם לְא נָםַע עַר־הַאָמֵף מִרְיָם: 16 וְאַחַר מַבְעַת יָמֶים וְהָעָם מֵחְצֵּרְוֹת וַיִּחֲנְוּ בְּמִדְבַּר פְּאַרֵן:

קל"ו פסוקים. מהללא"ל סימן.

-80 RASHI 03-

אוֹמְרִים: "אֲחוֹתוֹ נְתוּנָה בְצְרָה, וְהוּא עוֹמֵד וּמַרְבֶּה בִּתְפִּלְה". דְּבָר אַחֵר: שֶׁלֹא יֹאמְרוּ יִשְׂרָאֵל: "בִּשְׁבִיל אֲחוֹתוֹ הוּא מַאֲרִיךְּ בִּתְפִּלְה, אֲבָל בִּשְׁבִילֵנוּ אֵינוֹ מַאֲרִיךְ בְּתְפִלְּה": 11 וְאָבִיהְ יָרֹק יָרָק בְּפְנֶיה, וְאָם אָבִיהְ הֶרְאָה לְה פָּנִים זוֹעֲפוֹת, "הֲלֹא תִכְּלֵם שָׁבְעַת יְמִים", קל וְחֹמֶר לַשְּׁכִינָה אַרְבָּעָה עְשָׂר יוֹם. אֶלָא, דִּיוֹ לַבָּא מִן הַדִּין לְהִיוֹת בַּנִּדּוֹן, לְפִיכָּךְ אַף בִּנְזִיפְתִי תִּשְּׁגר שִׁבְעַת יְמִים: וְאַחַר תַּאְסֵף. אוֹמֵר אֲנִי: כָּל הָאֲסִיפוֹת הָאֲמוּרוֹת בִּמְצֹרְעִים, עַל שֵׁם שָׁהוּא מְשֶׁלֶח מְחוּץ לַמְחָנָה, וְּבְשֶׁהוֹ הַבְנְסָה: 11 וְהָעָם לֹא נְסַע. זֶה הַכְּבוֹד חָלַק לְה הַמְּקוֹם, בִּשְׁבִיל שְׁעָה אֲחַת שֻׁנְתִעְבְּבָה לְמֹשֶׁה בְּשֶׁהְשָׁלָך לְיִאוֹר, שֶׁנְבֶּעְהִי יִנְתַתַצָּב אֲחֹתוֹ מֵרְחֹק וְגוֹ"יי?י. שֶׁנְאֶמָר: "וְתִּתַצָּב אֲחֹתוֹ מֵרְחֹק וְגוֹ":י?י.

13 אַל גָּא רְבָּא נָא לָה. בָּא הַבְּתוּב לְלָמֶּיְךְּ דֶּרֶךְ אֶרֶץ, שֶׁהְשׁוֹאֵל דְּבָר מֵחֲבֵרוֹ צְרִיךְּ לוֹמֵר שְׁנַיִם אוֹ שְׁלֹשְׁה שֶׁהְשׁוֹאֵל דְּבָר מֵחֲבֵרוֹ צְרִיךְּ לוֹמֵר שְׁנַיִם אוֹ שְׁלֹשְׁה הַבְּרֵי תַחֲנוּנִים, וְאַחַר בֵּן יְבַקֵּשׁ שְׁאֵלוֹתְיוֹ: לָאמֹר. מַה הַּלְמוֹר לוֹמֵר? אָמֵר לוֹ: הֲשִׁיבוֹ: "וְאָבִיהְ יְרֹק יְרַק יְרַק וְגוֹ". רַבִּי אָם לְאוֹר בֶּן עֲוַרְיָה אוֹמֵר: בְּאַרְבְּעָה מְקוֹמוֹת בְּקַשׁ מֹשֶׁה אָלְפְנֵי הַ מְּלְמוֹר בְּקַשׁ מֹשֶׁה אָלְבְּיָר בְּוֹ הַיִּא בֹּוֹ: "וַיְדָבֶר מֹשֶׁה לִפְנֵי הֹ לֵאמֹר וְגוֹי". מָה מָלְפְנֵי הֹ לֵאמֹר וֹנְמִר "לֵאמֹר"? הָשִׁיבנִי אִם גוֹאֲלָם אַתְּה מִם לְאוֹ עֵיך שְׁהָשִׁיבוֹ: "עַתְּה תִרְאָה וְגוֹי"? בִּיוֹצֵא בוֹ: "יַרְבָּר מֹשֶׁה לִּבְיר הֹ אֱלֹהֵי הָרוּחֹת לְכָל אִם לְאוֹר לוֹמֵר "לַחְלְּרְי?. בְּיִּלְב הֹ אֱלֹה הִי הֵלְּחִנוּן אֶל הֹי בְּשְׁרִייִּכּ. הָשִׁר לִיְיִ לְּרִיי?. בְּשְׁרִייִּלּ מִשְׁה בְּתְבִּלְה הִי בְּלָּה יִייִּ בְּשְׁר הִי בְּשְׁרִיי?. הָשְׁרִייִּ בְּיִבְּעִם מְשְׁה בְּתְבִּלְּה הִי בְּיוֹבְא בְּוֹ הִיוֹ לְבִּלְר הֹי אֲלְהָוֹנִן אֶל הֹי בְּשְׁר.". בְּשְׁרִיי?. הָשְׁרְבִּוֹ בְּיִבְּעְה מִשְׁה בִּיִבְא בִּוֹ "רְבִּא בָּי בְּה בְּבְּר מִשְׁה לֵבְיר הְיִבְיב לְבְּיי". בְּבִילְרִיה אָלֹא יִהְיוֹ יִשְּרְאָל בְּיִר בְּיִבְּעָה בְּיִבְּי בְּה בֹּיִי בְּתְבְּבִי מְה לֵא הָאִירִי? הַשְּרִיי?. בְּיִבְּע בְּיִי בְּה לֹא הָאֶרִיךְ מִשְׁה בְּתִבְּלְה מִשְׁה בְּתְבִּלְהְיִי בְּיִב לְבְיִייִי בְּיִב לְבְיִייִם בְּשְׁרִב מִּיְבְיִב מְּבְּרָב מִיּבְים בְּיִב מְבְּיִבְייִי בְּיִבְיִים בְּיִבְים בְּבִיים בְּיִבְּיִבְים בְּאבּיבוֹי שִׁרְבּיִים בְּיִבְים בְּיִבְים בְּיִב בְּבְיִים בְּעִבְים בְּיִבְּיִים בְּיִים בְּיִבְים בְּיִבְּים בְּיִים בְּיִבְיִים בּיִים בְּיִים בְּיוֹב בְּיִים בְּיִבְיב בְּיוֹים בְּיִבְים בְּבְיוֹם בְּבְים בְּיבְיּבְיּים בְּיוֹים בְּיוֹים בְּיוֹים בְּבְים בְּבְּבְיּבְיוֹים בְּיוֹים בְּיוֹים בְּיוֹים בְּיוֹים בְּיוֹים בְּיִים בְּבְּים בְּיִבְּיִים בְּיִים בְּיִבְּיִים בְּיִבְּים בְּיִבְּיְבְּיִבְיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִבְּיִים בְּיִים בְּיִבְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּבְּיִים בְּיִיבְּיִים ב

86. שמות ו, יב. 87. שמות ו, א. 88. במדבר כז, טו־טז. 89. שם, יח. 90. דברים ג, כג. 91. שם, כו. 92. שמות ב, ד.

- 80 CHASIDIC INSIGHTS 03-

Jewish woman, the Jewish people cannot travel on their journey toward their destiny. All the Moseses and Aarons in the world cannot replace Miriam. Women must therefore take an active role in all aspects of Jewish life, especially the education of the next generation, the means by which the Jewish people proceed further toward their destined goal. Without Miriam, neither the Jewish nation, the ark, nor the Clouds of Glory can proceed.¹²⁶

- 13 So Moses immediately cried out to God, "Please, God, please heal her," saying, "Tell me if You are going to heal her or not." He offered only a short, concise prayer so the people would neither accuse him of wasting time in prayer while his sister suffered nor of offering long prayers only on her behalf but not on theirs.
- ◆ Maftir 14 God replied to Moses, "If her father were to be upset with her and spit in her face, would she not be humiliated for seven days? In the present case, then, where God is upset with her, she should be humiliated for at least twice as long! Nonetheless, something derived by a fortiori reasoning need only be as severe as the case it was derived from, so she shall be confined for seven days outside the camp, and afterwards she may be recalled." Moses' prayer worked because Miriam's wrongdoing had not been so severe: she had only spoken the truth and had not intended to disparage Moses. 119
  - 15 So Miriam was confined outside the camp for seven days, and the people did not travel until Miriam had returned. By remaining encamped, they allowed Miriam to complete her period of ostracism as quickly as possible, for only the days she would spend "outside the camp" would count toward the required seven. God honored her this way in recognition of how she minimized Moses' suffering

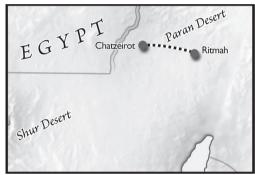

Figure 4: From Chatzerot to Ritmah

when he was placed as a nursling in the Nile River. 120

16 Thereafter, on the 28th of Sivan, 2449, the people departed from Chatzerot, and they camped at Ritmah, on the border of the Land of Israel, opposite Kadesh Barnea, ¹²¹ which is also located in the Paran desert (see Figure 4). Thus, they lost a month at Kivrot HaTa'avah and a week at Chatzerot, but at this point they were still poised to enter the Land of Israel directly.

The Haftarah for parashat Beha'alotecha may be found on p. 235.

EXECUTE SECTION OF THE SECTION OF

13 "Please God, please heal her": Rabbi Dovber of Mezerich points out that the Name of God Moses used when praying for Miriam was *Kel*, the first 123 of the thirteen attributes of God's mercy. 124 In turn, God responded with an *a fortiori* argument, the first of the thirteen principles with which the Torah is expounded. 125 This exemplifies the general

rule that the insight we gain in studying the Torah is commensurate with the quality of our morning prayers, before studying.

15 The people did not travel until Miraim had returned: This verse contains a message for all of Jewish history. Without "Miriam," without the

^{119.} Likutei Sichot, vol. 13, p. 47, note 24. 120. Exodus 2:7; Likutei Sichot, vol. 18, pp. 132-140. 121. They did not enter Kadesh Barnea, because Kadesh Barnea is inside the borders of the Land of Israel (see Numbers 34:4). 122. Or Torah, Beha'alotecha (end), cited in Sefer HaMa'amarim Melukat, vol. 4, pp. 309, 314. 123. See Likutei Sichot, vol. 4, p. 1348. 124. Exodus 34:6-7. 125. Torat Kohanim, Vayikra (beginning). Reciting these principles is part of the daily morning liturgy (Siddur Tehilat Hashem, p. 25 [end]).

Haftarah for Beha'alotecha

Zechariah 2:14-4:7

Parashat Beha'alotecha opens with a description of the Candelabrum. The prophecy chosen as the haftarah also centers on the imagery of the Candelabrum.

2:14 After they conquered the Babylonians, the Persians gave the Jews permission to rebuild the Temple. But soon after the foundations were laid, the Jews' enemies convinced the Persian government to halt the work. In this connection, the prophet Zechariah recounts how he saw an angel in a prophetic vision, telling him to say to the Jewish people: "Sing and rejoice, O daughter of Zion, i.e., the Jewish people, for behold! In the messianic era, I will come and dwell in your midst,' says God. 15 'Many nations shall join God on that day, and they shall be My people, but I will dwell in your midst.' Then you will know that God of Hosts sent me to you. 16 God shall inherit the territory of Judah as His share on the Holy Land, and He shall again choose to reveal His presence in Jerusalem. 17 Silence all flesh, that is, all nations, from before God, for He is aroused out of His holy habitation." 3:1 God then showed me Joshua, the High Priest, standing before the angel of God. Satan was standing on his right, to accuse him of not educating his sons adequately, because they married gentile women.2 2 But God said to Satan: "God shall

לוני רְגִּי וְשִּׁמְחָי בַּת־צִיּוֹן כֵּי הְּנִי־בָּא וְשֵּׁכַנְתִּי בְתוֹכֵך נְאָם־יְהְוֹה: 15 וְנִלְוֹוֹ גוֹיִם רַבִּים אֶל־יְהוֹה בִּיּוֹם הַהוּא וְהָיוּ לִי לְעֵם וְשֵּׂכַנְתִּי בְתוֹכֵך וְיָדֵעַהְ בִּי־יִהוֹה צְּבָאוֹת שְׁלְחָנִי אֵלְיִך: 16 וְנָחֵל יְהוֹה אֶת־יְהוּדְהׁ שִׁלְחָנִי אֵלְיִך: 16 וְנָחֵל יְהוֹה אֶת־יִהוּדְהׁ בִירוּשָׁלְם: 17 הַם בָּל־בָּשֶׂר מִבְּנִי יְהוֹה בִינִיוֹ עֵל אַרְמַת הַכְּנִדְשׁ וּבְחַר עוֹד בְּינִיוֹ עֵל אַרְמָת הַכְּנָדְשׁ וּבְּחָר מִבְּנִי יְהוֹה בְּינִיוֹ מֵלְחַ הַבְּּתְרִים צוֹאֵשׁ: 3 וְיהוֹשֶׁעַ הַבְּלְאָר: 4 וְיִשְׁן וִיּאְמֶר אֶלִּיתוֹ לְשִׁה לְבָּבְּי הַבְּלְיִוֹ לֵבְי הְנִיתְ וְיִבְּלְ בַּוֹצְשׁוֹ וִיִּעַר יְהוֹהְ בְּּבְּ הַבְּלְאָר: 4 וְיִשְׁן וִיּאְמֶר אֵלִי וְהִנְּהְ בְּבְּנִים בּוֹאִשׁי: 3 וְיהוֹשֶׁעַ הַבְּלְאָך: 1 בְּיִבְּעוֹ וִיֹּאמֶר אֶלִיוֹ וְבְאָה הָבְּבְּרְהִי הְפָנְיוֹ לֵאמֹר הְסִירוּ הַבְּנְבְיִם הַצּאָים הַשְּלֶּילִי וְיִבְּלְבְי וְבִּלְבִּי וְהַלְבֵּשׁ אְתְּךָ מְחְלָצְוֹת: מְעֶלֶילְי עֲוֹנֶךְ וְהַלְבָּשׁ בְּבָּי וְהַלְבֵּשׁ אִרְן בְּבִּי וְנִיבְּוֹ בְּבִּבְיוֹ וְהַלְבָּתְ וְבִּבְּיוֹ וְהַלְבָּי וְוֹנְיְלְיִי וְנִיבְוֹ וְהַלְבָּבִי אִרְיִבְּרִי וְהִילְבְּי וְנִיבְוֹ בְּבִּי בְּבִיּיוֹ וְהַלְבָּיוֹ וְיִבְּלְבִי וְיִבְּלְבִין וְיִישְׁלְי וְנִיבְּוֹ וְהַלְבָּיוֹ וְיִהְלְבָּי וְנִיבְּוֹ וְהַלְבָּי וְנִבְּיוֹ וְהִבְּבִי בְּיִבְיוֹ וְהַלְבָּיוֹ וְהַבְּבָּי בְּיִרְים בְּבְּבִייוֹ בְבְּבְיוֹ בְּבְּבְיוֹ וְבִּבְּבְי וְהַבְּבְבִי בְּיִבְיוֹ בְּיִבְּיִי וְבְּיִבְיוֹ בְּיִבְּיִבְּיוֹ בְּבְיִבְּי וְבִּיְיִבְּי וְבִּיְבְּיִי וְבִּיִבְיוֹ בְיִבְּיִבְּיוֹ בְּבְּבְיוֹ בְּבְּיִים בְּבְּיִים בְּבְּבִיים בְּבְּבְיים בְּבְּבְיוֹ בְבְּבְיוֹ בְיִבְיוֹ בְּבְיִבְיוֹ בְּבְיוֹ בְיבְּבְיוֹ בְיבְיוֹ בְּבְיוֹבְי בְּבְיוֹי בְיבְיבְּיוֹ בְּבְיִים בְּבְּבְיוֹי בְּבְיוֹי בְּיִבְּיוֹ בְּבְיוֹי בְיוֹבְיוֹי בְּיוֹים בְּבְיבְיוֹ בְיוֹים בְּבְיוֹי בְּיִיוֹ בְיוֹי בְּבְיוֹי בְּיוֹבְבְייוּ בְּבְייִים בְּבְּבְיוֹי בְּבְיוֹ בְבְּבְיוֹבְיבְּים וּבְּבְיוֹבְיוֹ בְּבְּיוֹבְיי בְּבְּיוֹים בְּבְּבְּיוֹ בְּבְיוֹים בְּבְבְיוֹי בְבְּים וּבְּבְיוֹים וּבְּבְיוֹבְיוֹי בְּבְיוֹים בְּבְּבְיים וּבְּב

rebuke you, O Satan; God, who chose to reveal His presence in Jerusalem, shall rebuke you for daring to suggest that Joshua does not deserve his position. Is this one, Joshua, not a brand plucked from fire?" Nebuchadnezzar had cast Joshua into a furnace together with the false prophets Achav ben Kolayah and Tzidkiyahu ben Ma'aseiyah, but Joshua's righteousness protected him and he survived, while they perished. Nonetheless, Joshua was wearing filthy garments and standing before the angel, indicating that while he himself was indeed righteous, he was guilty of not educating his sons properly. The angel raised his voice and said to those standing before him, "Take the filthy garments off him." That is, let his sons divorce their gentile wives. When they did, the angel said to him, "See, I have removed your iniquity from you, and I have clad you with clean garments."

^{2.} Ezra 10:18. 3. Jeremiah 29:22; Sanhedrin 93a. 4. Ezra, loc. cit.

5 I, Zechariah, pleaded for him, and said, "But he is missing the turban! Let them also put a ritually pure turban on his head!" So they put the ritually pure turban on his head. They had clothed him with garments while the angel of God was standing. 6 The angel of God warned Joshua, saying, 7 "So said Gop of Hosts: 'If you walk in My ways, and if you keep My charge, I will reward you. You, too, shall judge and administer My house, the Temple, and vou, too, shall guard My courtyards. When the dead are resurrected, I will resurrect you also. Your sons will be righteous and merit to walk in the afterlife among these angels, who stand in heaven.5 8 Hearken, now, O Joshua the High Priest-you and your companions Chananiah, Mishael, and Azariah,6 who sit before you, for they are men worthy of a miracle7-for, behold! I will bring forth My servant, Nehemiah, who is the governor of Judah, and is therefore as insignificant as a shoot in the king's eyes. I will increase his prestige so the king will agree to his request to finish rebuilding the Temple.8 9 For behold, the stones that I have placed before Joshua as the foundation of the Temple will be added to; God will look with seven eves at this one collective stone, that is, the foundation will be seven times as big. Behold! I will untie the knots in which our enemies figuratively tied up the Temple, with their plot to thwart its construction,' says God of Hosts, שימו צניף מהור על־ראשו מוֹ הצניף המהור על־ראשווי ם ומלאך יהוה עמר: 6 ויער מלאך מַהַלְכִים בֵּין הַעַמָּדִים הַאלה: 8 שמע־ יהושע | הכהן הגדול אתה ורעיד הנני מביא את־עבדי צמח: 9כי | הַנָה הַאָבון אַשֵּׁר נַתַתִּי לפני יהושע על־ אָבן אַחַת שִבעה עִינִים הָנָנִי מִפְּתֵּחַ פָּתְחַה נִאָם יִהוֵה צָבַאות ומשתי את־ עון האַרץ־הַהיא בּיִום אָחַד: 10 בַּיִּוֹם ההוא נאם יהוה צבאות תקראו איש

'and I will remove the iniquity of that land in one day. 10 On that day,' says God of Hosts, 'each man shall invite his neighbor to come under his vine and under his fig tree.'" 4:1 Then the angel who spoke with me returned, and he awakened me as a man who wakes up from his sleep. 2 He said to me, "What do you see?" I said, "I saw, and behold, there was a candelabrum all of gold, and there was a large oil-bowl on top of it. There were seven lamps on the candelabrum, and seven sets of seven tubes coming out of the oil-bowl, one set feeding each of the lamps that were on top of it.

^{5.} Angels do not sit. 6. Mentioned in the beginning of the book of Daniel. Their names were changed to Shadrach, Meishach, and Aveid-nego. 7. King Nebuchadnezzar cast them into a furnace when they refused to bow down to an idol, and they miraculously survived (Daniel 3). 8. Nehemiah had gone to Jerusalem when Cyrus announced that the Jews could rebuild the Temple (Ezra 2:2, mentioned as Zerubavel). When this decree was reversed (Ezra 4:21-23), he returned to the Persian capital to try to influence Cyrus to allow the rebuilding to continue. Permission was only granted, however, by Darius, in the second year of his reign (Ezra 4:24), which was also the year of this prophecy (Zechariah 1:1).

3 There were two olive trees near it; one to the right of the bowl, and one to its left." Next to each tree was a golden vat, into which the olives fell, beat themselves, were heated, pressed themselves, and then flowed into the bowl at the top of the candelabrum. 4 So I answered and spoke to the angel who talked with me, saying, "What are these, my lord? Why are the olives picked by themselves, and why does their oil flow into the lamps of the candelabrum by itself?" 5 The angel who spoke with me answered, and he said to me, "Do you not know what these are?" I said, "No, my lord." 6 He answered and spoke to me, saving, "This vision is the word of God

נוֹשְׁנִים זִיתִים עָלֵיהָ שָׁחָרֹ מִימִין הַנַּלְּהֹ

וְשָׁתֵּר עַל־שְׁמֹאלְה: 4 וְאַעֵּן וְאֹמֵר שָׁל־
הַמַּלְאָךְ הַדְּבֵר בִּי וַיְּאמֶר אֵלֵּה מָּלְאַרְ הַדְּבֵר בִּי וַיְּאמֶר אֵלֵּה הַלֹּא יָדְעְהָ מָה־הַפְּּה אֵלֶּה וֵאמֶר אֵלֵי לֵא אַלִּי הַלְּוֹא יָדְעְהָ מָה־הַפְּּה אֵלֶּה וֵאמֶר לָא לָא בְּבֹחַ כִּי אִם־בְּרוּהִי אָמֵר לְא בְבֹחַ כִּי אִם־בְּרוּהִי אָמֵר לְא בְבֹחַ כִּי אִם־בְּרוּהִי אָמֵר לְא בְבֹחַ בִּי אַמִּר הַוֹּנְיִלְ לְמִישִּׁר וְהוֹצִיאֹ שֶׁרְבְּבָּל לְמִישָׁר וְהוֹצִיאֹ שֶּׁרְבְּבָּל לְמִישָּׁר וְחוֹצִיאֹ שֶּׁרְ הַבְּבָּל לְמִישְׁר וְחוֹצִיאֹ שָּׁרְבּבְּל לְמִישָּׁר וְחוֹצִיאֹ בְּבֹר לְמִישִׁר וְחוֹצִיאֹ בְּבֹר לְבִילְיִה הַלְּשָּׁר וְחוֹצִיאֹ שָּרְר הַבְּבָּבְל לְמִישָּׁר וְחוֹצִיאֹ בְּרוּהִיתְּר לְאַר בְּבִּר וְחוֹצִייִי בְּבְּבְּל לְמִישְׁר וְחוֹצִיאֹ בְּרוּהִיּי בְּבְּיוֹ בְּבְּבְּלוֹ לְבִישְׁבוֹ וְחַלְּיִי בְּיִר וְחִוּים וְחִוּיִי בְּבְּנִי וְרָבְּבֶּבֶל לְבְיִישְׁר וְחוֹצִיאֹ שָּׁה הִשְּׁאוֹת: זְּבְלְאוֹי וְחָלְבְּבְּר וְיחִנְים וְחִישְׁר וְחוֹנְבְבְּבְּל לְבְיִישְׁר וְחוֹצִיאֹ שָּׁה הִעְּשָׁה הִשְּׁאוֹת: זְם וְחִישְׁר וְחוֹנְבְבְּבְּל וְחִישְׁר וְחִוּבְבּבְּל לְבִיישְׁר וְחוֹנְבְבְּעוֹים בְּיִישְׁר וְחִישְׁר וְחוֹים בְּיִים בְּיִישְׁר וְחוֹים בְּיִים בְּיִים בְּיִישְׁר וְחִיבְים בְּיִבְּיוֹם בְּיִים בְּיִבְיוֹ בְּיִים בְּיִים בְּיִבְיים בְּיִבְים בְּיִבְים בְּיִים בְּיִישְׁיוֹ בְּבְּיִים בְּיִים בְּיִישְׁיוֹ בְּיִים בְּיִים בְּבְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיוֹים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִישְׁים וְיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִבְיים בְּיִבְיים בְּיבְיים בְּיִים בְּים בְּיִים בְּיבְיים בְּיִים בְּיבְיים בְּיבְיים בְּיבְיים בְּיבְים בְּיבְים בְּיבְיים בְּיבְיים בְּיבְיים בְּיבְיים בְּיבְים בְּיבְיים בְּיבְים בְּיבְים בְּיבְים בְּיבְים בְּיבְים בְּיבְים בְּים בְּיבְים בְּיבְים בְּיוּים בְּיבְים בְּיבְים בְּיבְּים בְּיבְים בְּיבְים בְּיבְים בְּיבְים בְּיוּים בְּיבְים בְּיבְים בְּיבְים

to Nehemiah—who is also known as **Zerubavel** since he was conceived ['sown,' zeru] in Babylonia [Bavel]— saying: 'Just as these olives and their oil are not processed by human effort but by themselves, so will you rebuild the Temple not by military force and not by physical strength, but by My spirit,' says God of Hosts. 'I will inspire Darius to command you to rebuild it; he will pay for it and provide all the materials necessary. 'The Who are you, you who stopped the progress of the work, interposing yourselves like a great mountain? Before Zerubavel you shall sink to a plain! He will bring out the plummet stone of the main architect, who will then use this stone to build the Temple with great beauty and precision. When it is finished, the people will praise this plummet stone by shouting to it, 'Grace! Grace! How graceful and beautiful is the Temple that was made with this stone!"

Dedicated in honor of our children

Nathan, Yitzchok, Moshe Lev, and Gilana

May you continue to grow in the ways of our holy Torah

Yuri and Deana Pikover

